

Lapsi väkivallan uhrina Helsingin Sanomien uutiskuvassa

Pia Röntynen
Pro gradu -tutkielma
Sosiaalityö
Lapin yliopisto
Syksy 2024

Sisällys

1 Johdanto	1
2 Lapseen kohdistuva väkivalta ilmiönä	3
2.1 Lapsuus on merkittävä ajanjakso	3
2.2 Väkivalta on riski lapsen terveydelle ja hyvinvoinnille	7
2.3 Lapseen kohdistuva väkivalta tutkimusten valossa	13
3 Tutkimuksen toteutus	17
3.1 Tutkimusaiheen valinta, tutkimustavoite ja -tehtävä	17
3.2 Tutkimusmenetelmät- ja rakenne	18
3.3 Helsingin Sanomien digipalvelussa julkaistut lehtikirjoitukset tutkimusaineistona	19
3.4 Aineiston analyysi	21
3.5 Aineiston luokittelu teoriaohjaavasti	23
3.6 Tutkimuseettiset kysymykset ja tutkijan positio	27
4 Koti toimintaympäristönä	30
4.1 Väkivalta rikoksena kodin toimintaympäristössä	30
4.2 Lähisuhde väkivalta perheessä ja sisarusten välinen väkivalta	40
5 Kodin ulkopuolinen toimintaympäristö	49
5.1 Väkivalta rikoksena julkisessa toimintaympäristössä	49
5.2 Seksuaaliväkivalta sekä väkivalta digitaalisessa ympäristössä	59
5.3 Väkivalta ikätovereiden välillä	67
6 Johtopäätökset ja pohdinta	72
Lähteet	80
LIITE 1 Aineistoluettelo kuukausittain, Helsingin Sanomat	89

TAULUKKOLUETTELO

TAULUKKO 1. Aineiston sisäänotto- ja poissulkukriteerit	22
TAULUKKO 2. Aineisto, lehtikirjoitusten määrä kuukausittain	23
TAULUKKO 3. Aineistonluokittelu	24
TAULUKKO 4. Aineiston lehtikirjoitukset luokiteltuna	25
TAULUKKO 5. Lehtikirjoitukset perheessä koetusta väkivallasta	31
TAULUKKO 6. Lehtikirjoitukset seksuaaliväkivallasta	60

KUVIOLUETTELO

KUVIO 1. Lapseen kohdistuva väkivalta	73
---------------------------------------	----

Lapin yliopisto, yhteiskuntatieteiden tiedekunta

Työn nimi: Lapsi väkivallan uhrina Helsingin Sanomien uutiskuvassa

Tekijä: Pia Röntynen

Koulutusohjelma/oppiaine: Yhteiskuntatiede, sosiaalityö

Työn laji: Pro gradu -tutkielma

Sivumäärä: 79 + 1 liite

Vuosi: Syksy 2024

Tiivistelmä:

Pro gradu –tutkielmassani kuvaan, millaista väkivaltaa kohdistuu lapseen ja missä toimintaympäristössä. Lapseen kohdistuvaa väkivaltaa on käsitelty Helsingin Sanomissa monien eri toimintaympäristöjen ja näkökulmien kautta. Lehtikirjoituksissa toimittajien ohella tietoa ovat olleet tuottamassa viranomaisten, tutkijan ja asiantuntijan roolissa toimivat ihmiset. Aineistona tutkielmassa on 84 Helsingin Sanomien lehtikirjoitusta vuodelta 2023, joissa käsitellään lapseen kohdistuvaa väkivaltaa.

Kiinnostus aiheen tutkimiseen on lähtenyt tarpeesta ymmärtää ilmiönä lapseen kohdistuvaa väkivaltaa ja siihen liittyviä asioita. Tutkimuksen teoreettisena lähtökohtana ja viitekehyksenä on kansallinen lapsiuhritutkimus. Tutkimustehtävään haen vastauksia kahdella tutkimuskysymyksellä. 1. Millaista väkivaltaa kohdistuu lapseen Helsingin Sanomien lehtikirjoitusten mukaan? 2. Missä toimintaympäristössä Helsingin Sanomien mukaan lapseen kohdistuu väkivaltaa? Tutkimus toteutettiin laadullisena tutkimuksena ja analyysimenetelmänä on käytetty teoriaohjaavaa sisällönanalyysia. Tarkastelin kansallisen lapsiuhritutkimuksen kuvauksien kautta tutkimusaineistoa ja luokittelin sen.

Lapseen kohdistuvaa väkivaltaa tutkittiin tutkimusaineistona olleiden Helsingin Sanomien lehtikirjoitusten kautta. Helsingin Sanomien uutiskuvien antaman tiedon perusteella voin todeta, että väkivalta on aikaan ja paikkaan kiinnittymätön ilmiö, joka valitettavan usein on myös piilossa pysyvä ilmiö. Tutkimustulosteni mukaan lapseen kohdistuva väkivalta on moniulotteista. Tutkimukseni tuloksena lapseen kohdistuva väkivalta jakautui kahteen erilliseen osaan, ”koti toimintaympäristönä” ja ”kodin ulkopuolinen toimintaympäristö”. Lapseen kohdistuva väkivalta nivoutui väkivallanteiden verkkoon siten, että tilanteet ovat joko yksittäisiä väkivallan tekoja tai pitkään jatkunut tekojen sarja. Lisäksi lapseen kohdistuva väkivalta voi sisältää eri muotoisia väkivallan tekoja ja niiden tekojen vahingoittavuus vaihtelee.

Tutkimusaineistoni mukaan lapseen kohdistuva väkivalta ilmiönä herätti eri toimijoissa erityistä huolta ja siihen on pyritty löytämään ratkaisuja ennaltaehkäisyn keinoin, mutta myös lainsäädäntöä muuttamalla.

Avainsanat: lapsi, väkivalta, uhritutkimus, sosiaalityö, sisällönanalyysi, Helsingin sanomat

1 Johdanto

Lapseen kohdistuvaa väkivaltaa on käsitelty paljon mediassa viime vuosien aikana. Keskustelun taustalla ovat olleet esimerkiksi Vilja Eerika ja Milo, jotka ovat kuolleet vanhempansa aiheuttaman väkivallan seurauksena. Laajaa mediahuomiota ja kansalaiskeskustelua syntyi vuonna 2012, jolloin kahdeksanvuotias Vilja Eerika kuoli isän ja äitipuolen väkivallan seurauksena. Joensuussa 4-vuotias Milo kuoli 8. kesäkuuta 2023 kotonaan. Isäpuoli aiheutti pienelle lapselle edellisenä päivänä vakavat palovammat höyrymopilla. Lapselle nousi teon jälkeen korkea kuume ja hän kuoli seuraava yönä omaan sänkyynsä. Alkuvuodesta 2024 asiaa käsiteltiin oikeudessa ja tämä prosessi sai aikaan paljon keskustelua.

Nämä kaksi esimerkkiä päättyivät pahimpaan mahdolliseen lopputulokseen, lapsen kuolemaan. Molemmat tapaukset ovat osaltaan kääntäneet katseet lastensuojeluun, sillä nämä lapset olivat lastensuojelun asiakkaita. Lastensuojeluviranomaiset eivät kyenneet suojelemaan heitä, sillä kukaan perheen ympärillä olleista viranomaisista ei arvioinut suojelun ja tuen tarvetta oikein. Tulevaisuudessa näistä virheistä tulisi oppia ja riskejä tulisi tunnistaa paremmin. Turvallisten kasvuolojen varmistaminen on lastensuojelun sosiaalityön ydin tehtävä (vrt. Lastensuojelulaki 1 §).

Tällä hetkellä lapsen suojelutarpeen arvioimisen tueksi väkivaltatilanteissa ei ole käytettävissä erityisesti siihen kehitettyä menetelmällistä tukea, vaan arviointi perustuu sosiaalityöntekijöiden kliiniseen päättelyyn ja harkintaan. Väkivallan tunnistamisen lisäksi riskinarviointia tarvitaan sen suunnittelemisessa, miten lasta, perhettä ja väkivallan tekijää tuetaan jatkossa siten, että turvallisuus lisääntyy ja väkivalta loppuu. (Ståhlberg, Svetloff, Vaitomaa & Yliruka 2024.) Samanaikaisesti suurta huolta aiheuttaa lapsen asioista vastaavien sosiaalityöntekijöiden kohtuuton työmäärä ja kiire. Näistä aiheutuva työstressi saattavat altistaa myös virhearvioinneille ja hätiköityihin päätöksiin ja ratkaisuihin.

Covid19- pandemia aikana sosiaalialan työkuormitus on lisääntynyt merkittävästi. (Harrikari, Romakkaniemi, Fiorentino, Saraniemi, Tiitinen & Leppiaho 2021, 55).

Elämme pandemian jälkimainingeissa ja selvää on, että lastensuojelu tarvitsee myös lisää resursseja, jotta ammattilaisilla olisi riittävästi aikaa paneutua asiakasperheiden ja lasten tilanteisiin. Lisäksi tarvitaan näyttöön perustuvaa riskien tunnistamisen työvälinettä, tiedon kulun parantamista eri viranomaisten välillä sekä moniammatillisen tiedon vahvistamista lastensuojelun käytännöissä. Nämä kaikki ovat suuria muutostarpeita sosiaalityön kentällä ja samalla innoittavat minua tutkimaan aihetta lapseen kohdistuva väkivalta. Aihetta on tärkeä tutkia sen vakavuuden ja ajankohtaisuuden vuoksi.

Lapseen kohdistuva väkivalta näkyy säännöllisesti uutisvirrassamme, vaikka suurin osa teoista ei päädy uutisiin eikä edes viranomaisten tilastoihin. Traaginen kouluampuminen Vantaalla huhtikuussa 2024 horjutti monen lapsen turvallisuuden tunnetta ja maailmankuvaa. Tapaukset esitetään mediassa pääasiassa yksittäisinä tilanteina, ei globaalina ilmiönä. Pro gradu -tutkielmassani tarkastelen, millaista kuvaa Helsingin Sanomien digipalvelussa julkaistut lehtikirjoitukset tuottavat lapseen kohdistuvasta väkivallasta. Tutkimuskysymyksinä ovat: Millaista väkivaltaa kohdistuu lapseen Helsingin Sanomien lehtikirjoitusten mukaan? Missä toimintaympäristössä Helsingin Sanomien mukaan lapseen kohdistuu väkivaltaa?

Pro gradu -tutkielman aineistona on vuonna 2023 Helsingin Sanomien digipalvelussa julkaistuja lehtikirjoituksia, joissa käsitellään lapseen kohdistuvaa väkivaltaa. Aineisto on rajattu Helsingin Sanomien artikkeleihin ja tämä raja on tehty siksi, että Helsingin Sanomat on Suomen suurilevikkisin sanomalehti. Halusin käyttää Helsingin Sanomia aineistoni lähteenä, koska se on poliittisesti sitoutumaton, valtakunnallinen julkaisu. Tutkimuksen metodina käytin sisällönanalyysia, jossa tutkimusaineisto on luokiteltu teoriaohjaavasti kansallisen lapsiuhritutkimuksen mukaisesti. Analyysin myötä luokittelu sai uusia muotoja ja tutkimusaineisto jakaantui kahteen osaan, ”koti toimintaympäristönä” ja ”kodin ulkopuolinen toimintaympäristö”.

Tämä pro gradu -tutkielma koostuu kuudesta luvusta. Johdannon jälkeen käyn läpi tutkielman teoreettisen viitekehyksen, jossa käsittelen lapsuutta ikävaiheena ja lapsen tarpeita, vanhemman kasvatustehtävää ja lapsen oikeutta turvalliseen ja väkivallattomaan arkeen sekä aikaisemmin tehtyä tutkimusta. Luvussa kolme esittelen tutkielman

toteutuksen. Neljännessä ja viidennessä luvussa esitän tutkimustulokset. Kuudennessa luvussa esitän johtopäätökset ja pohdinnan.

2 Lapsen kohdistuva väkivalta ilmiönä

2.1 Lapsuus on merkittävä ajanjakso

Lapsen oikeuksien yleissopimus hyväksyttiin 1989 ja se tähdentää ihmisarvon sekä perheen ja yhteiskunnan vastavuoroisia suhteita toteuttaa lasten oikeuksia. Suomessa sopimusta on noudatettu vuodesta 1991 alkaen. Yhteiskunnan tulee huolehtia lapsen edun toteutumisesta kaikissa julkisen ja yksityisen sosiaalihuollon, tuomioistuinten, hallintoviranomaisten tai lainsäädäntöelimien toimissa. Ensisijainen lapsen kasvuympäristö on perhe. Perheen antaman huolenpidon rinnalla sopimuksessa on määritelty, että lapselle on oikeudet terveydenhuoltoon sekä opetukseen ja koulutukseen. Lapsen oikeuksien yleissopimuksessa painotetaan, että sopimusvaltioiden tulee suojella lasta väkivallalta. Sopimusvaltioiden tehtävänä on suojella lasta kaikenlaiselta ruumiilliselta ja henkiseltä väkivallalta, vahingoittamiselta, pahoinpitelyltä, laiminlyönniltä sekä välinpitämättömältä tai huonolta kohtelulta tai hyväksikäytöltä. (Bardy & Heino 2013, 62–65.)

Yhteiskunnassamme on tehty pitkään asunto- ja kaavoituspolitiikkaa. Tällä on pyritty estämään epäsuotuisa kehitys, että jotkin asuinalueet luisuisivat muihin verrattuna selvästi heikommiksi ja vähemmän halutuiksi asuinympäristöiksi. (Nuotio & Näsi 2024, 100). YK:n lasten oikeuksien yleissopimuksen myötä Suomi on sitoutunut noudattamaan lasten oikeuksia sekä raportoimaan toimenpiteistä. Lapsi- ja nuorisopolitiikan keskiössä on lasten eriarvoisuuteen ja köyhyyteen puuttuminen. Sosiaaliturvaan, vanhempien työllisyyteen, koulutukseen ja palvelujärjestelmään sekä arjen kustannuksiin liittyvillä ratkaisuilla pyritään vähentämään lapsiperheköyhyyttä. Vanhempien ja perheiden tukemisen kautta pyritään vaikuttamaan lasten kasvuoloihin ja eriarvoisuuden juurisyihin. (Rasinkangas 2024, 110.) Tällä tähdätään tavoitteeseen edistää rauhanomaisia yhteiskuntia sekä turvata pääsy oikeuspalveluiden pariin; rakentaa toimivia ja vastuullisia instituutioita kaikilla tasoilla. Lasten kohdalta tavoitetta on täsmennetty siten, että tulisi lopettaa kaikki lapsiin kohdistuva pahoinpitely,

hyväksikäyttö, ihmiskauppa ja kaikki väkivallan muodot sekä lasten kiduttaminen. (Agenda2023).

Ensihetkistä lähtien lapsi on oppimiskykyinen ja -haluinen. Omasta maailmastaan lapsi kertoo vanhemmalle äänin, sanoin, elein ja ilmein. Vanhempi oppii tunnistamaan lapsensa yksilölliset tarpeet ja toiveet kuuntelemalla ja huomioimalla lasta. (Vilén, Vihunen, Vartiainen, Sivén & Kurvinen 2006, 11.) Lapsuus on lyhyt, mutta ainutlaatuinen ja merkittävä ajanjakso, jota tulee suojata kaikin mahdollisin keinoin. Lapsen saaman huolenpidon laatu tulee vaikuttamaan moniin asioihin lapsen tulevaisuudessa. Lapsen kasvu ja kehitys tapahtuu lähisuhteissa, ja on selvää, että niiden laadulla on ratkaiseva merkitys lapsen hyvinvointiin (Hurskainen, Paasivirta & Pitkänen 2019, 6.) Lapsella tulisi olla mahdollisuus kasvaa turvassa ja saada hyvää huolenpitoa. Tämän edellytyksenä on, että rakenteet ja palvelut lapsen arjessa ovat kunnossa ja erilaiset perheet tulevat kohdatuksi ja saavat tarvitsemaansa tukea. Eri ihmisille arki merkitsee erilaisia asioita ja toimintoja. Lapsen arki on yksilöllistä ja perhekohtaista. Lapsen arjesta kantaa vastuun aikuinen, joka huolehtii lapsesta. Lapsen hyvä arki koostuu hellyydestä, turvallisuudesta ja rajoista. Raijas (2011, 243–262) toteaa, että arki on elämää ja siihen sisältyy työtä, opiskelua, kotielämää ja harrastuksia. Arki jäsentyy erilaisiin ympäristöihin, joissa ihminen toimii ja voi halutessaan olla yksin tai vuorovaikutuksessa toisten ihmisen kanssa.

Lapsen hyvinvointi on kokonaisuus ja siihen vaikuttavat erilaiset tekijät. Lapsen itsensä lisäksi hänen hyvinvointiinsa vaikuttaa ympäröivä yhteisö sekä hyvinvointiyhteiskunnan rakenteet. Lapsen hyvinvointiin ratkaisevasti vaikuttavat muilta ihmisiltä saatu hoiva, tuki ja huolenpito. Lapsen biologiset, psyykkiset, sosiaaliset ja materiaaliset lähtökohdat ovat hänen yksilöresurssejansa. Fyysisen hyvinvoinnin perustana on biologinen perimä ja psyykkisen hyvinvoinnin yksilötason edellytyksiä ovat erilaiset psyykkiset taidot. Hyvä itsesääätelykyky, joustavuus, sietokyky ja kyky käsitellä vastoinkäymisiä vaikuttavat hyvinvointiin. Kaikki lapsen kokemukset vaikuttavat hänen hyvinvointiinsa. Hän saa eritasoisia kokemuksia sosiaalisten ryhmittymien välityksellä, näistä tärkeimpiä ovat perhe, laajennettu perhe, ystäväverkosto, koulu, naapurusto, vanhempien työpaikka sekä kulttuuri, johon lapsi kuuluu. (Minkkinen 2015, 25–28.)

Lapsi on alle 18-vuotias ja häntä voidaan kutsua myös alaikäiseksi. Lapsi tarvitsee paljon hoivaa, huolenpitoa ja tukea vanhemmiltaan, koska hänen omat mahdollisuutensa pitää huolta itsestään ovat rajoittuneet. Kasvu ja kehitys etenee erilaisten vaiheiden kautta ja yksi tärkeimmistä vaiheista on säätelytaitojen harjoittelu. Lapsi tarvitsee säätelykykyään elämän perusasioihin kuten uni- ja vuorokausirytmien ylläpitämiseen, nälän ja kylläisyyden tunteen erottamiseen sekä vireystilan säätelyyn. Näiden asioiden lisäksi lapsi tarvitsee tunteiden ja käytöksen hallinnan taitoja. (Sinkkonen & Korhonen 2015, 191.)

Jokainen lapsi on oman perheensä jäsen ja lapsiperheeseen kuuluu yksi tai kaksi aikuista sekä lapsi tai lapsia. Perhemuodot ovat erilaisia ja yleisimpiä perhetyyppisiä ovat ydinperheen lisäksi yksinhuoltajaperheet, uusperheet ja kahden samaa sukupuolta olevan vanhemman perheet. (Vilén ym. 2006, 14–16.) Lapsi tarvitsee vanhemman läsnäoloa ja sitä, ettei kenelläkään ole kiire minnekään. Lapsi ei tarvitse koko ajan tekemistä vaan se riittää, että vanhempi on hänen kanssaan. Vanhempi voi samalla kysyä lapsen kuulumisia ja kuunnella lapsen vastauksen. (Hansson & Oscarsson 2006, 204.) Jotta lapsi voi kasvaa hyvinvoivaksi kansalaiseksi tulee kotiohjelmien olla kunnossa. (Pulkkinen 2022, 120.) Lapsen kasvatuksessa tulee vanhemman olla kasvatustietoinen, sillä vanhemman tulee olla lapsen tukena lapsen oppiessa uusia taitoja. Vanhemmalla on merkittävä rooli lapsen tunteiden säätelyn tukijana, koska lapsen tunnesäätely on aluksi kehittymätön ja hän tarvitsee turvallisen ympäristön kehittääkseen sitä. (Sinkkonen & Korhonen 2015, 191.)

Varhaislapsuudessa lapsen elämä rakentuu ensisijaisesti perheen, kodin ja päivähoiton ympärille. Perhe on lapsen lähin kasvuympäristö, mutta usein päivähoidolla on tärkeä rooli lapsen arjessa. Lapsen ollessa kokopäivähoidossa hän viettää arkisin ajallisesti enemmän valvellaolo ajastaan aikaa päivähoidossa kuin kotona. (Kyrönlampi-Kylmänen 2010, 35–36.) Lapsen perheessä vallitseva hyvä ilmapiiri ja toimivat vuorovaikutussuhteet ovat lapsen sosiaalisen ja emotionaalisen kehityksen sekä hyvinvoinnin kannalta merkityksellisiä. (Mullan & Higgins 2014, 63). Kasvaessaan lapsi siirtyy päiväkodista kouluun. Myös siellä lapsi viettää merkittävän osan arjestaan omassa koulu- ja luokkayhteisössä. Koulun rooli lapsen hyvinvoinnin ja turvallisen arjen edistäjänä on suuri. (Ahtola 2016, 12). Lapsiin ja nuoriin suuntautuvat aikuisten, opettajien ja ohjaajien negatiivisävytteiset ja hyökkäävät tunnereaktiot voivat olla heille erittäin haitallisia ja traumaattisia. Auktoriteettiasemassa olevan aikuisen on haastavissakin tilanteissa huolehtia lapsen edusta ja hyvinvoinnista. Aikuinen ei missään

tilanteessa saa haavoittaa sanoillaan tai teoillaan lasta. (Luomanen & Luomanen-Jaakkola 2023, 135.)

Koulun ja kodin rinnalla harrastusympäristö on tärkeä toimintaympäristö lapsen elämässä, sillä tutkimusten mukaan yli 90 prosentilla suomalaisista 10–14-vuotiaista on jokin harrastus (Merikivi, Myllyniemi & Salasuo 2016, 51–52). Harrastus on sellaista toimintaa, jossa lapsi kohdistaa oman tekemisensä ja mielenkiintonsa tiettyyn asiaan. Harrastukset tarjoavat lapsille mahdollisuuden ilmaista itseään, kehittää sosiaalisia taitojaan ja mielikuvitustaan sekä oppia uusia taitoja. Harrastuksilla on myönteinen vaikutus lapsen fyysiseen, emotionaaliseen ja kognitiiviseen kehitykseen. Glöcklerin ja kumppaneiden (2021, 17–18) mukaan vanhemman tulee tukea lapsen kehitystä, jotta lapsi saa harjaannuttaa omia aistejaan, liikkua vapaasti, tutkia ympäristöään sekä kommunikoida muiden ihmisten kanssa. Digimedioiden liian aikainen käyttö voi häiritä ja estää lasta saavuttamaan erilaisia kehitystavoitteita ja vaarana voi olla esimerkiksi puheen kehityksen viivästymä.

Lapsen tärkein toimintaympäristö on oma perhe, mutta kasvun myötä hän liittyy osaksi muita toimintaympäristöjä. On tärkeää, että lapsi voi lapsuuden ja nuoruutensa aikana luottaa siihen, että hän on turvassa, ihmiset ympärillä tahtovat hänelle hyvää, hänellä on mahdollisuus oppia uusia asioita ja hänestä pidetään huolta. Lapsen tulee olla tietoinen omista tunteistaan ja tavoistaan reagoida. Hänellä tulee olla mahdollisuus harjoitella luottamaan itseensä, toisiin, yhteisöön ja elämään. Saman aikaisesti hänellä on oikeus olla osa yhteisö, jossa hän voi opetella, onnistua ja myös erehtyä. Systeemitietoisissa toimintaympäristöissä ymmärretään, että virheiden tekeminen, epäonnistumiset ja toisaalta myös yllättävät lopputulokset ovat palautetta ihmiselle sekä systeemille. Turvallisen tilan ja toimintaympäristön merkitys on kaikille ihmisille merkityksellistä. Aiemmin turvallisen tilan periaatteet luotiin turvaamaan sukupuoli-, seksuaali- ja muiden vähemmistöjen oikeutta olla oma itsensä sekä tulla kohdatuksi tasa-arvoisesti, yhdenvertaisesti, turvallisesti ja oikeudenmukaisesti. Nytemmin turvallisen tilan periaate on laajentunut suojelemaan kaikkien ihmisten mielenterveyttä, kokonaisvaltaista hyvinvointia sekä turvallista ja toista kunnioittavaa vuorovaikutusta. (Luomanen & Luomanen-Jaakkola 2023, 66–69.)

Sosiaalinen media sanana on yläkäsite lukuisille eri käyttötavoille ja palveluille. Sosiaalisella mediallyä tarkoittaa niitä sovelluksia, jotka perustuvat käyttäjiensä kokonaan

itse tuottamaan sisältöön tai käyttäjien toiminnalla nähdään olevan huomattava rooli lisäämään sovelluksen tai palvelun arvoa. Käyttäjät tuovat näkyväksi omaa sosiaalista verkostoaan julkisen tai puolijulkisen profiilin kautta. Sosiaalisen median käyttötarkoituksena ovat yhteydenpito ihmisten kanssa, harrastuksiin ja vapaa-ajan viettoon liittyvät syyt sekä yritysten ja brändien seuraaminen. Facebook, Snapchat ja Instagram ovat tunnetuimpia verkkoyhteisöpalveluita. (Tanner, Radwan, Korhonen & Mustonen 2020, 7, 11.)

Sosiaalinen media on osa digitaalista toimintaympäristöä. Sen ottaminen osaksi systeemistä toimintaympäristöä on välttämätöntä. Digitaalisessa ympäristössä välitämme eteenpäin viestejä, jossa on sanoja, kuvia, symboleja sekä videoita. On syytä huomioda, että esimerkiksi koulun ja kodin yhteistyö tapahtuu suurelta osin digitaalisen sovelluksen kautta. (Luomanen & Luomanen-Jaakkola 2023, 114.) Edellä mainittujen digitaalisten ympäristöjen lisäksi lapset viettävät aikaa TiK Tokissa, jonka perustuu lyhytkestoisiin videoihin sekä erilaisilla pelialustoilla, jossa on mahdollista olla yhteydessä toisiin käyttäjiin.

Lapsiperheiden arkea kuormittavat monet eri tekijät ja nämä tekijät vaikuttavat lapsuuteen samalla haastaen vanhemmuutta. Kuormittavilla tekijöillä tarkoitetaan niitä vanhempien kohtaamia elämäntapahtumia, jotka heijastuvat laaja-alaisesti koko perheen hyvinvointiin. Näillä tekijöillä tarkoitetaan vanhempien matalaa koulutustasoa, pitkäaikaisen toimeentulotuen saantia, vanhemmalle asetettu psykiatrinen diagnoosi tai muuta vakavaa sairautta sekä muutoksia perheolosuhteissa kuten vanhempien eroa tai vanhemman kuolemaa. (Ristikari, Keski-Säntti, Sutela, Haapakorva, Kiilakoski, Penkkari, Kääriälä, Aaltonen, Huotari, Merikukka, Salo, Juutinen, Pesonen-Smith & Gissler 2018, 24.)

2.2 Väkivalta on riski lapsen terveydelle ja hyvinvoinnille

Suuri riski lapsen terveydelle ja hyvinvoinnille, toisinaan jopa lapsen hengelle, ovat väkivallan eri muodot. Lapsen kohdistuva väkivalta on ilmiönä haastava ja vaikeasti lähestyttävä. Edelleen käsitteiden käyttö on vakiintumaton ja lasten kokemaa väkivaltaa voidaan eri tutkimuksissa nimittää monella eri tavalla kuten lapsen ruumiillinen kurittaminen, kuritusväkivalta, pahoinpitely tai kaltoinkohtelu. (Hyvärinen 2017, 26–27.)

Yleisesti tiedetään, että mikään väkivalta ei edistä lapsen kasvua ja kehitystä (Kytölä 2021, 15–19.) Vastuu lapsen turvallisuudesta huolehtimisesta kuuluu ensisijaisesti hänen omille vanhemmillensa, mutta joissain tilanteissa yhteiskunta on joutunut puuttumaan perheen tilanteeseen ja lapsi asuu kodin ulkopuolella. (Hurskainen ym. 2019, 10.)

Lapsen oikeus turvalliseen ja väkivallattomaan elämään ei aina toteudu. Tällöin lapsen elämään voi kuulua asioita ja tilanteita, jotka osaltaan tuovat turvattomuutta. Suomessa on tutkittu paljon väkivaltaa ja siihen liittyviä ilmiöitä. Keväällä 2022 tein kandidaatintutkielman, jossa tutkin lapsen kokemaa väkivaltaa. Tutkimuskysymyksinä olivat: ”millaista väkivaltaa lapset tutkimusten mukaan kokevat?” ja ”mitkä tekijät altistavat lasta väkivallalle?”. Aineistoni koostui yhteensä viidestä kotimaisesta ja kansainvälisestä lapsiin kohdistuvaa väkivaltaa käsitelleistä artikkeleista. Tutkimustulosteni mukaan fyysinen väkivalta oli lapsen fyysisen koskemattomuuden loukkaaminen ja lapsen satuttaminen kuten tukistamista, lyömistä, perushoidon laiminlyöntiä ja seksuaaliväkivaltaa. Tärkeä havainto oli, että fyysinen väkivalta voi alkaa jollain pieneltä tuntuvalta teolla ja tilanteen edetessä se voi raaistua. Henkinen väkivalta tarkoitti lapsen alistamista ja se näyttäytyi nimittelynä ja haukkumisena, uhkailuna, riitelynä ja nöyryyttämisenä. Lasta väkivallalle altistavat tekijät jakaantuivat kolmeen luokkaan; väkivallan kokijaan liittyvät asiat, väkivallan tekijään liittyvät asiat ja arjen rutiinien sujumattomuus. Tarkastelemieni artikkeleiden perusteella voin todeta, että lapsen kokema väkivalta on moniulotteista ja osin vaikeasti tunnistettavaa. Tämän vuoksi lapsen kokeman väkivallan ehkäisytyössä tärkeintä on antaa vanhemmalle tukea ja vahvistusta hänen vanhemmuutensa taitoihin. Tutkielman tuottamaa tietoa voidaan hyödyntää sosiaalityön asiakastyössä, sillä tiedon avulla pystytään tunnistamaan väkivaltaa entistä enemmän ja kiinnittämään huomiota lapseen sekä hänen hyvinvointiinsa huomioiden samalla perheen kokonaistilanne. (Röntynen 2022)

Covid19-pandemia ja sitä seuranneet sulkutoimet aiheuttavat ennennäkemättömän maailmanlaajuisen tilanteen. Sen seurauksia ei voida täysin ennustaa, mutta jo nyt tiedetään sen aiheuttaneen erilaisia inhimillisiä kärsimyksiä. Jatkossa on tärkeää seurata pandemian vaikutuksista mielenterveyteen, päihteiden käyttöön ja väkivaltaan lapsiperheissä. (Hiilamo, Hiilamo, Ristikari & Virtanen 2021.) Lasten omissa perheissään kokema väkivalta on Suomessa edelleen liian vähän näkyvä ja liian vähän ammatillisissa

käytännöissä huomioitu ilmiö. Viime vuosien perhetragediat ovat saaneet valtiovallan ja sosiaalityön ammattilaiset miettimään, mitä pitäisi tehdä toisin, jotta lasten hätä ei jäisi huomaamatta. Tavoitteena on lisätä viranomaisten mahdollisuuksia ehkäistä ja estää perhe- ja lastensurmia sekä perheväkivaltaa parantamalla viranomaisten ja muiden toimijoiden välistä tietojenvaihtoa. (Huovinen 2017, 130–132.)

Lapsilla on erilaisia kykyjä sekä toimijuutta. Lapset uskovat tulevaisuuteen ja siten voivat selviytyä traumaattisista perheen sisäisistä väkivallan kokemuksista. (Nikupeteri, Laitinen, Gupta & Mikkonen 2023, 903.) Lasten väkivaltakokemukset jäävät hyvin helposti kertomattomiksi, koska lapsi ei helposti puhu kotona olleesta väkivallasta. Ammattilaisen olisi hyvä tavata lasta useamman kerran antaen lapselle mahdollisuus tulla kuulluksi, sillä lapsi voi vähätellä omaa kokemustaan ei-tietämisellä, ei-muistamisella tai kertomalla, että hän ei kuullut eikä nähnyt. (Huovinen 2017, 130–132.)

Väkivallan ja muiden rikosten yleisyyttä kuvaavat rikostilastot ja muut viranomaislähteet puutteellisesti. Tämä johtuu siitä, että vain osa rikoksista tulee poliisin tai muiden viranomaisten tietoon. (Beuker & Näsi 2024, 3.) Erityisen haavoittuvassa asemassa ovat lapset, jotka kuuluvat seksuaali-, sukupuoli-, kulttuuri- ja uskontovähemmistöihin sekä ne lapset, jotka ovat vaativan erityisen tuen tarpeen piirissä ja maahanmuuttajataustaiset lapset. Erityisesti heidän väkivaltakokemuksistansa on vähän tietoa. (Kaakinen, Malja, Korpilahti, Pollari, Iivonen, Mielityinen, Laajasalo, Helenius, Lahtinen, Länsikallio & Järvinen 2024, 6.) Lapsella olisi oikeus tulla aikuisten suojelemaksi, eikä hänen tarvitsisi suojella aikuisia omilta pelon ja surun tunteiltaan. (Huovinen 2017, 133).

Uskalla nähdä – tutkimuksen mukaan lapsiin kohdistuvan henkisen väkivallan tunnistamisen ja puuttumisen haasteet ammattilaisten silmin on huonosti tunnistettavissa oleva ilmiö. Tutkimukseen osallistuneista ammattilaisista 44 prosenttia tunnisti ilmiön huonosti tai erittäin huonosti. Opetuksen ja kasvatuksen ammattilaiset tunnistivat ilmiön huonoiten. Henkisen väkivallan puheeksi ottoon asiakkaiden kanssa ammattilaiset tarvitsevat tukea ja apua. Tulevaisuudessa tarvitaan sekä lapsille että vanhemmille soveltuvat konkreettiset ja asioiden käsittelyä helpottavat materiaalit. On tärkeää huomioida, että henkinen väkivalta voi olla sekä aktiivista toimintaa ja käyttäytymistä,

että myös toimimatta jättämistä. Jotta ammattilainen osaa tunnistaa henkisen väkivallan merkit edellytyksenä on, että hänellä on tieto väkivallan eri muodoista. (Paasivirta, Holmi, Ståhlberg & Laajasalo 2022, 1–7.)

Digitaalinen maailma, johon kuuluvat tietokoneet ja älypuhelimet internettiverkkoineen, ovat olennainen osa ihmisten arkea ja toimintaa. Tämä on osaltaan johtanut digitaalisen väkivallan normalisointiin. Digitaalisen väkivallan teot eivät tapahdu kasvokkaisessa vuorovaikutuksessa eikä niistä yleensä jää todisteeksi fyysisiä ruhjeita ja tämän vuoksi seurauksia saatetaan vähätellä. (Dragiewicz, Burgess, Matamoros-Fernandez, Salter, Suzor, Woodlock & Harris, 2018.) Digitaalisessa maailmassa tapahtuva verkkohäirintä nyky-yhteiskunnassa yleinen ihmisoikeusongelma. Verkkohäirinnän vaikutuksista ja seurauksista yksilölle on vähän tutkittua tietoa tarjolla. (Lakeus & Keskinen 2020, 3.)

Erityistä tukea tarvitsevien lasten äidit kohdistivat enemmän henkistä ja fyysistä väkivaltaa lapsiinsa kuin äidit, joiden lapsilla ei ollut erityisen tuen tarvetta. Lisäksi erityistä tukea tarvitsevat lapset määrittelivät itse kiusaamisen osaksi väkivaltaa, sillä heillä oli kokemusta esimerkiksi vamman takia kiusatuksi tulemisesta. Tutkimuksessa erityistä tukea tarvitsevat lapset olivat tuoneet esille, että väkivalta oli osittain oikeutettua joissakin tilanteissa esimerkiksi heidän oman käytöksensä vuoksi. Erityistä tukea tarvitsevien lapsilla oli haasteita määritellä väkivallan muotoja, ja sen vuoksi he tarvitsevat lisää tietoa, jotta heille olisi riittävästi tietoa väkivallan moninaisuudesta ja muodoista sekä rohkeutta kommunikoida asiasta. (Koivula 2019, 60.)

Nuorten kotona kokeman henkisen kaltoinkohtelun ja sen riskitekijöiden tutkimuksessa todettiin, että nuorten kokema henkinen kaltoinkohtelu on edelleen varsin yleistä. Nuoren aikaisemmat fyysisen väkivallan kokemukset vanhemman tekemänä ja vanhempien liiallinen alkoholin käyttö ovat merkittävimmit henkisen kaltoinkohtelun riskitekijät. Riski kokea henkistä väkivaltaa ja todistaa perheen sisäistä väkivaltaa on työillä suurempi kuin pojilla. Vanhempiensa laiminlyömäksi joutuminen on suurempi riski ulkomaalaistaustaisilla nuorilla ja uusperheessä tai yksinhuoltajan kanssa asuvilla nuorilla. (Luomala & Ikonen 2021, 1.)

Lapsi väkivallan uhrina tutkimuksen tavoitteena oli tutkia lapsuuden kaltoinkohtelun ja laiminlyönnin vaikutuksia nuorten mielenterveyteen. Saatujen havaintojen mukaan eri kaltoinkohtelun ja laiminlyönnin muodot olivat vahvasti toisiinsa yhteydessä. Saman aikaisesti koettuna fyysinen väkivalta ja seksuaalinen hyväksikäyttö ovat omiaan juurruttamaan lapseen uskomuksen siitä, että hän on arvoton ja ei-rakastettu, nämä myös täyttävät henkisen väkivallan määritelmän kriteerit. Havainnot tukevat väkivallan syy-yhteyttä mielenterveysongelmiin, mutta havaintoon tulee suhtautua kriittisesti tutkimuksen luonteen vuoksi ja tulevaisuudessa havaintoja tulee varmistaa pitkittäistutkimuksella. (Cecil, Viding, Fearon, Glaser & McCrory 2017, 114–116.)

Vuosina 2017–2023 suomalaisilla nuorilla lisääntyi liiallinen netinkäyttö. Ilmiön korostui selvästi voimakkaampana tytöillä kuin pojilla. (Kiviruusu & Paavonen 2024, 6) Samanaikaisesti kuluneen kymmenen vuoden aikana verkkovälitteinen lapsiin kohdistuva seksuaaliseen väkivalta ja siihen liittyvät teot ovat lisääntyneen. Harmillista on, että suurin osa teoista jää viranomaisten ulottumattomiin, jolloin rikoksen uhriksi joutuneet lapset jäävät pimentoon ja tekijät paljastumatta. (Europol 2021, 9).

Lasten seksuaalinen hyväksikäyttö on maailmanlaajuinen ja kansanterveydellinen huolenaihe. (Hailes, Yu, Danese & Fazel 2019, 834). Lapsiin kohdistuvien seksuaalirikosten osalta rikoslakia on muutettu useita kertoja tällä vuosituhanella ja rikosten tunnusmerkistöjä on laajennettu ja kiristetty sekä rangaistuksia on korotettu. (Malin 2020, 52.) Suomen poliisin tilastojärjestelmissä ei vielä pystytty luotettavasti erottelamaan verkkovälitteisiä tekemuotoja ja reaali maailmassa tapahtuneista rikoksista. Verkon välityksellä tapahtuneet tekemuodot tuomitaan pääsääntöisesti nimikkeellä lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö. (Malin 2020, 45–46.)

Lapsuudessa tapahtuneeseen seksuaaliseen hyväksikäyttöön liittyy monenlaisia psykososiaalisia ja terveydellisiä seurauksia. Siihen liittyy monenlaisia kielteisiä seurauksia kuten aikuisuudessa psykiatriset diagnoosit, negatiivisia psykososiaalisia ja fyysisiä terveystuloksia. Tutkimustulokset korostavat tarvetta ymmärtää paremmin lapsuuden seksuaalisen hyväksikäytön ja pitkän aikavälin tulosten välisen yhteyden taustalla olevia mekanismeja. (Hailes ym. 2019, 834–836.) Tieto väkivallasta lapsen

suotuisan kasvun ja kehityksen vaarantajana on lisääntynyt. Nykyään tiedetään, että vaikutukset ulottuvat pitkälle aikuisikään saakka. Erilaisten riskitekijöiden tunnistaminen antaa eväitä väkivallan ehkäisyyn ja palvelujen kehittämiseen. Väkivallalla on lukuisia haittavaikutuksia, joiden esiintyvyyteen vaikuttavat koetun väkivallan luonne sekä lapseen ja ympäristöön liittyvät tekijät. (Laajasalo & Peltonen 2021, 21–25.)

Terveydennäkökulmasta tarkasteltuna väkivaltakokemuksiin yhdistyy selkeimmin traumaperäinen stressihäiriön diagnoosi. Lapsen voinnin seuraaminen väkivalta tilanteen jälkeen on tärkeää, vaikka kaikki väkivaltaa kokeneet lapset eivät tarvitse traumaoireisiin kohdennettua hoitoa. Väkivallan seuraukset lapsilla ovat hyvin yksilöllisiä ja moninaisia, sillä väkivaltaa kokenut lapsi voi tarvita pitkäkestoista ja vaativaa hoitoa. Riittävän avun lapsi voi saada perustason palveluista, mutta tämä edellyttää toimivia arviointikäytäntöjä ja konsultaatio sekä työnohjausmahdollisuuksia. On syytä huomioda, että traumafokusoitua hoitoa tulee aina edeltää huolellinen arviointi. Mahdollisia suojaavia tekijöitä, jotka voivat lisätä resilienssiä ja posttraumaattista kasvua, ovat muun muassa perheen tuki, koettu kiitollisuus ja optimismi. Jatkossa erilaisia interventioita tulisi kehittää enemmän lapsen yksilöllisiä vahvuuksia huomioiviksi. (Laajasalo & Peltonen 2021, 21–25.)

Väkivalta on riski lapsen terveydelle ja hyvinvoinnille, mutta myös rikos. Suomessa lapsen kurittaminen on kiellettyä. Lapsen kurittaminen on määritelty rikokseksi, johon voidaan täysimääräisesti soveltaa rikoslain pahoinpitelypykälää (39/1889, 21: 5–7 §). Rikosnimikkeistössä pahoinpitely voidaan jakaa lievään, perusmuotoiseen tai törkeään pahoinpitelyyn (Rikoslaki 39/1889, 21: 5–7 §). Lapsiperheillä on enenevässä määrin erilaisia haasteita ja vaikeuksia, jotka voivat johtaa tilanteeseen, missä lapsi kokee väkivaltaa tai hän itse toimii väkivaltaisesti. Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen (THL) väkivalta- ja sanastoasiantuntijoiden yhteistyössä laatimassa sanastossa väkivaltaa jaotellaan monin erilaisin perustein ja yksi jaotteluperuste on jako väestöryhmiin. Väkivalta, joka kohdistuu lapseen tarkoittaa tilannetta, jossa aiheutuu tai saattaa aiheutua lapselle fyysisiä vammoja tai vaarantaa hänen hyvinvointinsa, turvallisuuden, terveyden tai emotionaalisen kehityksen. (Bildjuschkin ym. 2020, 7–8.) Eri teorioiden kautta on pyritty selittämään vanhemman väkivaltaisuutta. Yhteistä kaikille teorioille on se, että

monet teoriat näkevät väkivaltaisuuden syynä vuorovaikutuksen ongelman. (Morella, Caputi, Scaini & Forresi 2022, 2.)

2.3 Lapsen kohdistuva väkivalta tutkimusten valossa

Lapsen voi kohdistua väkivallan eri muotoja joko perheen sisällä tai sen ulkopuolella (Øverlien & Holt 2019). Lapsiin ja nuoriin kohdistuvasta väkivallasta tietoa Suomessa tuottaa monet eri tahot. Tietoa kertyy viranomaistilastoista, erilaisista laajoista kyselytutkimuksista sekä muista selvityksistä ja tietolähteistä. Tilastokeskus, THL, poliisi, Kela, yliopistot sekä hyvinvointialueet ja kuntien hallinto tuottavat tietoa lapsen kohdistuvasta väkivallasta. (Kaakkinen ym. 2024, 3) Varsinainen tieto tilastoihin siirtyy viiveellä ja sen vuoksi käytän tässä vuoden 2019 tilastoa, joka on julkaistu vuonna 2021. Perhe- ja lähisuhdeväkivallasta, joka kohdistuu alaikäiseen 96 prosenttia, oli täysi-ikäisten tekemää. Näistä aikuisten alaikäisiin kohdistamista teoista 65 prosenttia oli miesten tekemiä. Tutkimuksen mukaan vanhempien lapsiinsa kohdistama tilastoitu perhe- ja lähisuhdeväkivalta on lisääntynyt. (Danielsson & Näsi 2021, 3.)

Suomessa ja kansainvälisesti on kartoitettu lasten kokemuksia väkivallan varjossa elämisestä. Tehtyjen tutkimusten mukaan väkivalta vahingoittaa lasten terveyttä ja hyvinvointia. (Arai, Heawood, Feder, Howarth, MacMillan, Moore, Stanley & Gregory 2019, 427.) Tutkimuskirjallisuudessa väkivaltaa luokitellaan sen mukaan, onko se kyseessä esimerkiksi fyysinen tai henkinen, seksuaalinen tai taloudellinen väkivalta. Väkivallan osapuolten valtasuhteilla on merkitystä väkivallan dynamiikkaan. Väkivalta nimetään lähisuhde- ja perheväkivallaksi silloin, kun väkivalta kohdentuu tekijän nykyiseen tai entiseen kumppaniin, lapseen, muuhun sukulaiseen tai läheiseen ihmiseen. Lieväkin pahoinpitely, joka tapahtuu lähisuhteessa, on aina virallisen syytteen alainen rikos, näistä kuitenkin merkittävä osa siitä huolimatta jää viranomaisilta piiloon ns. piilorikollisuudeksi. (October 2018, 5.)

Lapsen hyvinvointiin vaikuttavat perheen toimeentulo ja perhesuhteet, kouluympäristö, harrastukset sekä asuinympäristö. Lapsuuden elinolosuhteet ja karttuneet kokemukset vaikuttavat läpi ihmisen elinkaaren. Kaikilla lapsilla oikeus hyvään elämään ja kasvua

tukevaan yhteiskuntaan. Havaittua pahoinvointia tulisi pyrkiä vähentämään. (Lahtela & Pärnänen 2023, 7–8.) Laajaa ja laadukasta tutkimustietoa tarvitaan lapsen kohdistuvan väkivallan ja siinä tapahtuvien muutosten syiden selvittämiseksi. Eri hallinnonalojen ja moninaisten lähteiden tietoa on välttämätöntä yhdistää väkivaltailmiön luonteen vuoksi. Kattavaa ja laadukasta tietopohjaa väkivaltailmiöön liittyen tarvitaan kaikessa lapsiin ja nuoriin liittyvässä päätöksenteossa sekä toiminnan kehittämisessä. (Kaakkinen ym. 2024, 3.)

Lapsen kohdistuvan väkivallan tietopohjan näkökulmasta keskeisimpiä koulukyselyitä ovat Kouluterveyskysely, Nuorisoriikollisuuskysely sekä lapsiuhritutkimus. Lapsiuhritutkimus on lasten ja nuorten kokeman väkivallan tärkein kansallinen tietolähde. (Kaakkinen ym. 2024, 4.) Suomessa lapsiuhritutkimuksen on rahoittanut kansallinen lapsistrategia ja vuonna 2022 sen toteutti Tampereen yliopisto. Lapsiuhritutkimus on kansallisesti edustava kyselytutkimus. Siinä tutkitaan laajasti suomalaisten lasten ja nuorten uhrikokemuksia heidän itsensä kertomana. Tutkimus tuottaa perustietoa lasten ja nuorten uhrikokemusten yleisyydestä, muodoista ja kasautumisesta sekä lisäksi mahdollisista riskitekijöistä ja ajallisesta muutoksesta. Monien lasten arjessa on edelleen väkivaltaa, häirintää, hyväksikäyttöä tai kaltoinkohtelua. Haasteena on se, että lapsen väkivallan kokemuksen vakavuutta ei aina tunnisteta riittävästi. (Mielityinen, Hautamäki, Hakala, Fagerlund & Ellonen 2023, 9–10.)

Ensimmäinen koululaisille suunnattu kyselytutkimus oli vuonna 1988. Siinä tutkittiin yhdeksäsluokkalaisten nuorten kokemuksia perheessä koetusta väkivallasta ja seksuaaliväkivallasta. Vuonna 2008 lapset ja nuoret saivat oman, laajan uhitutkimuksensa, jossa toistettiin koululaiskyselyn kysymykset perhe- ja seksuaaliväkivallasta. Seuraava lapsiuhritutkimus toteutettiin vuonna 2013 ja lapsiuhritutkimus on tuottanut perustietoa lasten ja nuorten uhrikokemusten yleisyydestä, muodoista ja kasautumisesta sekä mahdollisista riskitekijöistä ja ajallisesta muutoksesta. Tehtyjen lapsiuhritutkimusten tuloksia on käytetty laajasti lasten ja nuorten uhrikokemuksia ehkäisevässä strategiatyössä, käytännön palvelujen kehittämisessä sekä ilmiön tietoisuuden lisäämisessä. (Mielityinen ym. 2023, 10)

Viimeisin lapsiuhritutkimus toteutettiin kouluissa toukokuussa 2022. Kyselytutkimukseen vastasi kuudes- ja yhdeksäsluokkalaiset oppilaat. Aineistoa kerättiin 700 koulussa ja kyselyyn vastasi 23 049 oppilasta. Lapsiuhritutkimuksesta saatu tietoa on kuvattu seuraavissa luokissa; väkivalta rikoksena, väkivalta ikätoverien välillä, perheessä koettu väkivalta, perheessä nähty tai kuultu lähisuhde väkivalta, sisarus tai sisaruspuolten välinen väkivalta, seksuaalisen kanssakäymisen kokemukset ja seksuaaliväkivalta, harrastuksissa koettu väkivalta, väkivaltakokemukset digitaalisessa ympäristössä, uhrikokemuksista kertominen sekä terveys ja uhrikokemukset. (Mielityinen ym. 2023, 13–14.)

Lapset ja nuoret eivät kerro väkivallan kokemuksistaan viranomaisille. On huolestuttavaa, että lisääntyneistä väkivaltakokemuksista huolimatta, kokemuksista kerrotaan harvoin ammattilaisille tai viranomaisille. Kertomatta jättämisen syynä yleensä on se, ettei tapahtumia pidetty tarpeeksi vakavina tai kertomisesta ei uskottu olevan mitään hyötyä. Asenne, että lapsiin ja nuoriin kohdistuva väkivalta olisi vähämerkityksellisempää kuin aikuisiin kohdistuva väkivalta, vaikuttaa kenties heidän haluttomuuteensa kertoa. (Mielityinen ym. 2023, 116.)

Lapsiuhritutkimuksen tyyppistä tutkimusta on tehty myös Ruotsissa vuonna 2016. Paperisena toteutettuun kyselylomakkeeseen vastasi koulupäivän aikana yhteensä noin 4700 oppilasta. Vastaajat olivat peruskoulun 9. luokalta (14–15-vuotiaita) ja lukion 2. luokalta (16–17-vuotiaita). Tutkimus antoi arvokasta tietoa lasten ja nuorten elinoloista. Tutkimuksen mukaan aikuisten lapsiin kohdistama väkivalta on vähenemässä. Tämän tutkimuksen mukaan hieman yli kuusi prosenttia vastanneista oli joutunut laiminlyönnin uhreiksi. Vain pieni osa oppilaista on kertonut väkivaltakokemuksistaan ammattilaiselle. Kertominen on todennäköisemmin ikätovereilleen ja jollekin läheiselle aikuiselle. Tutkimuksen mukaan lisätietoa tarvitaan haavoittuvimpien lasten väkivallan kokemuksista. Tämän tutkimuksen mukaan haavoittuvampia oppilaita ovat he, jotka eivät tunnista sukupuoli-identiteettiään ja/tai asuvat kodin ulkopuolella ja/tai erityistä tukea tarvitsevat oppilaat ja/tai oppilaat, joiden vanhemmat ovat eri mieltä lasten asumis- ja tapaamisjärjestelyistä ja/tai oppilaat, jotka eivät hallitse omaa elämäänsä. (Jernbro & Janson 2017.)

Vuonna 2016 Tanskassa tehtiin uhritutkimus, jossa tutkittiin perheessä tapahtuvaa väkivaltaa yhdistelemällä kysely- ja rekisteritutkimusta. Kyselytutkimuksen mukaan 17 prosenttia vastanneista oli kokenut jonkinlaista fyysistä perheväkivaltaa ja kahdeksan prosenttia vastanneista oli kokenut henkistä perheväkivaltaa viimeisen vuoden aikana. (Oldrup, Christoffersen, Kristiansen & Ostergaard 2016). Vuonna 2021 Tanskan Terveiden ja hyvinvoinnin laitos pyysi kirjallisuustutkimuksen aiheesta lasten fyysinen väkivalta ja seksuaalinen hyväksikäyttö. Kirjallisuustutkimuksen mukaan viimeisen vuoden aikana noin 17 prosenttia nuorista on joutunut vanhemman fyysisen väkivallan kohteeksi. Yleensä se on kertaluonteinen tapahtuma, kun taas 5,6 prosenttia altistuu pitkäaikaiselle väkivallalle. Tanskalaisista lapsista ja nuorista noin 1,5 prosenttia on joutunut seksuaalisen hyväksikäytön kohteeksi perheessä. Tutkimuksessa ei löydetty yhtä selitystä sille, miksi jotkut vanhemmat altistavat lapsensa väkivallalle ja seksuaaliselle hyväksikäytölle. Tutkimuksen mukaan vanhempien ominaisuudet, kuten matala ja vähäinen koulutus, päihde- ja mielenterveysongelmat sekä epäsosiaalinen käyttäytyminen ja rikollisuus ovat riskitekijöitä. Tutkimus osoitti, että riski kasvaa eksponentiaalisesti riskitekijöiden määrän myötä. (Ottosen & Henze-Pedersen 2021.)

Metodologialtaan samanlainen lapsiuhritutkimus kuin Suomessa on tehty Norjassa vuonna 2019. Tutkimukseen vastasi 9 240 iältään 12–16-vuotiaista oppilasta. Fyysistä väkivaltaa, kuten nyrkillä lyömistä oli kokenut viisi prosenttia ja lievempää fyysistä väkivaltaa oli kokenut 20 prosenttia oppilaista. Epäilyt lapsiin kohdistuvista seksuaalirikoksista ovat lisääntyneet huomattavasti kuluneen viiden vuoden aikana. Tarkastellessa niiden kokonaismäärää, jossa uhri on alle 14-vuotias oli 45 prosenttia heistä perhesuhteessa ilmoitettuun epäilyyn. Näissä epäilty oli isä, isäpuoli tai sijaisisä. Lisäksi ajankohtaisena ilmiönä on, että ihmisiä on tutkittu ja tuomittu tapauksissa, joihin liittyy raiskauksia ja muita seksuaalisia hyökkäyksiä digitaalisessa ympäristössä. Omien vanhempien taholta henkistä väkivaltaa oli kokenut 20 prosenttia tutkimukseen vastanneista. Oppilaista 18 prosenttia oli nähnyt äitiin kohdistuvaa ja 17 prosenttia isään kohdistuvaa fyysistä tai henkistä lähisuhdeväkivaltaa. (Kofoed 2020.)

Tampereen yliopiston tiedotteessa 25.10.2022 kerrotaan, että vuonna 2022 tehdyn lapsiuhritutkimuksen mukaan kolmenkymmenen vuoden myönteinen kehitys lasten perheväkivallan kokemusten määrässä on pysähtynyt. Lapset kokevat väkivaltaa nykyään paikoin enemmän kuin vuonna 2013. Kuluneen kymmenen vuoden aikana

yhteiskunnassamme on tapahtunut paljon. Tuloksissa voi myös näkyä esimerkiksi Covid19-pandemia ja sen perheille mukanaan tuomat haasteet. Äärimmäisen tärkeä on pysähtyä pohtimaan, miten pääsemme takaisin pitkään jatkuneelle positiivisen kehityksen tielle. Henkinen väkivalta on yleisin lapsiin ja nuoriin kotona kohdistuva väkivallan muoto lapsiuhritutkimuksen mukaan. Haukkuminen ja nälviminen, puhumasta kieltäytyminen ja esineiden heittäminen, niiden lyöminen tai niiden potkiminen on tutkimuksen mukaan henkistä väkivaltaa. Lapsiuhritutkimuksen mukaan sukupuolierot näkyvät edelleen kokemuksissa siten, että tytöt raportoivat kaikkia väkivallan muotoja enemmän kuin pojat. (Lapsiuhritutkimus 2022.)

3 Tutkimuksen toteutus

3.1 Tutkimusaiheen valinta, tutkimustavoite ja -tehtävä

Tutkijana minua ohjasi aiheen valinnassa aikaisempi väkivalta aiheinen työni kandidaatintutkielmissa sekä työskentely lastensuojelussa, jossa ilmiö on vahvasti esillä. Arkisessa työssä lastensuojelun sosiaalityöntekijänä lapseen kohdistunut väkivalta ja siihen liittyvät ilmiöt ovat keskeisimpiä ilmiöitä, joiden parissa työskentelen. Työssäni pohdin säännöllisesti työtiimini kanssa, kuinka auttaa lasta, johon on kohdistunut väkivaltaa niin, että työskentely olisi eteenpäin vievää, kestäväää ja lapsen edun mukaista.

Lapseen kohdistuvan väkivallan tapahtumat kytkeytyvät vahvasti sosiaalityöhön. Oli väkivallan tekijänä sitten perheenjäsen, ikätoveri tai tuntematon – väkivaltaa kohdannut lapsi tarvitsee apua ja tukea tällöin sosiaalityöstä voi olla apua. Näen tutkimusaiheeni tärkeäksi ja merkitykselliseksi sosiaalityössä. Suomalaisen yhteiskunnan arvot sekä normit muokkaavat myös sosiaalityön käytäntöjä ja se, miten mediassa ja julkisuudessa puhutaan ja kirjoitetaan vaikuttaa osaltaan sosiaalityöhön. Aikaisempaa tutkimusta väkivalta ilmiöstä on tehty runsaasti ja se on hienoa, sillä on tärkeää, että aihetta tutkitaan ja siitä puhutaan. Omien tutkimuskysymyksen kautta pyrin tutkimaan juuri lapseen kohdistuvan väkivallan erityispiirteitä ja näiden esille nostamia huomioitavia tekijöitä.

Tutkimuskysymykset:

1. *Millaista väkivaltaa kohdistuu lapseen Helsingin Sanomien lehtikirjoitusten mukaan?*
2. *Missä toimintaympäristössä Helsingin Sanomien lehtikirjoitusten mukaan lapseen kohdistuu väkivaltaa?*

Tutkielmani tavoitteena on lisätä tietoa ja ymmärrystä väkivalta ilmiöstä. Lisäksi tutkielmani tarjoaa tietoa siitä, miltä väkivalta ilmiö sanomalehden lehtikirjoituksissa näyttää. Tutkielman taustalla on ajatus vertailla lapseen kohdistuvaa väkivalta ilmiötä Helsingin Sanomien tuottaman tiedon ja lapsiuhritutkimuksien valossa. Tutkimustehtävänäni on tarkastella sitä, millaista väkivaltaa kohdistuu lapseen Helsingin Sanomien lehtikirjoitusten mukaan ja missä toimintaympäristöissä Helsingin sanomien lehtikirjoitusten mukaan lapseen kohdistuu väkivaltaa. Medialla on valtaa vaikuttaa lukijoidensa näkemyksiin ja yhteiskunnalliseen keskusteluun. Siksi on tärkeää tutkia, millaisena aihe lapseen kohdistuva väkivalta näyttäytyy. Tutkimustehtävänä on tuottaa tietoa lapseen kohdistuvasta väkivallasta. Tutkimukseni pyrkimys ei ole löytää universaaleja yleistyksiä vaan tutkia asiaa mahdollisimman laajasti ja monipuolisesti.

3.2 Tutkimusmenetelmät- ja rakenne

Laadullista tutkimusta kuvaillaan ymmärtävänä, ihmistieteellisenä ja pehmeänä tutkimuksena. (Tuomi ja Sarajärvi 2018, 72–73). Tutkielmani on laadullinen ja aineistolähtöinen. Tutkimuskysymyksiin vastaamalla pyrin kartoittamaan Helsingin Sanomien lehtikirjoitusten kautta muotoutuvaa kuvaa lapsesta väkivallan uhrina, ja toteutan analyysini sisällön analyysin keinoin. Pro gradu -tutkielmassani käsittelen lapseen kohdistuvaa väkivaltaa ja sitä, missä toimintaympäristöissä lapseen kohdistuu väkivalta.

Laadullinen eli kvalitatiivinen tutkimus on menetelmäsuuntaus. Laadullisessa tutkimuksessa pyritään ymmärtämään tutkittavaa ilmiötä. Analyysivaihe laadullisessa tutkimuksessa alkaa, kun tutkija tutustuu aineistoonsa ensimmäisen kerran. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 110). Tämän näkemyksen mukaisesti pro gradu -tutkielman analyysi alkoi maaliskuussa 2024, jolloin hain ensimmäisen kertaa Helsingin Sanomien digipalveluissa

julkaistuja lehtikirjoituksia. Pian tämän jälkeen mietin aineiston tarkempia rajouksia ja tulostin paperiversioiksi valitut lehtikirjoitukset.

Sisällönanalyysi on menettelytapa. Sen avulla analyysi voidaan toteuttaa dokumentteja systemaattisesti ja objektiivisesti tarkastellen. Analyysin pyrkimyksenä on kuvata dokumenttien sisältöä sanallisesti. Dokumenttina voi olla lähes mikä tahansa kirjallinen materiaali. Sisällönanalyysi menetelmällä pyritään saamaan tutkittavasta asiasta kuvaus tiivistetyssä ja yleisessä muodossa. (Tuomi & Sarajärvi 2018 117, 119.) Aineiston sisällönanalyysin tavoitteena on kuvata, tulkita ja ymmärtää tutkimuksen kohteena olevaa ilmiötä (Juuti & Puusa 2020, 143). Laadullisessa aineistossa analyysia tehdään jokaisessa tutkimusprosessin vaiheessa. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 121–125.) Laadullista tutkimusta voidaan kuvata prosessiksi, joka etenee vaiheittain. (Vilka 2015, 55–58). Tämä tutkielma eteni tehdyn suunnitelman ja aikataulutuksen mukaisesti. Lopuksi tutkielma rakentui johdannosta, teoriaosasta, tutkimuksesta, johtopäätöksistä ja pohdinnasta käsittelevistä luvuista.

3.3 Helsingin Sanomien digipalvelussa julkaistut lehtikirjoitukset tutkimusaineistona

Aineistona pro gradu -tutkielmassa toimivat Helsingin Sanomien digipalvelussa julkaistut tekstit vuonna 2023. Aineisto koostuu uutisista ja artikkeleista, jotka käsittelevät lapsen kokemaa väkivaltaa. Tutkimusaineistoni koostuu Helsingin Sanomien digipalveluissa julkaistuista lehtikirjoituksista, joissa aiheena on jollain tapaa lapsi ja väkivalta. Olen valinnut Helsingin Sanomat pro gradu- tutkielman aineistoksi, koska lehti vaikuttaa myös oman lukijakuntansa ulkopuolelle. Helsingin Sanomat toimii tärkeänä tietolähteenä muille viestimille, ja tämän vuoksi lehti on erityisessä roolissa sen suhteen, mistä suomalaisessa yhteiskunnassa ja politiikassa puhutaan. (Wiio 2006, 22.)

Sanomalehtiä lukee reilu neljä miljoonaa suomalaista. Digitaalisen lehden lukeminen on vakiintunut ja sitä lukee 63 prosenttia ja painettua lehti haluaa lukea 40 prosenttia suomalaisista. Digitaalisen lehden sisällöstä ollaan valmiita maksamaan. Helsingin Sanomat- lehti ilmestyy painettuna seitsemänä päivänä viikossa, ja levikiltään se on

Suomen suurin. Vuonna 2023 tehdyssä mittauksessa painetun lehden levikki oli 549 900. Kokonaistavoitettavuus oli 1 996 300. (Media Audit Finland 2023). Helsingin sanomien digipalvelussa julkaistut lehtikirjoitukset ovat aineistoani. Sillä sanomalehtien verkkoversioiden viikkotavoitettavuus oli jo vuonna 2015 tehdyssä kansallisessa mediatutkimuksessa suurempi kuin painetun sanomalehden. Kyseisessä tutkimuksessa selvitettiin sanomalehtien lukijamääriä, lukutapoja, lukijakunnan rakennetta ja kokonaistavoitettavuutta. Tutkimuksessa todettiin älypuhelinien olevan pian suosituimpia laitteita uutiskäytössä, sillä viiden vuoden sisällä suomalaiset uskoivat siirtyvänsä lukemaan yhä enemmän verkkosanomalehtiä. (Jyrkiäinen 2017, 107–109.)

Uutismedian liiton syyskuussa 2023 julkaistun tiedotteen mukaan sanomalehtien ylivoima luotettavimpana mediana vahvistui. Voidaankin todeta, että sanomalehtien asema luotettavimpana mediana on ylivoimainen. Suomalaiset pitivät uutis- ja ajankohtaismedian tärkeimpänä ominaisuutena luotettavuutta, sillä sen valitsi tärkeimmäksi lähes yhdeksän kymmenestä suomalaisesta (86 %). Uutis- ja ajankohtaismedian toiseksi tärkeimmäksi ominaisuudeksi nousi riippumattomuus (77 %) ja kolmanneksi sijoittui asiantuntevuus (75 %). (Uutismedian liitto 2023.)

Eettisistä syistä toimittajat salaavat tietyn tyyppisiä tietoja uutisoidessaan rikoksista, vaikka tiedotusvälineiden tehtävä onkin tiedottaa kansalaisille tärkeistä asioista. Tiedotusvälineet ovat varovaisia esimerkiksi epäillyn nimen ja kuvan julkaisemisen suhteen. Toisaalta toimittajien tulee jossain tietyssä määrin suojella rikoksesta syytettyjä, sillä epäillyn henkilöllisyyden paljastamisessa on vaarana, että myös uhrin henkilöllisyys paljastuu. (Haara, Reunanen, Kivivuori & Näsi 2019, 81.) Käsitykseni mukaan rikosentekijän nimen julkaiseminen harkitaan aina tapauskohtaisesti. Nimen julkaiseminen tai julkaisematta jättäminen lehtikirjoituksessa saattaa aiheuttaa keskustelua ja tunteita. Osaltaan myös nämä ratkaisut liittyvät lehtikirjoitusten luotettavuuteen.

Suomea voidaan kutsua sanomalehtimaaksi, koska sanomalehdistö on joukkoviestintämarkkinoiden ylivoimaisesti voimakkain osa. Halutessa sanomalehdistö voidaan jakaa kolmeen eri kokonaisuuteen. Ne ovat joko suoraan tai välillisesti

valtakunnallisesti vaikuttavaan sanomalehdistöön, voimakkaaseen maakunta-/aluelehdistöön sekä paikalliseen/muuhun lehdistöön. Perinteisen valtamedian piiriin luetaan Helsingin Sanomat ja iltapäivälehdet, ja miksei myös talouden erikoissanomalehdet. Nämä ovat yhteiskunnan rakenteellista, taloudellista ja sosiaalista kehittämistä ajatellen merkittävä osa graafista mediaa. Sanomalehdistä yhteiskunnallista agendaa kaikkein voimakkaimmin kirjoittava sanomalehti on Helsingin sanomat ja sitä luetaan pääkaupunkiseudulla ja Etelä-Suomen asutuskeskuksissa, mutta lisäksi myös laajasti muualla maassa. Helsingin Sanomat toimii tärkeänä tiedon lähteenä muille viestimille, jotka käyttävät sitä tietolähteenään ja upottavat päivittäin omiin tarinoihinsa sen julkistamia tarinoita. Huomion arvoista on, että Helsingin Sanomat määrittelee hyvin pitkälle myös oman lukija kuntansa ulkopuolella sen, mikä on yhteiskunnassa ja politiikassa merkittävää ja mikä ei – ja myös hyvin pitkälti sen, miten eri asioihin pitäisi suhtautua. Tässä roolissa Helsingin Sanomien kanssa kilpailee vain televisio. (Wiio 2006, 21–22.)

Median toiminnan perusedellytys on luottamus journalismiin ja toimituksiin, koska journalismin kuluttaminen edellyttää luottamusta. Isolle osalle tilaajia luottamuksessa ei kuitenkaan ole kyse sisällön luotettavuudesta vaan enemmänkin siitä, pitääkö lukija median brändistä ja kokeeko hän sisällöt relevanteiksi suhteessa omaan elämäänsä. Lukijoita kiinnostaa juttujen sisältö eikä yleensä se, prosessi siitä miksi tai miten jutut on tehty. Lukijoita kiinnostavat yhteiskunnan tapahtumat. (Uotila 2023, 26–27). Digitaalinen media on nykypäivänä olennainen osa perinteisen lehdistön toimintaa. Uudet tavat tukevat perinteistä lehdistöä, radiota sekä televisiota, ja tiedonvälityksessä digitaalinen media on osoittanut olevansa nopea. Helsingin Sanomien digipalveluissa julkaistuja lehtikirjoituksia voidaan pitää perusteltuna valintana tutkimusaineistolle, sillä se toimii nykyaikaisena median käyttömuotona. Digipalveluissa julkaistut lehtikirjoitukset tavoittavat yhä suuremman osan suomalaisista joka arkipäivä.

3.4 Aineiston analyysi

Lapseen kohdistuvasta väkivallasta löytyi lukuisasti eri lehtien ja muiden mediassa toimivien tahojen artikkeleita ja tekstejä, joten aineiston niukkuus ei ollut missään vaiheessa ongelma. Aineiston valinnan prosessi oli pro gradu -tutkielmassani samaan

aikaan helppo ja vaikea. Lapseen kohdistuvaa väkivaltaa käsitteleviä lehtikirjoituksia löytyi niin runsaasti, ettei niitä kaikkia voitu sisällyttää tähän tutkielmaan. Tämän vuoksi otantamenetelmäksi valikoitui harkinnanvarainen näyte. Valitsin tarkasteltavaksi sellaiset lehtikirjoitukset, jossa lapseen kohdistuvaa väkivaltaa käsiteltiin yleisesti ilmiönä sekä tiettyyn lapseen tai tiettyihin lapsiin kohdistunutta väkivaltaa.

Otin tunnuksen Helsingin Sanomien digipalveluun ja hain hakupalvelusta hakusanoilla ”lapsi” ja ”väkivalta” rajaten ajanjakson 1.1 - 31.12.2023. Rajasin aineistoni koskemaan Suomessa lapseen kohdistunutta väkivaltaa. Löytyneen aineiston käsittelyssä hyödynsin Microsoft Word -tekstinkäsittelyohjelmaa tehden aineistosta luettelon. Luetteloon merkitsin aikajärjestyksessä kuukausittain seuraavat tiedot; lehtikirjoituksen julkaisupäivämäärä ja otsikko. Lopulta aineistoon valikoitui 84 lehtikirjoitusta. Lehtikirjoitukset ovat Kaupunki-, Kotimaa-, Tuomiot- ja Lukijan mielipide -osastoilla julkaistuja kirjoituksia. Aineiston koko asettaa rajoitteet tulosten yleistettävyydelle ja tämän vuoksi esille nousevia havaintoja on tulkittava enemmänkin suuntaa antavina.

Taulukko 1. aineiston sisäänotto- ja poissulkukriteerit

Sisäänottokriteerit	Poissulkukriteerit
Lehtikirjoitus käsittelee lapseen kohdistunutta väkivaltaa	Lehtikirjoitus käsittelee johonkin muuhun kuin lapseen kohdistunutta väkivaltaa
Lehtikirjoitus vastaa tutkimuskysymykseen	Lehtikirjoitus ei vastaa tutkimuskysymykseen
Toimintaympäristö on Suomessa	Toimintaympäristö muualla kuin Suomessa
Julkaistu Helsingin Sanomissa vuonna 2023	Julkaistu Helsingin Sanomissa jonain muuna vuonna

Yllä olevassa taulukossa (1) esittelen tutkielmani aineiston sisäänotto- ja poissulkukriteerit. Tutkielman analyysiosuus on toteutettu aineistolähtöisenä sisällönanalyysinä eli olen tarkastellut Helsingin Sanomien artikkeleita avoimesti pyrkien tuottamaan aiheesta aidosti uutta kuvailevaa tietoa (Tuomi & Sarajärvi 2009, 117). Olen kartoittanut tutkielman analyysiosuudessa tarkemmin sitä, millaista väkivaltaa lapsi kokee Helsingin Sanomien lehtikirjoitusten mukaan ja missä toimintaympäristöissä Helsingin sanomien lehtikirjoitusten mukaan lapsi on väkivallan uhrina. Lisäksi olen tarkastellut, lapsiuhrin sukupuolta ja ikää sekä tekijän sukupuolta ja ikää, jos lehtikirjoituksesta nämä tiedot ovat löytyneet sekä lisäksi kuvaamaan rikos- ja tuomioprosessiin liittyviä tietoja.

Taulukko 2. Aineisto, lehtikirjoitusten määrä kuukausittain

KUUKAUSI 2023	LEHTIKIRJOITUSTEN MÄÄRÄ
TAMMIKUU	1
HELMIKUU	12
MAALISKUU	8
HUHTIKUU	7
TOUKOKUU	4
KESÄKUU	3
HEINÄKUU	6
ELOKUU	4
SYYSKU	6
LOKAKUU	12
MARRASKUU	14
JOULUKUU	7
YHTEENSÄ	84

Taulukossa (2) esitetään 84 lehtikirjoitusta, jotka valikoituivat aineistoksi tutkielman kriteerien perusteella. Aineiston analyysissä käytettiin teoriaohjaavaa sisällönanalyysia, jonka perusteella lehtikirjoitukset jaettiin seuraaviin luokkiin; väkivalta rikoksena, väkivalta ikätoverien välillä, perheessä koettu väkivalta, perheessä nähty tai kuultu lähisuhde väkivalta, sisarusten tai sisaruspuolten välinen väkivalta, seksuaalisen kanssakäymisen kokemukset ja seksuaaliväkivalta, harrastuksissa koettu väkivalta, väkivaltakokemukset digitaalisessa ympäristössä, uhrikokemuksista kertominen sekä terveys ja uhrikokemukset.

Aineiston analyysi aloitettiin lukemalla koko aineistoa läpi useita kertoja. Aineiston analyysi vaiheessa pyrin nostamaan aineistosta esiin olennaisen, analysoimaan sitä ja pelkistämään lehtikirjoituksen ilmaisuja. Analyysissä etsittiin näihin luokkiin osuvia lehtikirjoituksia aineistosta, jonka jälkeen löytyneet lehtikirjoitukset luokiteltiin teoriaohjaavasti aineistolähtöisesti sopiviin luokkiin.

3.5 Aineiston luokittelu teoriaohjaavasti

Tutkimuksen metodina käytän sisällönanalyysia. Aineistonanalyysissä kaikki nimeämäni luokat ovat nousseet tutkimusaineistostani teoriaohjaavasti. Tutkimus on luonteeltaan lähinnä laadullinen ja olen pyrkinyt etsimään jokaiseen luokkaan sitä kuvaavia lehtikirjoituksia. Tutkimusaineiston jaottelu eri luokkiin on heijastuma todellisuudesta ja kuvausta vuonna 2023 lapseen kohdistuneesta väkivallasta. Yleisistä huomioista

aineistosta nostettakoon esiin se, että lehtikirjoitukset ovat toimittajien sen hetkisen tiedon valossa kirjoittamia lehtikirjoituksia.

Aineisto on luokiteltu teoriaohjaavasti lapsiuhritutkimuksen kuvauksien mukaisesti. Olen koodannut aineistooni eri luokkiin aineiston lehtikirjoitusten otsikon ja sisällön mukaisesti. Lapsiuhritutkimuksesta saatu tietoa on kuvattu seuraavissa luokissa; väkivalta rikoksena, väkivalta ikätoverien välillä, perheessä koettu väkivalta, perheessä nähty tai kuultu lähisuhde väkivalta, sisarusten tai sisaruspuolten välinen väkivalta, seksuaalisen kanssakäymisen kokemukset ja seksuaaliväkivalta, harrastuksissa koettu väkivalta, väkivaltakokemukset digitaalisessa ympäristössä, uhrikokemuksista kertominen sekä terveys ja uhrikokemukset.

Analysoidessa aineistoani sisällönanalyysillä lähestyin lehtikirjoituksia erilaisesta roolista kuin tavallinen lehdenlukija. Lehtikirjoituksien tekstiotteet eri luokkiin valitsin sen perusteella, että ne kuvaisivat mahdollisimman konkreettisesti lapsen kohdistuvaa väkivaltaa ja siihen liittyviä asioita. Valintojen taustalla vaikuttaa minun tekemät päätökset ja tiedostan sen, että joku toinen aihetta tutkiva olisi voinut valita toisenlaiset tekstiotteet. Valituissa tekstiotteissa olennaista on tutkittavan ilmiön sanallistaminen. Sisällönanalyysin avulla minulla on tavoitteena löytää lapsiuhritutkimuksen kuvaavan luokittelun ja Helsingin sanomien digipalvelussa julkaistujen lehtikirjoituksien välisiä yhtäläisyyksiä niitä analysoiden. Olen säilyttänyt aineiston lehtikirjoitukset paperiversiona. Olen erottanut analyysissä lehtikirjoituksien tekstiotteet sisennyksellä ja pienemmällä rivivälillä.

Taulukko 3. Aineistonluokittelu

Aineistoluokittelu	Lehtikirjoitusten määrä
väkivalta rikoksena	27
väkivalta ikätoverien välillä	14
perheessä koettu väkivalta	16
perheessä nähty tai kuultu lähisuhde väkivalta	7
sisarusten tai sisaruspuolten välinen väkivalta	1
seksuaalisen kanssakäymisen kokemukset ja seksuaaliväkivalta	6
harrastuksissa koettu väkivalta	1
väkivaltakokemukset digitaalisessa ympäristössä	5
uhrikokemuksista kertominen	4
terveys ja uhrikokemukset	3
Yhteensä	84

Taulukossa (3) esitettyjen tietojen mukaan lehtikirjoituksia löytyi eniten luokkiin väkivalta rikoksena, perheessä koettu väkivalta ja väkivalta ikätovereiden välillä. Kahteen luokkaan löytyi vain yksi lehtikirjoitus ja ne olivat sisarusten ja sisaruspuolten välinen väkivalta ja harrastuksissa koettu väkivalta. Alla olevan luokittelulistauksesta ilmenee tarkemmin, kuinka aineistona olleet lehtikirjoitukset jakaantuivat eri luokkiin.

Taulukko 4. Aineiston lehtikirjoitukset luokiteltuna

Väkivalta rikoksena (27)	HS 29.1.2023 Jengiin liittyminen on usein hätähuuto isommasta ongelmasta – Heikki Turkka vie nuoria pitsalle ja kuuntelee, HS 14.2.2023 Tällaista on väkivalta pääkaupunkiseudun kouluissa – Oppilas löi opettaja Katja Lottaa pesäpallo-mailalla päähän, HS 14.2.2023 ”Puukkohippaa” – Helsingissä on ala-aste, jossa 95 prosenttia työntekijöistä on kohdannut väkivaltaa tai uhkailua, HS 19.2.2023 Mies riehui naapurinsa pihalla ja pahoinpiteli tämän, syytti tapahtumista alkoholinkäyttöä, HS 26.2.2023 Helsinkiläinen imaami on nähnyt läheltä, kun nuoret ajautuvat kuilun reunalle – Nyt hän esittää toiveen isille, HS 27.2.2023 Neljä parikymppistä nuorta ryösti teinejä väkivaltaisesti, HS 1.3.2023 Jopa alle 15-vuotiaat riehuvat väkivaltaisesti kaupungilla – Poliisipäällikkö: ”Meidän oli ryhdyttävä uusiin toimiin”, HS 8.3.2023 Oulussa tunnin sisään kaksi alaikäisten väkivaltatapausta, toisessa lapsi löi puukolla toista kasvoihin, HS 10.3.2023 Länsi-Uudenmaan poliisi varoittaa lasten rikoskierteestä: Aikuiset kävelevät usein ohi, HS 12.3.2023 Tiukassa valvonnassa, HS 1.4.2023 Turun ainoa katujengi puolustaa alueensa kunniaa – Tällainen se poliisin mukaan on, HS 9.4.2023 Lapset ryöstäjinä, HS 4.5.2023 Mies sitoi lapsen nippusiteillä metsään ja jätti sinne – Kulosaaren kaappaajan tuomio koveni, HS 16.6.2023 Katujengirikosten rangaistukset kovenevat ja nuorisorangaistussääntelyä muutetaan – Näin hallitus yrittää ehkäistä rikollisuutta, HS 9.7.2023 Lasten väkivalta lisääntynyt voimakkaasti tänä vuonna: ”Jotain huolestuttavaa tässä ajassa on”, HS 24.7.2023 Pahoilla teillä, HS 25.9.2023 Poliisi kieltäytyi paikantamasta lastenkodista karanneen puhelinta – Lapsi löytyi myöhemmin kuolleena, HS 26.9.2023 Poliisi ei paikantanut hatka-nuoren puhelinta, nuori kuoli – ”Valitettavasti tässä ei ole mitään uutta”, HS 7.10.2023 Epäilty vauvakaappari kiistää tehneensä mitään rikollista – Tämä tapauksesta tiedetään nyt, HS 10.10.2023 Nuorten rikostilastoista paljastuu vaarallinen hälytysmerkki – Lapsiasiavaltuutettu kääntää katseen äiteihin, HS 17.10.2023 Yle: Äiti syyttää päiväkodin työntekijöitä lapsensa pahoinpitelystä ja vapaudenriistosta, HS 19.10.2023 ”Lopeta, mä rukoilen”, lapsi kiljuu videolla – Järjestyksenvalvojat hakkaavat pampulla maassa makaavaa uhria, HS 19.10.2023 Vanhemmat syyttävät päiväkodin työntekijöitä lapsensa pahoinpitelystä, päiväkoti kiistää: ”Kostotoimi”, HS 27.10.2023 Uhkaavasti käyttäytynyt ihminen tunkeutui päiväkotiin, HS 29.10.2023 Silminnäkijät kertovat kaaoksesta halloween-juhliissa lauantai-iltana: nuoria parveili teillä ja pihalla, HS 10.11.2023 Helsinkiläisen päiväkodin varajohtaja tuomittiin lasten pahoinpitelystä ja HS 20.12.2023 Epäilty kaappaja löi äitiä päähän vasaralla ja vei vauvan mukanaan Helsinkiin.
Väkivalta ikätovereiden välillä (14)	HS 14.2.2023 Romanilapset kohtaavat Suomessa arjessaan syrjintää ja rasismia, selvitys kertoo, HS 10.3.2023 Mikä ajaa nuoren väkivaltaan? Näin asiantuntijat vastaavat, HS 30.3.2023 Väkivalta järkyttää asukkaita – Osa pohtii jo tosissaan muuttoa, HS 26.4.2023 Äiti kyllästyi lapsensa kiusaamiseen: teki rikos-ilmoituksen koko luokasta, HS 5.5.2023 (1) Asiantuntija: Väkivalta nuorten välillä voi leimahtaa pelkästä katseesta, HS 5.5.2023 (2) Tyttöjen välisen väkivallan selvittely siirtyi poliisilta lastensuojelulle, HS 12.9.2023 Vanhemmat eivät enää päästäneet lapsia

	kouluun väkivallan vuoksi – Tällaisia ovat koulujen kurinpitokeinot, HS 16.9.2023 ”Kouluissa tarvitaan enemmän aikuisia”, sanoo opetusministeri, HS 7.11.2023 Näissä Helsingin kouluissa kiusataan eniten, HS 12.11.2023 Kouluväkivalta jättää syvät arvet koko elämäksi – Miksi sitä yhä vähätellään?, HS 21.11.2023 Tiukasti lähellä, HS 28.11.2023 En kertonut koulukiusaamisesta kenellekään, HS 5.12.2023 Olisin toivonut, että teet jotain ja HS 14.12.2023 Kiusattu mestari.
Perheessä koettu väkivalta (16)	HS 6.2.2023 Isällä oli vaikeuksia kestää vauvan itkua – Mursi tältä useita luita, HS 18.2.2023 Adoptiolapsi syytti äitiään pilkkaamisesta ja potkimisesta – Oikeus hylkäsi syytteet, HS 18.2.2023 Kuka auttaa nuorta, jota eno lyö, koska rakastaa? HS 23.3.2023 Isäpuoli löi poikaa takapuolelle Espoossa, tuomittiin pahoinpitelystä, HS 28.3.2023 Äiti yritti tappaa lapsensa lyömällä tätä päähän – Tuomittiin syyntakeettomana, HS 20.4.2023 Väkivaltainen isä teippasi pienen vauvan kasvoille tutin Helsingissä, HS 10.6.2023 8-vuotiaan Vilja Eerikan surmasta ei ole opittu – ”Vain murto-osa suosituksista pantiin toimeen”, HS 4.9.2023 Joensuussa väkivaltaisesti kuolleen 4-vuotiaan tapaus saattaa toistaa traagista kaavaa: Usein ”kaikki” tietävät väkivallasta, HS 5.9.2023 Asiantuntija: Vilja Eerikan kuolemasta ei ole vielä opittu – Näissä tilanteissa lapset jäävät jopa vuosiksi ilman apua, HS 5.11.2023 Ekaluokkalainen kertoi isäpuolen lyövän vyöllä: Oikeus ei uskonut lapsen tarinaa, HS 8.11.2023 Äiti hermostui lapsensa jatkuvaan pelaamiseen – Sai tuomion pahoinpitelystä, HS 11.11.2023 Syyttäjä: Mies ampui autossa istunutta perhettään kohti – Reikä autossa ei riittänyt näytöksi käräjäoikeudelle, HS 27.11.2023 Huoltoriidoissa ei aina tunnisteta sumuttamista, HS 29.11.2023 ”Serkkusi on aina niin ihana”, HS 14.12.2023 Neljävuotiaan lapsen murhan tutkinta valmistui: lasta kohdeltu kaltoin jo pidempään ja HS 29.12.2023 Lapsiasiavaltuutettu pelkää, että lapsiperheköyhyys näkyy vielä perheväkivallan lisääntymisenä.
Perheessä nähty tai kuultu lähisuhde väkivalta (7)	HS 9.2.2023 Lasten ja nuorten kokema henkinen perheväkivalta on yleistynyt, HS 30.5.2023 Helsingin hovioikeus: Nummelan julma murha ei ollut kunniaväkivaltaa, HS 18.6.2023 Lähisuhdeväkivallan sovittelu on ollut kohdallani hyvin vaikea, HS 8.7.2023 Vankina parisuhteessa, HS 12.8.2023 (1) Naisiin ja lapsiin asennetaan jopa paikantimia – Miehen ”kunnia” näkyy julmana väkivaltana Helsinginseudulla, HS 12.8.2023 (2) ”Ne ovat pelottavia tilanteita” – Helsinkiläisen lukion kuraattori kertoo perheen ”kunnian” vartioinnista koulualueella ja HS 18.8.2023 Parisuhteen ongelmista ei tule vaieta.
Sisarusten tai sisaruspuolten välinen väkivalta (1)	HS 26.11.2023 Nuorten hätä kuuluu myös auttavassa puhelimesta.
Seksuaalisen kanssakäymisen kokemukset ja seksuaaliväkivalta (6)	HS 3.2.2023 Mies tuomittiin 11 vuoden vankeusrangaistukseen poikkeuksellisen törkeästä lapseen kohdistuneesta seksuaalisesta väkivallasta, HS 14.4.2023 Vuosien nöyryytys alkoi yhdestä viestistä: Miehet pyörittivät alaikäisten tyttöjen seksirinkiä, HS 5.7.2023 Mies raiskasi kylässä olleen 13-vuotiaan kesken kesäjuhlien, HS 13.7.2023 Mies poimi autoonsa päihtyneen naisen ja raiskasi – Kahta kuukautta myöhemmin teki saman 15-vuotiaalle ja HS 8.12.2023 Viisikymppinen mies houkutteli karkein poikia kotiinsa Helsingissä ja alkoi maanitella seksiä. Lisäksi mukana on yksi lehtikirjoitus tutkimuksesta HS 19.7.2023 Lasten hyväksikäyttöä selvittänyt tutkimus paljastaa hälyttävää tietoa suomalaisista.
Harrastuksissa koettu väkivalta (1)	HS 22.10.2023 Urheiluharrastamisen pitää olla turvallista.

Väkivaltakokemukset digitaalisessa ympäristössä (5)	HS 24.4.2023 Lapset näkevät puhelimitaan teloituksia, sotaa ja rajua pornoa – asiantuntija kertoo, miten vanhemman kannattaa toimia, HS 16.8.2023 Mies esiintyi teininä lasten suosimissa nettipalveluissa ja houkutteli näitä lähettämään videoita, tuomittiin kymmenistä seksuaalirikoksista, HS 12.10.2023 EU haluaa torjua lapsipornoa tavalla, joka uhkaa merkittävästi yksityisyyden suojaa, HS 7.11.2023 Lapsiasiavaltuutettu: Lapsiin kohdistuvaa väkivaltaa kuvaavan materiaalin hallussapidon pitäisi olla rikos ja HS 15.12.2023 Poliisi varoittaa lasten suurista Whatsapp-ryhmistä: viesteissä hyväksikäyttää ja väkivaltaa.
Uhrikokemuksista kertominen (4)	HS 25.2.2023 Lasten väärin kertomusten pohjalta on jaettu useita tuomioita – Asiantuntija kertoo, miksi lapsi alkaa satuilla, HS 18.10.2023 Jos lapsia haluaa ymmärtää, heitä pitää kuunnella, HS 27.10.2023 Väkipalta jää piiloon, jos siitä ei uskalleta puhua ja HS 19.11.2023 Lasten turvallisuuden kokemusta ei saa enää heikentää.
Terveys ja uhrikokemukset (3)	HS 1.4.2023 Väkivallan vaikutukset näkyvät monin tavoin lapsen elämässä, HS 13.10.2023 Jokaiselle on turvattava väkivallaton lapsuus ja HS 21.11.2023 Lasta voi suojella puhumalla.

Taulukossa (4) esitettyjen tietojen mukaan lehtikirjoituksia aineistossa oli yhteensä 84 ja ne jakaantuivat kymmeneen luokaan lapsiuhritutkimuksen luokittelun mukaisesti. Teoriaohjaavassa analyysissä on teoreettisia kytkentöjä. Teoria toimii apuna analyysissä, mutta ei pohjaudu suoraan teoriaan. Analyysistä on tunnistettavissa aikaisemman tiedon vaikutus. Aikaisemman tiedon merkitys ei testaa teoriaa, vaan pikemminkin aukoo uusia ajatusuria. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 109.) Prosessin aikana olen suhtautunut aineistoon avoimen uteliaasti ja olen tarkastellut aineistoa useita kertoja etsien siitä vastauksia tutkimuskysymyksiini. Tutkielmassa olen muokannut luokitteluperusteita tämän tutkielman tarpeita vastaaviksi.

Lapsiuhritutkimuksen mukainen luokittelu on jäsentänyt tutkielmaani ja luonut sille selkeät raamit, josta lähteä tekemään analyysia. Analyysissä osa lapsiuhritutkimuksen mukaisesta luokittelusta hälvenee otsikko tasolla aineiston löytäessä analyysin myötä uudet luokittelut toimintaympäristönsä mukaisesti. Analyysissä tutkimusaineistoni jakaantui kahteen osaan vastaten tutkimuskysymykseen toimintaympäristöstä. Tässä tutkielmassa luvun neljä otsikko on ”koti toimintaympäristönä” ja luvun viisi otsikko ”kodin ulkopuolinen toimintaympäristö”.

3.6 Tutkimuseettiset kysymykset ja tutkijan positio

Tieteessä ja tutkimuksessa keskeinen tavoite on syventää ymmärrystämme erilaisista ilmiöistä sekä niiden välisistä yhteyksistä (Aaltola 2015, 18). Erityisen sensitiivisiä aiheet

ovat sosiaalityön tutkimuksessa. Pro gradu- tutkielmassa tutkija valitsee itse aiheen tiedostaen aiheen erityisyyden. Tutkimusaiheen valintaa sosiaalityön tieteenalalla ohjaa usein esimerkiksi halu puolustaa heikompiosaisia ihmisiä. Lisäksi tutkimusaiheen valinnassa voi olla myös henkilökohtaisia ja ammatillisia tarkoitusperiä. Tutkimusaiheen valinnalla voidaan pyrkiä esimerkiksi helpottamaan käytännön sosiaalityötä lisäämällä tietoa jostakin asiasta. (Enroos & Mäntysaari 2017, 23.) Tutkimukseni aiheen valinnan taustalla on ensisijaisesti jälkimmäinen tarkoitus. Tutkimusaiheen valinnalla haluan tuoda näkyväksi sosiaalityössä kohdattavaa arkaluontoista aihetta. Sen vuoksi eettisten kysymysten tarkastelu nousee keskeiseksi tutkimusaiheen kohdistuessa lapsiin sekä tarkasteltaessa väkivaltaa. Tutkimusaihe on sensitiivinen, koska siinä käsitellään lapsen kohdistuvaa väkivaltaa. Sen vuoksi tutkimusta suunniteltaessa ja myös koko tutkimusprosessin ajan on perehdyttävä ja kiinnitettävä huomiota tutkimusetiikkaan ja tutkimuksen luotettavuuteen.

Tutkimuksen kaikissa eri vaiheissa on noudatettu Tutkimuseettisen neuvottelukunnan (2009) eettisiä periaatteita. Eettisesti kestävän tutkimuksen kannalta on tärkeää kerätä tutkimusaineistoa tieteellisesti hyväksytyin ja eettisesti kestävien tutkimus-, aineistonkeruu- tai arviointimenetelmien avulla. Eettisesti kestävässä tutkimuksessa tulee saadut tutkimustulokset raportoida rehellisesti ja vastuullista tiedeviestinnän periaatteita noudattaen. Olen tässä työssäni kunnioittanut muiden tieteellisiä töitä ja julkaisuja viitaten niihin asianmukaisella tavalla. (Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa 2023, 11-14.) Tärkeää on, että analyysivaiheessa käsittelee aineistoa kunnioittaen ja parhaimmaksi osaamallaan tavalla. Ennako-oletusten olemassaolo tulee tiedostaa ja keskittyä aineistosta löytyviin asioihin.

Keskeinen periaate tutkimuksessa on eettisyys, jonka vuoksi on tärkeää tarkastella oman tutkimuksen eettisiä näkökohtia tarkkaan. Sosiaalityössä, jossa ollaan aina tekemisissä sensitiivisten aiheiden parissa, on eettistä pohdintaa harjoitettava tutkimuksen kaikissa vaiheissa. Olen löytänyt oivallisen tavan lähestyä aihetta, sillä tässä tutkimuksessa väkivaltaa kohdanneita henkilöitä ei tarvitse vaivata tutkimuksella, vaan tutkimuksen kohteena on aineisto, joka on Helsingin Sanomien digipalveluissa julkaistut lehtikirjoitukset vuonna 2023. Tähän tutkimukseen ei ole tarvittu tutkimuslupaa, eikä

sitoutua salassapitoon, koska kyseessä on julkinen kaikkien saatavilla olevan tutkimusaineiston käsittely.

Tutkimusta tehdessäni tiedostin uutisointiin liittyvän ongelman. Uutisoinnin perusteella voi muodostua täysin erilainen mielikuva erilaisista tapahtumista kuin mitä todellisuus on. Osalla uutisista voi olla voimakas huomioarvo, ja niiden perusteella voi myös piirtyä varsin lohduton kuva lapsen tilanteesta. Helsingin Sanomien uutisoinnilla ei kuitenkaan ole sellainen tarve sensaatiohakuisuuteen kuin esimerkiksi iltapäivälehdillä. Toisaalta halusin tietää, miten lapseen kohdistuneesta väkivallasta uutisoidaan ja se on osaksi tämän tutkimuksen ydin. Tutkimuksen aikana olen tiedostanut sen, että tämä tutkimus voi tuottaa sellaista tietoa, joka herättää lukijassa tunteita. Tutkimuksen tavoitteena ei ole kuitenkaan huomion tavoittelu, vaan mahdollisimman neutraalin tiedon tuottaminen sensitiivisestä aiheesta.

Tieteellisessä tutkimuksessa analyysin, tulkin ja johtopäätösten tekeminen ovat keskeisissä rooleissa. (Vilkan 2015, 196). Olen pyrkinyt kuvaamaan tutkimusprosessia läpinäkyvästi, jotta tutkimus olisi luotettava. On tärkeää huomioda, että lapsiuhritutkimukseen vastanneet lapset olivat kouluikäisiä ja aineistona olleet Helsingin Sanomien lehtikirjoitusten lapsien ikää ei ollut rajoitettu vaan aineiston valikoitui lehtikirjoituksia alle 18-vuotiaista. Ymmärrän toki, että aineistohakuni ei ole täydellinen, sillä samasta asiasta tai tapauksesta voi olla useampi julkaistu lehtikirjoitus. Helsingin Sanomat on itse asettanut digipalvelun hakusanat, ja sen vuoksi jotkut lehtiartikkelit aiheesta ovat saattaneet jäädä pois, koska hakusanaa ei ole asetettu. ”Lapsi” ja ”väkivalta” olivat käyttämäni hakusanat ja niiden avulla sain riittävän aineiston.

Tämän pro gradu- tutkielman teossa käytetystä luokittelusta on ollut hyötyä, koska aineisto on ollut erityisen laaja. Olen antanut ”aineiston puhua” ja sen myötä päädyin jakamaan tulokset kahteen osaan ”Koti toimintaympäristönä” ja ”Kodin ulkopuolinen toimintaympäristö”. Oleellista tässä tutkimuksessa oli herkistyä tavoittamaan aineistosta lapseen kohdistuneen väkivallan. Osassa lehtikirjoituksissa kerrottiin rankoista väkivallan kokemuksista ja myös ne on tuotu esiin, jotta voidaan ymmärtää paremmin ilmiön laajuutta ja pulmallisuutta. Lapset edustavat niin sanottua erityisen haavoittuvassa

asemassa olevien tutkittavien ryhmää, sillä alaikäisillä ei ole vielä täyttä itsemääräämisoikeutta. Toivon tämän pro gradu- tutkielman osaltaan tuovan esiin lapsen ääntä ja kokemuksia.

4 Koti toimintaympäristönä

Olen jakanut tulokset kahteen osaan. Ne ovat luku 4. ”Koti toimintaympäristönä” ja luku 5. ”Kodin ulkopuolinen toimintaympäristö”. Näissä luvuissa olen analysoinut aineistosta nousseita tutkimustuloksia. Tuon tulokset esille käyden vuoropuhelua kirjallisuuden, oman analyysini, tutkimusaineistoni lehtikirjoitusten sekä suorien lehtikirjoitus lainauksien välillä.

4.1 Väkivalta rikoksena kodin toimintaympäristössä

Perheen sisällä tapahtuvaa väkivalta voi kohdentua sisaruksiin, vanhempien sekä vanhemman ja lapsen välillä – tätä kutsutaan perhe- ja lähisuhde väkivallaksi. Se on hyvin intiimissä ja läheisessä suhteessa tapahtuva väkivalta. Tämän vuoksi se usein koetaan erityisen kipeänä ja häpeällisenä asiana, siitä tunnetaan syyllisyyttä ja sitä pyritään usein salaamaan ja peittelemään. Perhe- ja lähisuhde väkivalta vaikuttaa moneen ihmiseen ja sen seuraukset ovat moninaiset ulottuen pitkälle useaan eri sukupolveen. (Lidman 2015, 57.) Lehtikirjoituksia luokkaan ”perheessä koettu väkivalta” löytyi aineistosta yhteensä 16.

Tutkimusaineistoni lehtikirjoitusten mukaan väkivaltainen teko voi myös olla rikos, josta voi seurata rangaistus. Kuitenkaan kaikki rikoksiin syyllistyneet ihmiset eivät jää kiinni teoistaan, eikä kaikkia kiinnijääneistä tuomita rikoksesta. Erilaista piilorikollisuutta on paljon ja sen osuutta ja kokonaismäärää voimme ainoastaan valistuneesti arvailla. Jos on syytä epäillä rikosta niin kiinnijääneet ohjautuvat poliisin suorittamaan esitutkintaan. Esitutinnan tarkoituksena on selvittää, onko rikosta tapahtunut. Tilanteessa, jossa rikos todentuu rikoslain vastaiseksi teoksi, niin rikosasia etenee syyttäjälle. Syyttäjän tehtävä on arvioida sitä, ylittyykö syytekynnys. Lisäksi syyttäjä arvioi, onko syytteen nostaminen epäiltyä vastaan mahdollista. Syytekynnyksen ylittyessä rikosasia etenee käräjäoikeuteen, jossa se käsitellään suullisessa tai kirjallisessa

käsittelyssä. Käräjäoikeuden käsittelyssä ratkaistaan, jätetäänkö epäily tuomitsematta tai tuomitaanko hänet, ehdolliseen tai ehdottomaan vankeusrangaistukseen.

Lapsiuhritutkimuksessa perheväkivaltakokemukset oli jaettu kolmeen ryhmään: henkinen perheväkivalta, lievä perheväkivalta ja vakava perheväkivalta. Yhdeksäsluokkalaiset kokevat tulosten mukaan vanhempiensa taholta yleisimmin henkistä perheväkivaltaa. Lievää perheväkivaltaa on ollut tukistaminen (14 %) sekä tyrkkiminen, töniminen tai ravistelu (9 %). Vakavan väkivallan kokeminen on harvinaisempaa ja yleisimmin yhdeksäsluokkalaiset ovat raportoineen esineellä lyömistä (4 %), vanhempien taholta potkimista (2 %) ja saman verran nyrkillä lyömistä. Perheen sisäisiin väkivalta tilanteisiin voi liittyä myös veitsellä tai aseella uhkaamista ja veitsen tai ampuma-aseen käyttämistä, mutta se on harvinaista. (Mielityinen ym. 2023, 36–37.)

Vuorovaikutuksen, vanhemmuuden taitojen ja ylisukupolvisten pulmien vaikutukset ovat taustalla tilanteessa, jossa vanhempi kohdistaa lapseen väkivaltaa. (Kortelainen, Vornanen & Anis 2021, 61). Tutkimusaineistoni lehtikirjoituksissa toistuivat vuorovaikutuksen- ja vanhemmuuden haasteet ja erityisesti aineiston kahdeksassa lehtikirjoituksessa, jotka oli julkaistu Kaupunki/Kotimaa | Tuomiot-osiossa. Ne käsittelivät perheessä koettuja väkivalta rikoksia ja niiden oikeusprosesseja. Näistä on ohessa taulukko.

Taulukko 5. Lehtikirjoitukset perheessä koetusta väkivallasta

Julkaistu-päivämäärä	Toiminta-ympäristö	Teko	Ajan-kohta	Uhri/t	Tekijä/t	Rangaistus	Korvaus
HS 6.2.2023	koti	törkeä pahoinpitely (vauvalla oli useita eri-ikäisiä murtumia)	10/2020	3kk	isä 38v	vankeus-rangaistus 2v 2kk	15 500€
HS 18.2.2023	koti	kaksi pahoinpitelyä (adoptiolapsi syytti äitiään muassa kuristamisesta, potkimisesta ja jatkuvasta pilkkaamisesta)	-	10v	äiti	hovi-oikeus hylkäsi syytteet.	(1 100€)
HS 23.3.2023	koti	pahoinpitely (lyönyt poikaa takapuolelle, laittanut kerran kätensä pojan kurkulle ja työntänyt poikaa niin, että tämä oli kaatunut)	2018 - 2020	6-8v	isäpuoli	60 päiväsakkoa	800€
HS 28.3.2023	koti	syyntakeettomana tehty tapon yritys ja virkamiehen vastustaminen	-	-	-	käräjäoikeus jätti tuomitsematta – nainen määrättiin	5000€ + 8000€

		(äiti yritti tappaa lapsensa lyömällä tätä päähän)				tahdosta riippumattomaan psykiatriseen sairaalahoito	
HS 20.4.023	koti	isä: törkeä pahoinpitely heitteillepano ja muita rikoksia (teippasi vauvan kasvoille tutin sekä väkivaltarikoksia, jotka olivat kohdistuneet lapsen äitiin) äiti: törkeä pahoinpitely ja heitteillepano (äiti kielsi poistamasta teippejä ja päihtynyt)	kevät 2020	3kk	isä äiti	vankeusrangastus isä 2v vankeusrangastus äiti 1v 6kk	-
HS 5.11.2023	-	pahoinpitely (vyöllä lyönnit, tukkaan tai korviin tarttuminen)	-	1.lk poika	isäpuoli 30v	käräjäoikeus hylkäsi syytteen	
HS 8.11.2023		pahoinpitely (äiti hermostui, kun lapsi ei lopettanut pelaamista pelikonsolilla... äiti oli hampaiden pesun yhteydessä kohdellut kovakouraisesti kaikkia kolmea poikaa ja sen jälkeen heittänyt kaksi lasta sänkyyn)	kesä-loma	12v poika ja kaksi sisarusta	äiti	80 päiväsakkoa	-
HS 11.11.2023	auto	törkeä pahoinpitely (lasta koskeva: isä ampui autossa istunutta perhettään kohti)	syksy 2018	3v ja äiti, joka oli raskaana	isä 30v	syytteet rattijuopumuksesta, törkeästä pahoinpitelystä sekä yhdestä varkaudesta hylättiin, miehen katsottiin silti syyllistyneen useisiin muihin rikoksiin	-

Taulukossa (5) esitettyjen tietojen mukaan perheessä koettu väkivalta tapahtuu pääsääntöisesti perheen kotona. Näiden lehtikirjoitusten mukaan lapset joutuivat perheessä väkivallan kohteeksi perheenjäsenen toimesta. Tekijänä on oma vanhempi tai äiti- tai isäpuoli. Rikosnimikkeinä olivat pahoinpitely, törkeä pahoinpitely, heitteillepano, tapon yritys ja virkamiehen vastustaminen. Perheessä koetun väkivallan ajankohta vaihteli yksittäisestä hetkestä pitkään jatkuneeseen väkivaltaan. Uhrin sukupuolta ja tarkkaa ikää ei kerrottu kaikissa lehtikirjoituksissa. Uhrien ikäjakauma oli 3kk – 12 vuotta. Tekijöitä oli yleensä yksi, yhdessä tapauksessa molemmat vanhemmat tuomittiin rikoksesta. Tekijöiden ikä kaikissa ilmoitetuissa tapauksissa oli alle neljäkymmentä

vuotta. Näissä lehtikirjoituksissa tuomioiden pituudet vaihtelivat päiväsaikoista parin vuoden vankeusrangaistukseen. Kolmessa tapauksessa tekijä määrättiin maksamaan korvausta uhrille. Korvauksia maksettiin kivusta ja kärsimyksestä 800–15500 euron jakaumalla. Kolmessa tapauksessa syyte hylättiin.

Varhaislapsuudessa vauvan mielen kehittyminen ja mielenterveys ovat voimakkaasti yhteydessä vanhempien ja vauvan välisen vuorovaikutuksen laatuun. Kiintymyssuhteen syntyä saattaa vaikeuttaa vauvan voimakkaat kielteiset tunteet. Kyky säädellä omia tarpeitaan ja tunteitaan on vauvalla rajallinen. Vanhemman tulee havaita, ymmärtää ja vastata vauvan viesteihin sekä tarpeisiin siten, ettei vauva joudu sietämään liian voimakasta tai pitkäkestoista fyysistä tai psyykkistä pahaa oloa. Kaikki vauvan kaltoinkohtelu ja tarpeiden laiminlyönti ovat vauvalle vahingollista. Neuvolasta vanhemmat saavat apua, tukea ja neuvoja vauvan hoitoon ja yhteiseen arkeen. (Puura, Sannisto & Riihonen 2018, 1345–1346.)

Vauvavaihe voi olla kuormittavaa ja joskus jopa hallitsematon. Apua hankalaan kotitilanteeseen ei riittävästi saatu, sillä tutkimusaineiston lehtikirjoituksen mukaan väkivaltaiset teot alkoivat lapsen ollessa 3,5 kuukauden ikäinen. Vauvan isällä oli vaikeuksia kestää vauvan itkua. Isä kiisti väkivaltaiset teot. Äiti pyrki löytämään selittäviä tekijöitä lapsen vammoihin ja hän epäili vammojen aiheutuneen synnytyksestä tai koliikkihieronnasta. Lastenlääkäreiden mukaan äidin esittämät vaihtoehdot olivat varsin epätodennäköisinä. Sairaudesta johtuva luiden hauraus suljettiin pois tutkimuksilla.

Lapsella todettiin lokakuussa 2020 murtumat molemmilla puolilla kylkiluissa sekä murtuma oikeassa reisiluussa. Kylkiluiden murtumat olivat tutkimusten mukaan reisiluun murtumaa vanhempia sekä keskenään eri-ikäisiä. Lisäksi heinäkuussa 2021 lapselta murtui oikea olkaluu. HS 6.2.2023.

Oikeus arvioi uhrin olleen ikänsä vuoksi täysin riippuvainen isänsä huolenpidosta ja kykenemätön puolustamaan itseään. Teot ovat kohdistuneet puolustuskyvyttömään uhriin, ja ne on tehty turvallisen aikuisen, isän, toimesta. Näin ollen ne on tehty erityisen julmalla tavalla. HS 6.2.2023.

Vauvat ilmentävät itkullaan tarpeitaan ja epä mukavaa oloaan. He eivät itke tahallaan ärsyttääkseen vanhempiaan. Toisessa tutkimusaineistoni tapauksessa isä teippasi tutin kahdella teipillä vauvan kasvoille. Vauvan päihtynyt äiti oli kieltänyt poistamasta teippejä. Teippaukset aiheuttivat tukehtumisvaaran, todettiin oikeudessa. Annetun

tuomion mukaan vanhemmat olivat jo pitkään käyttäneet laajasti päihteitä. Asunnosta takavarikoitiin muun muassa amfetamiinia ja buprenorfiinia sisältävän tabletin palasia. Buprenorfiinia myydään kauppanimikkeellä Subutex. HS 20.4.2023.

Yksi lapsiperheen tilanteista, jotka päättyvät ikävästi, on lapseen kohdistuva väkivalta. Väkivaltaa voidaan nimittää lieväksi tai vakavaksi, toisaalta se voi olla suoraa tai epäsuoraa. Väkivalta on yksilöllistä ja tilannesidonnaista. Väkivallan eri muodot ja tavat vaihtelevat. Se voi olla fyysistä, psyykkistä, seksuaalista, taloudellista, kemiallista, rakenteellista, uskonnollista, kunniaväkivaltaa, väkivallan todistamista tai esimerkiksi hoidon laiminlyöntiä. Joskus kyse on yksittäisestä kerrasta ja toisinaan kyseessä voi olla toistuva tapahtuma. Ilmiön pulmallisuudesta kertoo se, että väkivallan eri muodot voivat esiintyä yhdessä ja silloin niitä on vaikeaa erottaa toisistaan. Raaimmillaan väkivalta voi johtaa lapsen kuolemaan, mutta nämä tapaukset ovat kuitenkin harvinaisia. (Koivula 2019, 25–26.)

Alla oleva ote lehtikirjoituksesta kertoi, kuinka Porvoossa kesällä 2022 äiti yritti tappaa lapsensa lyömällä tätä päähän. Kotikäynnille menneet sosiaaliviranomaiset näkivät kodin ikkunasta äidin pahoinpitelevän lasta. He hälyttivät paikalle poliisin ja rikotun ikkunan kautta poliisi käytti äitiin etälamautinta, joka ei hillinnyt äidin toimintaa. Lopulta poliisi sai äidin käsirautoihin. Äiti ei muista tekoaan. Esitutinnan aikana äidille tehtiin mielentilatutkimus, jossa hänen todettiin olleen tekohetkellä syyntakeeton ja hänet määrättiin tahdosta riippumattomaan psykiatriseen sairaalahoitoon.

Oikeuden mukaan nainen yritti tappaa lapsen lyömällä tätä voimakkaasti lukuisia kertoja avokämmenellä ja nyrkillä päähän. Lyöntien seurauksena lapsi meni liikkumattomaksi ja hänen tajunnantasonsa oli alentunut. Käräjäoikeus katsoi, että nainen tiesi tekojensa seurauksena olevan lapsen todennäköinen kuolema. Siitä kertoivat iskujen voimakkuus, niiden suuntautuminen päähän ja uhrin tila. HS 28.3.2023

Uusio- ja eroperheiden kuviot voivat tuoda tilanteisiin omia haasteita, kun lapsiperheen arjen tilanteet voivat ajoittain olla sujumattomia ja tunteiden kuumentumisen myötä johtaa tilanteen kärjistymiseen. Näin kävi lehtikirjoituksen mukaan, kun äiti hermostui 12-vuotiaalle pojalleen, kun tämä sisaruksiensa kanssa oli äidin luona kesäloman vietossa. Poika ei lopettanut pelikonsolilla pelaamista. Äiti oli asettanut pelikiellon ja sen jälkeen poika oli kohdistanut äitiinsä väkivaltaa. Tällöin äiti oli repinyt pelikonsolin johdot irti ja vienyt sen kaappiin lukkojen taakse ja komentanut pesemään hampaita.

Lasten kertomusten mukaan äiti oli hampaiden pesun yhteydessä kohdellut kovakouraisesti kaikkia kolmea poikaa ja sen jälkeen heittänyt kaksi lasta sänkyyn. Toisen lapsen pää kolahti lasten mukaan sängyn tolppaan. HS 8.11.2023.

Isään tilanteen jälkeen otti yhteyttä 12-vuotias poika. Isä oli lähtenyt hakemaan lapsia ja soittanut hätänumeroon. Isän todistajanlausunnon mukaan äidissä ei näkynyt mitään väkivallan merkkejä, mutta lapset olivat tilanteesta erittäin järkyttyneitä. Kaikki kolme lasta kertoivat tapahtumasta äitinsä versiosta poiketen. Äiti kiisti syytteet, mutta myönsi laittaneensa kätensä lapsen suun edelle. Käräjäoikeus tuomitsi äidin kolmesta pahoinpitelystä 80 päiväsakkoon. Oikeuden mukaan lasten vammat olivat vähäisiä, mutta koska niiden aiheuttaja oli oma vanhempi, piti oikeus tekoja pahoinpitelyinä.

Uusio- ja eroperheiden haasteiden yleisyydestä kertoo seuraava lehtikirjoitus, jossa isäpuoli, vuonna 1991 syntynyt mies, tuomittiin lapsipuolensa pahoinpitelystä. Poika ja tämän äiti asuivat miehen kanssa ja poika kutsui miestä isäksi, vaikka mies ei ollut pojan biologinen isä. Poika kertoi tapahtumista opettajalleen ja kertoi myös, että pelkää kotiin menemistä. Opettaja teki asiasta lastensuojeluilmoituksen ja rikosilmoituksen. Myöhemmin poika kertoi kokemastaan väkivallasta rutiinitarkastuksen yhteydessä koululääkärille ja koululääkäri teki lastensuojeluilmoituksen. Poika kertoi omassa kuulustelussaan, että isä oli lyönyt myös äitiä ja sen vuoksi poika oli alkanut ”vartioida” äitiään.

Mies oli useamman kerran vuosien 2018 ja 2020 välillä lyönyt tapahtumien aikaan 6–8-vuotiaista poikaa takapuolelle perheen kotona Espoossa. Sen lisäksi mies oli kerran laittanut kätensä pojan kurkulle ja työntänyt poikaa niin, että tämä oli kaatunut. HS 23.3.2023.

Mies kiisti tapahtumat ja väitti, että poika valehteli. Äiti ei ollut koskaan nähnyt miehen lyövän lasta ja äidin mukaan poika tulkitsi väkivallaksi sellaista, mikä ei ole väkivaltaa. Pojan kanssa oli ollut haasteita, joihin oli haettu apua. Käräjäoikeuden mukaan lapsella ei ollut motiivia valehdella kokemastaan väkivallasta. Pojan kuulusteluissa kertoma sekä todistajina toimineelle opettajalle että koululääkärille kerrottu oli oikeuden näkemyksen mukaan riittävä näyttö siitä, että mies oli tehnyt ruumiillista väkivaltaa lapselle. Pahoinpitelyä ei voinut pitää lievänä, sillä väkivalta oli tapahtunut lapsen kotona lapselle turvallisen aikuisen toimesta.

Väkivaltaepäily, joka kohdistuu lapseen, on vanhempien mukaan kuormittava kriisitilanteen lisäksi usein salaisuus ja heidän yksityisasiansa. Rikostutkintaprosessit koetaan ikään kuin välitulana. Ne ovat pitkiä prosesseja, jossa kerta toisensa jälkeen odotetaan seuraavaa vaihetta. (Julin 2021, 161.) Suomeen leikki-ikäisenä adoptoitu lapsi kertoi iltapäiväkerhon ohjaajalle sekä luokanopettajalleen kokemastaan väkivallasta ollessaan 10-vuotias. Lapsen kertoman mukaan äiti oli väkivaltainen ja haukkuu häntä. Lisäksi lapsen mukaan häntä oli nostettu kaulasta ilmaan, vatsaan ja jalkoihin oli potkittu sekä hänet oli työnnetty portaikkoon, ja hän oli kierinyt portaat alas. Lääkärintarkastuksessa ei löytynyt muita ulkoisia vammoja kuin lapsen päässä kaksi kipupistettä. Äiti valitti käräjäoikeuden tuomiosta ja hovioikeuden mukaan esitutkinta-aineisto oli jäänyt osittain puutteelliseksi. Lapsen kertomuksen luotettavuutta ei ollut arvioitu riittävästi huomioiden lapsen tausta ja kehitystaso. Lapsi kertoi liioitelleensa tai valehdelleensa kokemastaan väkivallasta saadakseen huomiota. Syytteet hylättiin hovioikeudessa. HS 18.2.2023.

Syytteet hylättiin myös kahdessa seuraavassa tapauksessa. Oikeusprosessissa ekaluokkalaisten pojan sanalla ei ollut riittävästi todistusvoimaa. Pojan kertomus pahoinpitelystä oli vaihdellut, eikä väkivallasta ollut esitetty todisteita. Oikeudenkäynnissä kuultiin koulupsykologia, jonka mukaan lyöntikertojen määrä oli vaihdellut käynneillä. Lisäksi poika oli kertonut, että välillä isäpuoli tarttui häntä tukasta tai korvista. Kuulustelutilanteessa poika oli kertonut asiasta yleisluontoisesti, eikä osannut kertoa tapahtumapaikasta tai siitä millaisella vyöllä häntä oli lyöty. Oikeusprosessin aikana pojan äiti oli kertonut, että poika oli kiltti, mutta riippuvainen laitteista. Äidin havaintojen mukaan isäpuoli ei ollut kohdistanut väkivaltaa lapseen. Äidin arvioin mukaan poika oli mustasukkainen äidin uudesta suhteesta ja naimisiinmenosta.

7-vuotias poika kertoi koulupsykologille, että isäpuoli lyö häntä vyöllä pepulle. Koulupsykologi lähti viemään asiaa eteenpäin. HS 5.11.2023.

Syyttäjä valitti käräjäoikeuden päätöksestä hovioikeuteen, mutta hovioikeus ei antanut jatkokäsittelylupaa ja näin ollen syyte jäi hylätyksi. Seuraava tutkimusaineistooni valikoituneen lehtikirjoituksen sisältö oli niukka lapsen asiasta, vaikka lapsi oli mukana tilanteessa. Lehtikirjoituksen mukaan osa syytteistä hylättiin, kun taparikollisen tekoja käsiteltiin käräjäoikeudessa tilanteessa, missä syyttäjä vaati miehelle rangaistusta törkeästä pahoinpitelystä. Vuonna 1984 syntynyt mies oli syyttäjän mukaan ampunut autoon. Raskaana ollut entinen naisystävä sekä pariskunnan 3-vuotias lapsi olivat autossa.

Lisäksi miestä syytettiin monesta muusta rikoksesta. Pelkkä reikä autossa ei riittänyt näytöksi käräjäoikeudessa vakavana pidettävästä aseiden käytöstä julkisella paikalla. Mies sai tuomion lievistä ampuma-aserikoksesta, huumausaineiden käyttörikoksesta, kahdesta varkaudesta ja kahdesta toisen vahingoittamiseen soveltuvan esineen hallussapidosta. Tuomiostaan mies valitti hovioikeuteen, mutta hovioikeus ei myöntänyt hänelle jatkokäsittelylupaa. HS 11.11.2023.

Fyysinen väkivalta on helpommin tunnistettavissa kuin henkinen väkivalta. Toisinaan myös väkivallan eri muodot sekoittuvat keskenään. Tutkimusaineistooni valikoitui kolme lehtikirjoitusta, jossa sivuttiin lapsen kokemaa henkistä väkivaltaa. Vanhempien vaikeiden huoltoriitojen aikana lapset voivat pudota avun ulkopuolelle ja altistua väkivallalle. Tästä esimerkkinä on tunnettu Vilja Eerikan tapaus, jossa tytön vanhemmat olivat eronneet vuosia aiemmin. Vuonna 2010 huoltajuus oli siirtynyt isälle äidin silloisen elämäntilanteen takia. Äiti haki vuonna 2011 oikeudessa huoltajuutta takaisin itselleen ja tytön asumisen siirtämistä luokseen, koska äidin mukaan isän olosuhteet eivät olleet kunnossa. Äiti kertoi oikeudelle, että isän luona lasta rangaistaan ja kuritetaan fyysisesti. Äiti korosti oikeudelle, että heidän tulisi huomioida isän vuosia aiemmin saama tuomio lapsen seksuaalisesta hyväksikäytöstä. Vilja Eerikan asumiseen liittyen käräjäoikeus antoi vuoden 2011 syksyllä väliaikaisen määräyksen, että lapsi määrättiin asumaan edelleen isällään. Vilja Eerika kuoli isänsä ja äitipuolensa aiheuttamaan väkivaltaan heidän luonaan toukokuussa 2012. HS 5.9.2023.

Fyysiseen väkivaltaan on usein helpompi puuttua, koska siitä jää yleensä jälki. Sen sijaan vanhempaan kohdistuva henkinen väkivalta, johon lapsikin kytkeytyy, on ammattilaisellekin vaikeampi tunnistaa. Henkinen väkivalta voi olla toisen vanhemman kiristämistä, vainoamista, alistamista ja halventamista lapsen kuullen. Se voi olla elatusavun viivästyttämistä ja maksamatta jättämistä sekä uhkailua oikeudenkäynnillä tai lasten viemisellä. HS 5.9.2023.

Erotilanne ei lopeta väkivaltaa vaan silloin lapset tulevat vanhempiensa väkivallan välikappaleiksi. Sumuttamisella tarkoitetaan vallankäytön hienovaraista dynamiikkaa. Siinä sumuttaja asettaa itsensä toisen yläpuolelle pyrkien hämärtämään tämän todellisuudentajua. Ydin ongelma harhaanjohtamisen dynamiikassa on johdonmukainen pyrkimys vierittää vastuu omista tunteista ja käytöksestä toiselle. Lapsi alkaa lopulta ajatella itsekin olevansa keltainen ja harhaanjohtaminen voi olla vanhemmalta tahatonta tai tahallista, mutta kasvuiässä olevalle lapselle se on johdonmukaisena toimintana

haitallista. Niukan elämäkokemuksen ja suhteellisuudentajun vuoksi lapselle vanhemman totena tarjoilemat asiat ovat hänelle totta. HS 29.11.2023.

Sumuttaminen (gaslighting) on emotionaalista väkivaltaa, jossa tekijä pyrkii jättämään huomiotta uhrin tahdon, tarpeet ja toiveet. Sumuttaminen on hienovaraista psykologista manipulointia, jossa uhri alkaa epäilemään ja kyseenalaistamaan todellisuutta. Tekijä yrittää saada hallintaansa uhrin manipuloimalla hänen ajatuksiaan sellaisiksi kuin tekijä niiden haluaisi olevan. Tämä väkivallan muoto voi alkaa tekijän pienillä valheilla ja totuuden vääristelyllä, mutta manipulointi kasvaa tilanteen edetessä ja tekijän onnistuessa uhri alkaa epäillä muistiaan ja todellisuudentaju hämärtyy. (Akdeniz & Cihan 2024, 147.)

Tuomioistuimissa käsiteltäviin lapsioikeusriitoihin liittyy vanhempien vertaaminen toisiinsa. Sumuttamista esiintyy tapauksissa, jossa lapsen toinen vanhempi manipuloi kohdevanhempaa ja muita – esimerkiksi perhettä, ystäviä, koulua ja lastensuojelua – saadakseen nämä epäilemään kohdevanhemman terveyttä. HS 27.11.2023.

Tuomioistuin voi joutua tekemään päätöksen lapsen asumiseen, huoltoon ja tapaamiseen toisen vanhemman tekemän psykologisen manipuloinnin vaikuttamana. Huoltoriidoissa on vaikea tunnistaa sumuttamista. Sumuttamisen tarkoitus on horjuttaa kohdehenkilön psyykkistä tasapainoa ja tavoitella omia etuja, kuten lähivanhemmuutta. Vaarana on, että sumuttamisen kohteeksi joutunut henkilö voi sairastua traumaperäiseen stressihäiriöön, masennukseen ja ahdistuneisuushäiriöön. Henkisen väkivallan kohteena on tällöin koko perheyhteisö ja lapsen etu on vaarassa.

Lapsiin kohdistuneista rikoksista ja perhesurmista uutisointi voi olla julmaa ja siinä tekijä nähdään pelkästään teon kautta, tällöin keskustelu aiheen ympärillä on hyvin negatiivista, provosoitunutta ja jopa tuhoisaa. Esimerkiksi tapahtuneesta perhesurmasta kirjoitetaan useita lehtikirjoituksia ja niitä saatetaan nostaa esille useita kertoja vuosienkin ajan. Aina kun on kyseessä perhesurma tai lapsensa surmaaminen on kyse erityinen henkirikos, johon kietoutuu vahvasti erilaiset tunteet ja tunnesiteet. (Rantanen 2022, 90–93.) Interneti mahdollistaa nopean sekä kaikille ihmisryhmille avoimen viestinnän kentän. Tämä on osaksi myös tuonut tasa-arvoa uutisointiin. Lisäksi jokainen voi etsiä, hakea ja suodattaa tietoa ja informaatiota itsenäisesti. Internetin myötä median käyttäjät ja lukijat voivat osallistua yhä aktiivisemmin vuorovaikutukseen. Huomiota herättäviä uutisia sekä tietoa jaetaan ja levitetään tehokkaasti. Uutisoinnin digitalisoituminen on haastanut

perinteistä uutismediaa ja muuntanut ihmisten tapaa käyttää tietoa. (Haara, Kivivuori, Näsi & Reunanen 2017, 15–20.)

Koko Suomea järkytti kesäkuussa 2023 Joensuussa väkivaltaisesti kuolleen 4-vuotiaan pojan tapaus. Lapsen äitiä ja isäpuolta epäillään henkirikoksesta. Poliisin esitutinnan aikana lapsesta löytyi palovammoja ja erilaisia mustelmia. Vammat ovat syntyneet ulkoisen väkivallan seurauksena ja vammoihin lapsi kuoli, toteaa oikeuslääkäri lausunnossaan. Lapsen kohdistunut väkivalta on ollut viranomaisen tiedossa, mutta silti pojan kuolemaan ei ole pystytty estämään. Henkirikoksen lisäksi äitiä ja isäpuolta epäillään huumausainerikoksesta. Pariskunnan epäillään välittäneen yhdessä huumeita asunnossaan tai asunnon läheisyydessä myös tätä epäillään tapahtuneen jo pidempään. Poliisin mukaan epäilyjä on ollut pariskunnan jonkinlaisesta päihteidenkäytöstä (HS 4.9.2023; HS 14.12.2023)

Lasten surmat ja pahoinpitelyt ovat edelleen Suomessa valitettavan yleisiä. Kaikki lasten surmat eivät ole otsikoissa, joten helposti voi muodostua käsitys, että ne ovat aivan tavattomia – niitä tapahtuu Suomessa kuitenkin joka vuosi. Yhtenä syynä lapsiin kohdistuvaan väkivaltaan on perheen huono taloudellinen tilanne. Lapsiperheköyhyys on liki kaksinkertaistunut viime vuonna. Perheen äidinkielellä ja kulttuuritaustalla näyttää olevan vaikutusta. Suomenkielisissä perheissä pahoinpidellään enemmän kuin ruotsinkielisissä. Vakavaa perheväkivaltaa kokevat eniten lapset, joiden perheessä puhutaan jotain muuta kieltä kuin suomea tai ruotsia. (HS 18.2.2023; 10.6.2023; 29.12.2023)

Lapsen kohdistunut väkivalta on ilmiö ja tilanteeseen liittyviä kysymyksiä ei voi ratkaista yhden ammattikunnan tai tieteenalan keinoin. Ammatillaiset ovat tunnistanee monialaisen ja monitieteisen lähestymistavan välttämättömyyden väkivaltailmiöön liittyvien asioita pohdinnassa ja selvittelyssä. Lapsen kohdistuneen väkivaltaepäilyn äärellä tarvitaan vaihtelevia ja luovia ratkaisuja. Viranomaiskäytäntöjen kehittäminen on avainasemassa. Se, mikä toimii tässä tilanteissa, ei välttämättä toimikaan jossakin toisessa tilanteessa. (Julin 2021, 162–163.)

Alalukuun väkivalta rikoksena kodin toimintaympäristössä valikoituivat tutkimusaineiston lehtikirjoitukset, joissa kodin toimintaympäristössä lapsen kohdistuva

väkivaltainen teko on rikos, josta seurasi rangaistus. Väkivalta teot olivat perheen sisäisiä tilanteita, jossa uhrina on lapsi ja tekijänä hänen perheenjäsenensä. Väkivaltaepäily on koko perhettä kuormittava tilanne, mutta se voi olla myös mahdollisuus muutokseen. Meidän tulisi löytää keinoja, jotta lapseen kohdistuvaa väkivaltaa perheen sisällä pystyttäisiin tunnistamaan nykyistä paremmin. Sosiaalityöntekijöiden ja muiden ammattilaisten tulisi rohkeammin kysyä väkivaltaan liittyviä kysymyksiä, jotta asia tulisi esille. Perheen sisäisissä väkivalta tilanteissa on tyypillistä, että sitä kokevat lapset yrittävät pysyä lojaaleina vanhemmilleen. Lisäksi usein heitä pelottaa kertoa perheen asioista ulkopuolisille.

4.2 Lähisuhde väkivalta perheessä ja sisarusten välinen väkivalta

Perheväkivaltatilanteissa lapset ovat vaarassa. Lapsilla on voimakas tarve suojella omaa vanhempansa ja tämä aiheuttaa ristiriitatilanteita. Perheväkivallalle altistuneet lapset ovat vaarassa saada haitallisia lyhyen ja pitkän aikavälin psyykkisiä oireita. (Winfield, Hilton, Poon, Straatman & Jaffe 2023, 563–564.) Altistuminen perheväkivallalle vaikuttaa negatiivisesti lasten terveyteen ja myös hyvinvointiin. Perheväkivalta koskettaa kaikenikäisiä ja sitä esiintyy kaikissa kulttuureissa – se on laaja yhteiskunnallinen ilmiö. (Gabriel, Zahra, Hazel, Cronin-Davis, Beetham, Corbally, Lopez-Moreno & Hill 2018, 161.)

Tutkimusaineistoni mukaan lehtikirjoituksia luokkaan ”perheessä nähty tai kuultu lähisuhde väkivalta” löytyi aineistosta yhteensä seitsemän. Tilanteessa, jossa joku perheessä tai lähisuhteessa käyttää väkivaltaa, tarvitsevat kaikki perheenjäsenet apua ja tukea. Tukitoimet ovat moninaisia ja ne pitävät sisällään esimerkiksi terveydenhuollon ja sosiaalipalvelujen toimenpiteitä. Lisäksi poliisin toimenpiteillä ja oikeuspalveluilla on tarvetta. (Siltala, Hisasue, Hietämäki, Saari, Laajasalo, October & Laitinen 2022, 21.) Vaikka tiedetään kaikenlainen väkivallan olevan lapselle ja nuorelle haitallista niin osa vanhemmista sallii väkivallan ja hyväksyy kurituksen osana kasvatusta. Lapsi saattaa nähdä ja kuulla väkivaltaa kotonaan hänelle tärkeiden ihmisten toimesta sekä lisäksi lapsi saattaa joutua näkemään monenlaista väkivaltaa televisiossa, internetissä, tietokonepeleissä ja sarjakuvissa. Fyysinen väkivalta aiheuttaa fyysisiä jälkiä ja henkinen väkivalta satuttaa lasta sisältäpäin.

Aiempiin lapsiuhritutkimuksiin verrattuna henkinen väkivalta on lisääntynyt, sillä lapsiuhritutkimuksen (2022) mukaan Suomessa 9- luokkalaisista 48 prosenttia oli kokenut kotonaan henkistä väkivaltaa. (Mielityinen ym. 2023, 37.) Oikeusministeriössä on vireillä lakihanke, joka voisi tehdä henkisestä väkivallasta kriminalisoitavaa. Pakottava kontrolli olisi uusi rikosnimike, jolla voitaisiin puuttua esimerkiksi manipuloivan puolison tekemään henkiseen väkivaltaan. Henkinen väkivalta perheessä heijastuu myös aina lapsiin ja arki voi olla tasapainottelua ja voimakkaita tunteita. Lakimuutos voi antaa eri viranomaisille paremmat mahdollisuudet puuttua ja auttaa perhettä. Vaikeassa tilanteessa olevan kannattaakin puhua asiasta muille ihmisille ja dokumentoida asioita esimerkiksi päiväkirjaan ja tallentaa sähköisesti kaikki mahdollinen, sillä niistä voi olla myöhemmin hyötyä lain tullessa voimaan myös Suomessa Norjan ja Tanskan tapaan. (HS 8.7.2023)

Nainen oli aikeissa paeta kodista lastensa kanssa ja oli sopinut avustustyöntekijän kanssa siitä, että taksi hakee heidät kotoa. Taksinkuljettaja saapuikin paikalle, mutta tuomittu avasi oven, eikä nainen päässyt lähtemään. HS 30.5.2023.

Mies oli pyrkinyt rajoittamaan naisen elämää uhkailemalla ja väkivallalla jo henkirikosta ennen. Naisen lapsineen oli tarkoitus siirtyä pois kotoa ja mennä turvakotiin. Tämä ei kuitenkaan toteutunut, koska mies tappoi naisen 78 veitseniskulla. Usein parisuhteen ongelmista vaietaan ja sen vuoksi lähisuhdeväkivalta jää piiloon – aina edes väkivallan kokija ei tunnista sitä lähisuhdeväkivallaksi.

Väkivaltaa kokeneet tuntevat usein valtavaa häpeää ja syyllisyyttä kokemuksistaan, mikä voi estää tai hidastaa avun hakemista. Lähisuhdeväkivallan eri muotoja ei myöskään tunnisteta ja oteta puheeksi riittävästi väkivallan osapuolia kohtaavissa palveluissa, kuten sosiaali- ja terveydenhuollossa. HS 18.8.2023.

Yhtenä mahdollisena syynä perheiden kuormittumiselle ja siitä mahdollisesti johtuvalle väkivallalle esitetään vuonna 2020 alkanutta koronapandemiaa. Pandemian alussa monet lapset ja nuoret olivat etäkoulussa kotona etätöitä tekevien vanhempiansa kanssa, minkä lisäksi rajoitukset vaikeuttivat monien perheiden elämää ja toimeentuloa. HS 9.2.2023.

Lähisuhdeväkivallan rinnalle on nousemassa ”kunniaan” liittyvä väkivalta. Yhteisö ja sen normeista kiinnipitäminen on tämän ilmiön keskiössä. Tiukempaa kontrollointia tai

väkivaltaa voi seurata, jos normeja haastaa. Normeina voi esimerkiksi olla kenen seurassa voi liikkua, miten tulee pukeutua ja voiko opiskella tai tehdä töitä. Kunniaan liittyvän väkivallan uhrit ovat usein naisia ja oma puoliso on tekijä, joskus myös muu perheenjäsen tai sukulainen. Naisia ja lapsia voidaan kontrolloida laittamalla paikannin häneen tai hänen vaatteisiinsa. Puolisosta eroaminen on yksi riskialtteimmista tilanteista.

Uhreista iso osa on maahanmuuttajataustaisia, mutta myös Suomen romaniyhteisöissä ja joissain uskonnollisissa yhteisöissä on tunnistettavissa kontrolloita. HS 12.8.2023 (1).

Ero vaan muutti väkivallan luonnetta. HS 18.6.2023.

Poikien kohdalla kunnialla motivoitu väkivalta näkyy niin, että heitä pakotetaan toimimaan. Perhe saattaa painostaa esimerkiksi veljen tai sukulaispojan pitämään tyttöä silmällä koulussa ja raportoimaan vanhemmille. HS 12.8.2023 (2).

Yhteisökulttuureissa kunnia-ajattelu on usein keskiössä. Tällöin naiset kasvatetaan pelkäämään häpeän tuottamista omalle perheelle ja suvulle. Kunniaväkivaltaa paenneet naiset voivat jäädä monesti eristetyiksi ja yksin, tämän vuoksi tunteet häpeästä ja pelosta säilyvät usein vielä pakenemisen jälkeenkin. (Dickson 2014, 31.) Suomessa puhutaan melko vähän nuoriin kohdistuvasta kunniaan liittyvästä väkivallasta. Nuorta saatetaan kontrolloida niin vahvasti, ettei hän voi mennä kouluun ainoastaan saattajan kanssa.

Ulkomaalaistaustaisilla henkilöillä on huomattavasti enemmän sekä henkilökohtaisia kokemuksia että huomioita kunniaan liittyvästä väkivallasta kuin suomalaistaustaisilla. (Attila, Keski-Petäjä, Pietiläinen, Lipasti, Saari & Haapakangas 2023, 103.) Yhteisön omista moraalisisista arvoista ja normeista kiinni pitäminen on kunniaan liittyvän väkivallan ytimessä. Nuori saattaa toiminnallaan aiheuttaa häpeää koko perheelle esimerkiksi tilanteessa, jossa nuori aloittaa seurustelusuhteen. Koulu on monelle nuorelle turvapaikka, koska siellä hän voi päästä keskustelemaan elämäntilanteestaan asiantuntijalle, kuten oppilashuollon henkilöstölle ja paikalle voidaan pyytää siviilivaatteissa oleva poliisi, jonka nuori voi tavata oman perheensä tietämättä.

Erityisesti tytöillä riitely vaikuttaa kodin ilmapiiriin. Tilanteessa, jossa koti koetaan riitaiseksi, ilmapiiriä kuvataan huonoksi. (Myllyniemi 2015, 29–30.) Lisääntyneen maahanmuuton myötä kunniaväkivallasta on tullut ajankohtaisempi aihe myös Suomessa. Kunniaväkivalta on voimakas ja laaja ilmiö ja sitä voi olla haastavaa ymmärtää. Kunnia-

ajattelun liittyvät erimielisyydet eivät aina johda kunniaväkivaltaan, mutta monet ristiriitatilanteet yhtäaikaaisesti voivat vaikuttaa konfliktien syntymiseen. Kunniaiväkivallan esiintymiseen on riski niissä tilanneissa, missä kunnian nimissä rajoitetaan ihmisen vapautta erilaisin keinoin, kuten fyysisellä tai henkiselä väkivallalla. Aineiston lehtikirjoituksissa perheessä nähty tai kuultu lähisuhde väkivalta liittyi vanhempien väliin ristiriitatilanteisiin, joita lapset olivat todistamassa tai tilanteisiin, jossa lapsi tai nuori toimillaan oli uhmaamassa perheen käytöskulttuuria.

Sisaruväkivaltaa koskevaa tutkimusta on vielä melko niukasti, vaikka se on tunnistettu yleisimmäksi perheen sisäisen väkivallan tyypiksi. Sisarusten välisen väkivallan taustalla yhtenä aiheuttavana tekijä on lapsen alhainen itsetunto. Lisäksi kommunikaation- ja sosiaalisten taitojen puutteellisuus vaikuttaa asiaan. Aggressiivinen käyttäytyminen sisarusta kohtaan on myös osaksi sukupuoliroolittunutta, sillä pojat käyttävät enemmän fyysistä voimaa, joka tekee jäljistä näkyvämpiä. Sisarusten välisessä väkivallassa on syytä huomioida myös sisarusten ikä ja fyysinen koko. Sisarusten välinen väkivalta on yksi perheväkivallan muodoista. Sisarusten välinen väkivalta voi olla myös vastavuoroista, jolloin lapsi voi olla samanaikaisesti väkivallan tekijä ja kokija. Vahvan itsetunnon omaava lapsi harvoin kokee väkivaltaa sisaruksensa taholta. Sisarusten vuorovaikutuksen myönteinen sävy osaltaan vähentää ja ennaltaehkäisee sisarusten välisten konfliktien syntymistä. (Mota, Sousa & Inês 2023, 1, 14–21.)

Sisaruksen toistuva väkivaltainen käytös sisarusta tai sisaruksia kohtaan on vahingollista. Perhe on organisoitu kokonaisuus, sillä perheessä lapsi muodostaa suhteen vanhempiin ja sisaruksiin. Suhteet eivät toimi tyhjiössä, vaan ne vaikuttavat toisiinsa. (Dantchev, Wolke & Zammit 2021, 1.) Hiljattain koettu Covid19 -pandemia sai monet ajattelemaan kotiaan ja kodissa vietettyä aikaa uudella tavalla. Tutkimusten mukaan kodin merkitys kasvoi pandemian aikana. (Parsell & Pawson 2023, 1.) Lapsen kodin tulisi olla hänen turvapaikkansa ja väkivaltaisesti käyttäytyvä sisar omalla toiminnallaan estää sen.

Lasten ja nuorten puhelin on Mannerheimin lastensuojeluliiton (MLL) palvelu ja sen chattiin tulee vuosittain kymmeniätuhansia yhteydenottoja. Näissä yhteydenotoissa aiheena on viikoittain väkivalta sen monissa muodoissa. Paljon puhutaan kouluväkivallasta, siellä sen kohteeksi moni lapsi tai nuori joutuu päivittäin. Erityisen

arka keskustelun aihe on sisarus tai sisaruspuolten välinen väkivalta. Yhteydenottojen mukaan omien sisarusten väkivaltaisuudesta puhutaan todella harvoin, sillä oman sisaruksen uhkaava tai suora väkivaltainen käyttäytyminen on aina kokemuksena kuormittava, vakava ja haitallinen.

Nuorten kokeman väkivallan takana voi olla myös lähiaikuinen tai sisarus. Valtaosa väkivaltaa kotonaan kokevista nuorista ei ole kertonut tilanteestaan kellekään. Osa on elänyt väkivallan uhan alla ison osan lapsuudestaan. Suurin syy kertomatta jättämiseen on pelko vanhemman reaktiosta. Osa nuorista on erilaisten tukipalvelujen piirissä, mutta koettu väkivalta ei ole tullut ilmi pidemmissäkään tukisuhteissa. HS 26.11.2023.

Yksilön pitkäaikaisin ihmissuhde on usein sisarussuhde. Se on voi olla pidempi kuin suhde omiin lapsiin, vanhempiin tai kumppaniin. Sisarussuhteen merkitys ihmissuhteena on tiedostettu, mutta silti sitä on ihmissuhteena tutkittu vähemmän kuin lapsi-vanhempisuhdetta. Lapsen kehitykseen sisarussuhteella on huomattava vaikutus. Sillä onhan sisarukset vuorovaikutuksessa keskenään enemmän kuin vanhempiensa kanssa. (Dunn 2018, 69–70.) Yhdessä sisarukset kohtaavat perheensisäiset tilanteet ja heidän välisensä side on voimakas ristiriidoista huolimatta. Toisinaan sisarusten välistä väkivaltaa vähätellään ja sitä pidetään normaalina kasvuun kuuluvana riitelynä. Vaikeaa on määritellä tarkkaa rajaa sille, mitä pidetään normaalina sisarusten välisenä riitelynä ja milloin se muuttuu väkivallaksi. Väkivalta sisarusten välillä voi olla henkistä, fyysistä tai seksuaalista kaltoinkohtelua.

Tutkimusaineistossani löytyi vain yksi lehtikirjoitus luokkaan ”sisarusten välinen väkivalta”. Tämä aiheutti minussa ihmetystä, sillä viime vuosina tämä ilmiö on ollut runsaasti esillä. Toisaalta myös uhrilapsitutkimuksessa sekä kuudes- että yhdeksäsluokkalaiset raportoivat kokevansa väkivaltaa sisarusten ja sisaruspuolten taholta pääasiassa vain joskus (Mielityinen ym. 2023, 51).

Erään jaottelun mukaan sisarusten välinen väkivalta on yleinen perheväkivallan muoto, mutta sitä pidetään usein vaarattomana niin perheille kuin yhteiskunnalle. Tämän takia se ei ole saanut niin paljon huomiota tutkimuksessa verrattuna muihin väkivallan muotoihin. (Bouchard, Lachance-Grzela & Plamondon 2021, 5362) Sisarusväkivalta on toistuvaa ja arkisista väkivallan tekoja, jotka luovat epävarman pelon ilmapiirin kotiin. Tekijä pyrkii

hallitsemaan pelolla sisarustaan. Ilmiötä usein vähätellään ja sen vakavuus jää tunnistamatta perheiltä itseltään ja viranomaisilta.

Tuntui luontevalta liittää lapsiuhritutkimuksen luokat ”terveys ja uhrikokemukset” sekä ”uhrikokemuksista kertominen” tähän alalukuun ”lähisuhde väkivalta perheessä sekä sisarusten välinen väkivalta”, sillä terveys ja uhrikokemukset sekä uhrikokemuksista kertominen liittyvät vahvasti perhe-elämään ja myönteisessä mielessä vanhemmilla on mahdollisuus tukea lasta näissä asioissa. Lapsiuhritutkimuksessa terveys ja uhrikokemukset luokassa tarkasteltiin lasten väkivalta- ja omaisuusrikoskokemuksia sekä kokemuksia perhe- ja seksuaaliväkivallasta. Lapsiuhritutkimuksen mukaan ne lapset ja nuoret, joilla on jokin vamma, sairaus tai erityistarve, on tilastollisesti huomattavasti enemmän kokemuksia verrattain kaikista väkivalta- ja omaisuusrikoksista kuin muilla ikäryhmän lapsilla. Huomioitavaa on myös se, että mielenterveyden haasteet ovat tilastollisesti todella merkitsevästi yhteydessä sekä kuudes- että yhdeksäsluokkalaisten kokemuksiin väkivalta- ja omaisuusrikoksista. (Mielityinen ym. 2023, 108, 111).

Lehtikirjoituksia luokkaan ”terveys ja uhrikokemukset” löytyi tutkimusaineistostani yhteensä kolme. Helsingin Sanomien verkkosivuilla kirjoitetaan, että mielipidekirjoituksia julkaistaan, koska keskustelu vie maailmaa eteenpäin. Helsingin Sanomilla uskotaan, että avoin näkemysten vaihto lisää ymmärrystä siitä, miten muut maailman näkevät. Lisäksi rakentava kritiikki ja hyvät argumentit parantavat päätöksen tekoa yhteiskunnassamme. Yllättävää oli, että aineiston terveys ja uhrikokemukset luokkaan valikoitui mielipidekirjoituksia, jotka kaikki ovat ammattilaisten kirjoittamia.

Fyysisen satuttamisen lisäksi lapsi voi joutua kohtaamaan kodissaan vähättelyä ja mitätöintiä tai kärsiä perusturvan laiminlyönnistä sekä riittävän hoivan ja huolenpidon puutteesta. HS 1.4.2023.

Lehtikirjoituksen mielipidekirjoituksen mukaan väkivallan vaikutukset näkyvät monin tavoin lapsen elämässä. Tämän vuoksi on tärkeää puuttua lasten ja nuorten pahoinvoinnin juurisyihin. Mielenterveyspalveluiden saatavuus on riittämätön kaikissa elämänvaiheissa ja se hankaloittaa avun pariin hakeutumista. Oppimisen haasteet, käytöshäiriöt, ahdistuneisuus ja mielialan häiriöt ovat haasteita, joita väkivaltaa kokeneet lapset kohtaavat keskivertoa enemmän. Lisäksi tiedetään, että lapsena väkivaltaa kokeet ja sitä todistaneet käyttävät itse aikuisena muita todennäköisemmin väkivaltaa, joutuvan

väkivallan kokijaksi ja kohdistavan väkivaltaa myös omiin lapsiinsa. Surullista on, että lasten kokemana väkivalta on osaksi näkymätöntä, koska väkivalta itsessään lamauttaa lapsia ja tuottaa siten hiljaisuutta.

Väkivallan ehkäisy ja tunnistaminen on hyvinvointityötä ja lasten ja nuorten turvallisuuden vahvistaminen on tässä ajassa keskeinen hyvinvointiteko. Jokaisen aikuisen tehtävä on vahvistaa lasten ja nuorten mielenterveyttä ja pyrkiä omalla toiminnallaan vähentämään sitä vahingoittavia tekijöitä. HS 1.4.2023.

Sijaishuollossa väkivaltaa ja kaltoinkohtelua kohdanneiden lasten ja nuorten kokemukset jäävät usein vaille kohtaamista. Aikuisen tarjoaman turvan menettäminen ja ilman tukea jääminen moninkertaistavat näiden kokemusten haavoittavuutta. Kaltoinkohdellulta vaaditaan erityistä rohkeutta kertoa kokemastaan, ja näiden kokemusten kohtaaminen ja kuuntelu vaatii erityistä taitoa. Lasten ja nuorten kertomuksia ei kuitenkaan aina oteta vakavasti, ja apu voi jäädä saamatta. HS 13.10.2023.

Lasta voi suojella puhumalla. HS 21.11.2023

Tilanteessa, jossa lapsi on hyvin nuori seksuaalisen väkivallan alkaessa hän ei aina ymmärrä olevansa rikoksen kohteena. Lapsen kasvaessa vanhemmaksi tilanne alkoi muuttumaan, kun ymmärrys lisääntyi. (Landberg, Kaldal, Eriksson 2023, 1541.) Lehtikirjoituksien mukaan elämä, oma keho, oikeudet ja turvataidot ovat aiheita, joista tulisi lapsen kanssa keskustella. Näiden teemojen väistäminen keskusteluissa saattaa jopa vaarantaa lapsen turvallisuuden. Lapsi saa tiedon toisaalta, jos oma lähiaikuinen ei sitä anna. Lapselle tulee myös antaa opastusta älylaitteiden turvalliseen käyttöön, sillä muuten hän saattaa ahdistua, nähdä kehitykselleen haitallista sisältöä tai ottaa itsestään nakukuvia – kertomatta kenellekään turvalliselle aikuiselle. Mediakasvatuksen saaminen on osa lapsen turvataitoja.

Lapsen ja perheen auttamisessa merkityksellistä on tavoittaa lapsen oma näkemys hänen ja perheen tilanteesta. Lapsen tiedon käsitteellä tarkoitetaan lapsen oikeutta osallistua tiedon muodostamiseen ja sitä, että lapsen tuottamaa tietoa arvostetaan ja se otetaan vastaan oikeana tietona. (Hurtig 2006, 167.) Lehtikirjoituksia luokkaan ”uhrikokemuksista kertominen” löytyi aineistosta yhteensä neljä. Lehtikirjoituksien mukaan lasten ja nuorten lisääntyneet mielenterveyden haasteet sekä raju väkivaltakäyttäytyminen herättävät huolta. Usein lapsen väkivaltaisen käyttäytymisen

taustalla on itse koettua väkivaltaa. Sen vuoksi ylisukupolvisen väkivallan katkaiseminen olisi erityisen tärkeää. Lasten oireilun äärellä vanhempien tukeminen on merkityksellistä. Vanhempien hyvinvointi myötävaikuttaa lasten mahdollisuuteen kokea väkivallaton lapsuus. Väkivallasta tulisi uskaltaa puhua, koska se satuttaa kaikkia osapuolia. Tärkeää olisi päästä auttamaan väkivaltaa kokeneita ja väkivaltaisesti toimineita.

Ylisukupolvinen huono-osaisuus on ilmiö, johon liittyy arjen rakenteet ja niistä syntyvä vuorokausirytmii. Lisäksi merkitystä on päivittäisissä rutiineissa sekä työn ja vapaa-ajan nivoutumisesta toisiinsa. Arjen rakenteet ovat usein haurastuneet huono-osaisilla henkilöillä - elämä on tapahtumien ja olemisen satunnaista vuorottelua. Tällöin henkilön elämänhallintaa voivat kuormittaa erilaiset riippuvuudet, kuten päihderiippuvuus. (Saari, Eskelinen & Björklund 2020, 18.) Huono-osaisuus periytyy lapsille, kun vanhempien mielenterveyden häiriöt ja päihderiippuvuudet ovat tutkitusti yhteydessä lasten riskiin sairastua masennukseen, ahdistus-, käytös- tai päihdehäiriöön. Päihde- ja mielenterveysongelmien kanssa kamppailevien vanhempien lapsilla on myös kehityksellisiä viivästymiä, sosiaalisia ongelmia, kognitiivisia häiriöitä sekä koulunkäynnin vaikeuksia. (Saari ym. 2020, 88.)

Lasten ja nuorten väkivaltaisen käytöksen pohjimmaiset syyt eivät selviä heidän maailmansa ulkopuolelta käsin. Siksi meidän aikuisten tulisi kiinnittää huomiota siihen, miten alaikäisiä väheksyvät kulttuuriset ajatusmallit vaikuttavat kykyymme ratkaista yhteiskunnallisia ongelmia. HS 18.10.2023.

Usein häpeä ja syyllisyys estävät vaikeiden asioiden puheeksi ottamisen. Niin väkivaltaisesti toimineet kuin väkivaltaa kokeneetkin jäävät helposti vaille apua, koska eivät uskalla ottaa asiaa puheeksi. HS 27.10.2023.

Aikakautemme on turvaton ja erilaiset pelot koskettavat meitä kaikkia. Pelko tunteena on luonnollinen ja välttämätön, mutta pitkittyessään se on lapsen kehitykselle haitallista. Lapsen kehitykselle on haitallista altistua pitkäkestoiselle ja kuormittavalle pelolle. Sen on todettu olevan yhteydessä useisiin pitkäaikaissairauksiin sekä sosiaalisiin ja psyykkisiin ongelmiin. Sen vuoksi pelkoa tulisi vähentää kaikin mahdollisin keinoin. Lasten perusturvallisuuden tulisi olla kunnossa, jotta he voisivat luottaa ympärillä oleviin ihmisiin. Varhaiskasvatus, koulu ja harrastukset onnistuessaan luovat lapselle turvasaarekkeitä, jotka ovat väkivallasta vapaita. Jokainen lapsi tarvitsee rinnalleen aikuisen, joka on kiinnostunut lapsen elämästä ja osaa vastata lapsen tarpeisiin.

Tilanteissa, joissa lapsi kertoo epätodenmukaisesti väkivallasta, on harvoin kyse tahallisuudesta valehtelusta. Syyn epätodenmukaiseen kertomukseen voi olla toisen ihmisen johdattelu tai sosiaalinen paine. Äärimmillään lapsen väärä kertomus johtaa tuomioon. Tämä ei kuitenkaan ole kovinkaan yleisiä, mutta ei tavatontakaan. Yleensä asioiden oikea laita paljastuu jo selvitysvaiheessa. Muiden selvitysten pohjalta tai lapsen itse kertoessa, ettei hänen aikaisemmin kertoma pidä paikkaansa. Kyseessä ei yleensä ole valehtelu, vaan muistikuvien vääristymä, jota lapsi itsekkin uskoo. Tilanteessa esimerkiksi hyvin voimakkaasti huolestunut aikuinen voi tahattomasti ajaa johdattelemalla lapsen puhumaan asioita, jotka eivät pidä paikkaansa. Järjestelmämme ei ole aukoton. Virheitä lasten kuulemisissa tapahtuu molempiin suuntiin, vaikka vääriä tuomioita lasten kertomusten perusteella annettu on silti yleisempää, että todellinen väkivalta jää piiloon (HS 25.2.2023.)

Väkivallan kokeminen on lapselle yksilöllinen kokemus. Puhuttu kieli, piilottaa ja paljastaa samanaikaisesti syrjintää ja väkivaltaa. Epämääräisesti oireileva lapsi ei välttämättä tiedä olevansa väkivallan uhri, jos asialle tai teolle ei ole nimeä on lapsen sitä vaikea käsitellä tai kertoa. Sosiaalityöntekijöiden ja muiden viranomaisten on kohdattava lapset ymmärrettävällä kielellä, vilpittömästi, kiinnostuneesti. Kohtaamisessa tulee huomioida lasten tarpeet ja toiveet. (Korpilahti, Kettunen, Nuotio, Jokela, Nummi, Vuokko & Lillsunde 219, 113–116.)

Alalukuun lähisuhde väkivalta perheessä ja sisarusten välinen väkivalta sijoittui tutkimusaineistoni lehtikirjoitukset perheessä nähty ja kuultu lähisuhde väkivalta sekä sisarusten välinen väkivalta. Lisäksi tähän alalukuun liittyi terveys ja uhrikokemukset sekä uhrikokemuksista kertominen. Keskeistä tässä alaluvussa oli, että vanhempien keskinäiselle väkivallalle altistuminen on yksi lapsen kaltoinkohtelun muodoista, sillä on usein monenlaisia negatiivisia lyhytaikaisia ja pitkäaikaisia vaikutuksia. Lähisuhdeväkivallan todistaminen vaikuttaa lapsuuden lisäksi myös aikuisuuteen. Kunniaväkivaltaa käsiteltiin aineiston lehtikirjoituksissa. Kunniaväkivalta on osaksi vielä vähemmän tunnetumpi väkivallan muoto. Kunniaan liittyvä väkivalta on kunnian säilyttämiseksi tai palauttamiseksi tehtyä yhteisöllistä väkivaltaa. Aineistoon valikoitui vain yksi lehtikirjoitus liittyen sisarusväkivaltaan. Mielestäni yhden lehtikirjoituksen löytyminen kertoi osakseen siitä, että kyseessä on vaiettu ilmiö. Sisarusten välinen väkivalta on ilmiönä yhtä vakava kuin muutkin väkivallan muodot. Tärkeässä roolissa

ovat vanhemmat, joiden tehtävä on tunnistaa lastensa välinen väkivalta sekä puuttua ja estää se. Ensisijaisen tärkeää on muistaa, että jokaisella lapsella on oikeus väkivallattomaan ympäristöön ja turvalliseen kotiin.

5 Kodin ulkopuolinen toimintaympäristö

5.1 Väkivalta rikoksena julkisessa toimintaympäristössä

Se, missä menee väkivallan raja, on tulosta kulttuurisesta, historiallisesta ja sosiaalisesta neuvottelusta. (Ronkainen 2017.) Pojat kokevat enemmän tuntemattomien tekemää väkivaltaa, kun taas tytöt tuttujen ja vanhempien. Seksuaalisen häirinnän ja -väkivallan kokemukset ovat huomattavasti yleisempiä ulkomaalaistaustaisilla lapsilla, sukupuolivähemmistöihin kuuluvilla sekä sijaishuoltoon sijoitetuilla lapsilla ja nuorilla kuin muilla. (Ikonen & Halme 2018). Tutkimusaineistossani oli eniten lehtikirjoituksia aiheesta ”väkivalta rikoksena”. Lehtikirjoituksissa väkivalta tapahtumien ja rikosten kirjo on laaja ja toimintaympäristöt, jossa lapseen kohdistuu väkivaltaa, ovat vaihtelevat. Väkivaltaepäilytilanteissa poliisi sekä sosiaali- ja terveydenhuolto ovat keskeisiä kanssatoimijoita asian selvittämisessä.

Lapsiuhritutkimus raportin kyselylomakkeella kartoitettiin väkivaltakokemuksia. Kysymyksissä kartoitettiin, ovatko vastaajat joutuneet ryöstön, varkauden, vahingonteon, pahoinpitelyn, pahoinpitelyn yrityksen tai laittoman uhkauksen uhriksi. Tutkimustulosten mukaan väkivaltaisten ryöstöjen kohteeksi joutuminen oli melko harvinaista ja vain kolme prosenttia kuudesluokkaisista ja kaksi prosenttia yhdeksäsluokkalaisista vastasi joutuneensa ryöstön kohteeksi kuluneen 12 kuukauden aikana. Varkausrikokset olivat selkeästi yleisempiä. Edellisestä mittaukerrasta tilastollisesti merkitsevästi sekä kuudes- että yhdeksäsluokkalaisilla tytöillä ja pojilla olivat vähentyneet varkaudet ja vahingonteot. (Mielityinen ym. 2023, 24–29.)

Sen sijaan pahoinpitelyn yritykset olivat yleistyneet kuudesluokkalaisilla pojilla. Aikaisempaa harvempi tyttö on joutunut ryöstön uhriksi, mutta ne, jotka uhriksi joutuneet, oli entistä enemmän väkivaltakokemuksia. Pahoinpitely oli yleisin väkivallanmuoto ja sen yhteydessä oli työntäminen, ravistelu tai avokämменellä lyöminen. Näin raportoi 51 prosenttia niistä kuudesluokkalaisista ja 58 prosenttia niistä

yhdeksäsluokkalaisista, jotka olivat joutuneet pahoinpitelyn uhriksi. Kuudesluokkalaisista niitä raportoi 68 prosenttia ja yhdeksäsluokkalaisista 66 prosenttia vammoja saaneista, että he olivat saaneet pienen mustelman, naarmun tai haavan. Suurin osa pahoinpitelytapauksista tekijä oli ollut uhrin kanssa saman ikäinen tai muutaman vuoden vanhempi. Lapsen asumismuoto näkyi tuloksissa, sillä sijaisperheessä tai lastensuojelu laitoksissa asuvista yhdeksäsluokkalaisista 41 prosenttia vastasi kokeneensa pahoinpitelyjä, niiden yrityksiä tai niillä uhkailua, kun taas kotona asuvista niin vastasi 17 prosenttia yhdeksäsluokkalaisista. (Mielityinen ym. 2023, 29–31)

Päiväkodeissa toteutettava varhaiskasvatus on ryhmämuotoista. Vanhempien ja päivähoidon henkilökunnan kasvatustoiminnalla pyritään vaikuttamaan myönteisesti lapsen kehitykseen. Tutkimusaineistooni valikoitui neljä lehtikirjoitusta kolmesta eri tilanteesta, joiden toimintaympäristö oli päiväkotit. Vuonna 2021 lapsen äiti teki päiväkodin henkilökunnasta rikosilmoituksen. Esitutkintaa ei aloitettu, koska poliisin mukaan syytä epäillä rikoksia ei ollut. Rikosprosessia asianajajan avulla lapsen äiti vei eteenpäin niin sanotun toissijaisen syyteoikeuden turvin. Äiti oli esittänyt todisteina muun muassa päiväkodin havainnointivihkoon tehtyjä merkintöjä. Rangaistusta vaadittiin lapsen vapaudenriistosta ja pahoinpitelystä. Päiväkodin johtaja ja päiväkodin syytetyt työntekijät kiistivät syyllistyneensä rikoksiin.

Lapsi on kokenut tilanteissa vanhempien mukaan kipua, kärsimystä, ahdistusta ja pelkoa. HS 19.10.2023.

Päiväkodin edustajien mukaan oikeudenkäynnissä oli kyse toisen vanhemman kostosta tiettyjä päiväkodin työntekijöitä kohtaan. Syytteissä oli puolustuksen mukaan ollut kyse erilaisista tilanteista, joissa 5-vuotias lapsi oli vastustanut ja alkanut esimerkiksi löydä ja potkia opettajia samalla sylkien heitä päin. Lapsi oli käyttäytynyt aggressiivisesti myös muita lapsia kohtaan. Tällöin päiväkodin työntekijät olivat joko sanallisesti tai tarvittaessa kiinni pitämällä estäneet lasta tekemästä vahinkoja itseään tai muita kohtaan. Lehtikirjoituksen julkaisun aikaan kaksi päiväinen oikeudenkäynti oli vasta alkamassa Lapin käräjäoikeudessa.

Toisessa tapauksessa syksyllä 2021 Helsingissä sijaitsevassa päiväkodissa varajohtajana ja varhaiskasvatuksenopettajana työskennellyt nainen on saanut tuomion kolmesta lapsen pahoinpitelystä. Rikosepäilyjen ilmi tultua Helsingin kaupunki irtisanoi rikoksista

epäillyn varajohtajan. Tuomion saaneen kanssa samassa ryhmässä työskennellyt lastenhoitaja todisti oikeudessa kertoen nähneensä kaikki kolme pahoinpitelyä.

Tuomion mukaan nainen kohdisti ruumiillista väkivaltaa kahteen päiväkodissa hoidossa olleeseen lapseen. Toiseen lapseen opettaja kohdisti väkivaltaa kahteen otteeseen. Molemmat uhrin olivat tekoaikaan 2-vuotiaita. HS 10.11.2023.

Lasten vanhempien mukaan heidän lapsensa oireilivat voimakkaasti tapahtumien aikaan. Vanhempien kertoman mukaan lapset esimerkiksi nukahtelivat päiväkodin pihamaalle ja repivät kotona hiuksiaan. Toinen lapsista oli itkuinen päiväkotiin mentäessä ja oli sanonut, ettei halua päiväkotiin ja toinen oli kertonut pelkäävänsä mennä päiväkotiin. Nainen tuomittiin 100 päiväsakkoon pahoinpitelystä. Kolmannessa tapauksessa uhkaavasti käyttäytyvä ihminen oli tunkeutunut päiväkodin alueelle. Tunkeutuja ei ollut varsinaisesti uhkaava päiväkodissa olleisiin lapsiin vaan hänen epäillään vahingoittaneen omaisuutta päiväkodissa. Poliisi oli saapunut paikalle nopeasti. Tunkeutujaa epäillään poliisin kohdistuneesta virkamiehen väkivaltaisesta vastustamisesta. HS 27.10.2023.

Koulu toimintaympäristönä on lasten kasvun, kehityksen ja oppimisen paikka sekä lisäksi se on siellä työskentelevien työyhteisö. Kouluyhteisössä oppilaiden ja siellä työskentelevien aikuisten asema on erilainen. Julkisessa keskustelussa esillä on ollut koulujen työrauhaongelmat, rauhattomuus ja väkivalta myös opettajien kohtaama väkivalta on nostettu esiin. Tutkimusaineistoni kaksi lehtikirjoitusta liittyy koulussa työskentelevien aikuisten väkivallan kokemuksiin.

Lehtikirjoituksen mukaan Helsingin kasvatuksen ja koulutuksen toimialalla työskentelevistä yli puolet kertoivat kokeneensa väkivalta- tai uhkatilanteita viimeisen 12 kuukauden aikana selviää Kunta10-kyselyn tuloksista. Kouluihin tarvitaan lisää keinoja puuttua haastaviin tilanteisiin ja nopein tapa vaikuttaa olisi lisäresurssit henkilökuntaan. Osan koulujen koulupäivistä on tullut selviytymistä niin opettajille että lapsille, sillä väkivalta koulupäivän aikana on joissain kouluissa arkea. Kouluväkivaltaa ei voi typistää vain tietyn koulun, alueen tai ryhmän ongelmaksi vaan kyseessä on laaja ja pulmallinen ongelma.

Väkivalta kohdistuu opettajan mukaan huomattavasti useammin toisiin oppilaisiin kuin opettajiin. Usein opettajaankin kohdistuva väkivalta liittyy tilanteisiin, joissa opettaja joutuu menemään väliin. HS 14.2.2023 (2).

Opettajien mukaan tilanteet voivat lähteä liikkeelle niinkin arkisesta tilanteesta kuin puhelimen käytöstä. Lasten kyky käsitellä omia tunteitaan on hyvin rajallinen. Harmitus ja turhautuminen purkautuu hyvin nopeasti aggressiivisuutena. HS 14.2.2023 (1).

Koulumaailmassa tyttöjen ongelmiin ei suhtauduta yhtä vakavasti kuin poikien ongelmiin. Laajemmin tämä näkyy siinä, että tytöt ja naiset ovat usein aliedustettuina asiaan liittyvässä tieteellisessä tutkimuksessa (Baskett 2020). Koulun arjessa näkyy myös se, etteivät lapset saa riittävästi apua mielenterveyspalveluista tai sosiaalitoimesta. Yksisyys oppilaiden väkivaltaiseen käytökseen löytyy perheistä. Oppilaiden elämästä puuttuvat koulun työntekijöiden mukaan normaalit arjen rutiinit ja rajat. Tilanne eskaloituu, kun koulussa pitää ottaa huomioon muut, sietää erilaisia ääniä ja totella opettajaa, ei kaikilla oppilailla ole olemassa työkaluja näiden tilanteiden käsittelyyn.

Tutkimusaineistoni yksi lehtikirjoitus kertoi tapahtumista kodin pihalla. Luokittelussa tämä lehtikirjoitus ei valikoitunut kodin toimintaympäristöön, koska tekijä ei ollut lapselle läheinen ihminen. Mies riehui naapurinsa pihalla ja pahoinpiteli tämän, syytti tapahtumista alkoholinkäyttöä. Perheen pihamaalla tapahtui rikossa, jossa tekijänä oli naapurin viisikymppinen mies ja uhrina lapsen vanhempi. Naapurin mies käytti väkivaltaa lyömällä uhria, nimittelemällä tätä, heittämällä ruohotrimmerin uhrin kotitalon seinään sekä lisäksi naapurin mies riehui ja uhkaili uhria hänen kotipihallaan. Väkivaltatilanteista oli kolme videotallennetta. Naapurin mies syytti tapahtumista alkoholinkäyttöä. Hän kertoi juoneensa punaviiniä ja ison lasin viinaa. Käräjäoikeus antoi tuomion törkeästä kotirauhan rikkomisesta, pahoinpitelystä sekä kunnianloukkauksesta. Oikeuden mukaan kotirauhan rikkominen kokonaisuutena arvostellen törkeäksi, koska tapahtumapaikalla oli ollut useita henkilöitä ja osa heistä oli alaikäisiä. HS 19.2.2023.

Valtaosaan nuorten lainvastaisista teoista sisältyy ajattelemattomuutta, seurausten ymmärtämättömyyttä sekä elämyshakuisuutta. (Saarholm & Turkka 2023, 31). Sosiaaliviranomaisten lastensuojelutoimien määrä havainnollistaa lasten ja nuorten huonovointisuutta. Nuorten syrjäytymisessä mielenterveys- ja päihdeongelmat ovat keskeisessä roolissa varsinkin tilanteessa, jossa nuori ei pääse riittävän hoidon piiriin. (Haapasalo-Pesu, Lahti, Kronström, Ollikainen, Raevuori, Serimaa, Tuominen, & Laukkanen 2020, 2593–2593).

Tutkimusaineistoni oli neljätoista lehtikirjoitusta, jotka liittyivät lasten ja nuorten vapaa-ajalla tapahtuneisiin väkivaltatilanteisiin, joissa toimintaympäristönä on julkinen paikka esimerkiksi katu tai puisto. Lasten ja nuorten katuväkivallalla tarkoitetaan näissä lehtikirjoituksissa nuorten tekemiä väkivaltaisista katuryöstöjä ja muita väkivaltaisista yhteenottoja julkisissa paikoissa. Osassa lehtikirjoituksissa mainitaan, että väkivaltaiseen ja/tai rikolliseen käytökseen syyllistyneistä toimii osana jotakin katujengiä. Nuorten ja aikuisten tekemä väkivalta kaduilla alkoi kasvaa ilmiönä keväänä 2022, kun liikkuminen vapautui koronapandemiaan liittyneiden rajoitusten hellitettyä. Lisääntynyt väkivalta julkisilla paikoilla kuormittaa niin hälytystehtävätoimintaa kuin poliisitutkintaa.

Nuoret olivat ryöstäneet teini-ikäisiltä lapsilta rahaa, vaatteita, latureita sekä puhelimen. Ryöstöissä oli käytetty väkivaltaa sekä uhattu muun muassa puukottamisella. HS 27.2.2023.

Alueen tai paikan leimaaminen vaaralliseksi voi siksi olla haastavaa. HS 1.3.2023.

Väkivalta jatkuu joitain minuutteja. Poika rukoilee miehiä lopettamaan. HS 19.10.2023.

– – poliisipartioiden havainneen työväentalon lähialueella olleen satoja nuoria. Paikalta tavattiin useita päihtyneitä ja tilanne oli yleisen sekava. – – sunnuntaina poliisin kirjanneen kaksi rikosilmoitusta. Toisessa tapauksessa epäillään pahoinpitelyä ja toisessa törkeää pahoinpitelyä. Törkeänä pahoinpitelynä tutkittavassa tapauksessa epäillään alkutietojen valossa käytetyn jonkinlaista lyömäasetta. Tutkintanimikkeet saattavat muuttua poliisin esitutkinnan aikana. HS 29.10.2023.

Poliisin mukaan esimerkiksi tietyt baarit, ravintolat, korttelit tai kaupunginosat ovat tapahtumarikkaita. Toisaalta taas tietyllä alueella tapahtuvat väkivallanteot voi aiheuttaa varsin pieni joukko, jolloin asiasta voi välittyä virheellinen kuva julkisuuteen. On myös syytä muistaa, että tilanteet voivat vaihdella nopeasti eri paikoissa ja eri aikoina. Valtakunnallisesti jo ennen koronapandemiaa alkoi ryöstö- ja väkivaltarikosten määrän kasvu. Poliisi on erityisen huolissaan siitä, että jopa alle 15-vuotiaat käyttäytyvät väkivaltaisesti kaupungilla. Huolen jakaa Suomen hallitus, koska kriminaalipoliittisia muutoksia on tulossa. Yhdeksi tavoitteeksi on nostettu vahvistaa rikostorjuntaa kansalaisten turvallisuuden ja viranomaisia kohtaan koetun luottamuksen lisäämiseksi. Toimenpiteiksi on suunniteltu muun muassa tiedonkulun helpottamista viranomaisten välillä sekä rangaistusten tiukennuksia. Hallitus on nimennyt huolenaiheeksi alaikäisten

tekemien vakavien rikosten raaistuminen ja lisääntyminen sekä jengiytymiseen liittyvä ilmiö.

Nuorten ja lasten väkivallalle on tyypillistä, että ryhmä kohdistaa väkivaltaa yhteen uhriin. Usein pahoinpitelijät uhkailevat uhria, eikä moni rikos tule vanhempien eikä poliisin tietoon. HS 10.3.2023.

Usein uhreja nöyryytetään. Uhri saatetaan pakottaa sanomaan halventavia ilmauksia tai nuolemaan kenkiä. Uhria lyödään ja potkitaan. Myös puukkoja ja aseita saatetaan käyttää. Usein pahoinpidellyltä viedään omaisuutta, esimerkiksi puhelin tai arvokkaat kengät. HS 10.3.2023.

Keskeinen osa nuoruutta ja sen kehitystehtäviä ovat muutokset sosiaalisissa suhteissa. Saman ikäisten kavereiden ja ystävien merkitys kasvaa nuoren elämässä ja nuori hakeutuu usein itsensä kanssa samankaltaisten ihmisten seuraan. Nuoren sosiaalinen ympäristö on nuoruusvuosina jatkuvassa muutoksessa ja se muuttuu muiden ihmisten, kuten vanhempien, opettajien ja ikätovereiden odotusten ja heidän asettamien rajojen muuttumisena. (Nurmi, Ahonen, Lyytinen, Lyytinen, Pulkkinen & Ruoppila 2014, 149–155.) Nuorisolle ominaista käytöstä on kaikkina aikoina ollut kerääntyä kaveriporukoihin, joissa hengaillaan sekä kulutetaan aikaa julkisissa ja puolijulkisissa tiloissa. Merkityksellinen osa nuoruutta on sosiaalisten suhteiden rakentaminen ja ylläpito, siinä nuoren oma identiteetti kasvaa vuorovaikutuksessa ikätovereiden kanssa. (Saarholm & Turkka 2023, 33–34.)

Paikkakunnittain vaihtelee, miten nuorten rikoksiin ja hyvinvointiin liittyviin ongelmiin puututaan monialaisella yhteistyössä poliisin, sosiaalitoimen, terveys- ja nuorisotoimen työntekijöiden kesken. (Moilanen, Airaksinen & Kangasniemi 2021, 12). Poliisin mukaan rikosten tekijöissä ja uhreissa on monia kansalaisuuksia - myös syntyperäisiä suomalaisia. Teot usein kuvataan ja lähetetään sosiaalisen median kautta eteenpäin. Valitettavaa on, etteivät ulkopuoliset aikuiset uskalla puuttua väkivaltatilanteisiin vaan he kävelevät ohi. Tutkimusaineistoni mukaan kauppakeskukset, kadut, puistot, asuintalojen rappuset ja kellarit, julkiset kulkuneuvot, ja yksityisasunnot ovat toimintaympäristöjä, joissa rikoksia tapahtui.

Useimmiten ryöstörikkokset eivät olleet kovin suunnitelmallisia. Joissain tapauksissa nuoret olivat päihtyneitä joko alkoholista tai huumeista – tai molemmista. Myös osa uhreista oli päihtyneitä. HS 9.4.2023.

Fakta on kauhean usein se, että nämä nuoret, jotka käyttävät väkivaltaa, eivät ole tulleet hyväksytyksi koulussa omana itsenään tai osaamisensa kautta. He kokevat ja tuntevat, että heistä ei välitetä. HS 29.1.2023.

Erityisesti kaupungeissa yhteen kokoontuvia nuorisoporukoita on ollut aina, ja siltä osin ilmiö ei ole sinällään ole uusi. Aikaisempaa useammin nuorisoporukka voi olla jollain tapaa järjestynyt ja se on halukas haastamaan toista nuorisoporukkaa. Tällöin kyseessä voi olla katujengi. Yhteiskunnassa paikkaansa etsiville nuorille katujengi voi näyttäytyä hokuttelevana paikkana. Nuori voi kokea, että jengi antaa turvaa, samanmielisen yhteisön, jota nuori ei muualta ole löytänyt. Osa kuvittelee, että jengi tarjoaa seikkailua ja materialistisia etuja. Tämä on vahva mielikuva, joka usein on epärealistinen.

Poliisi määrittelee katujengeiksi tiettyihin kaupunginosiin leimautuvat ryhmät, joissa toimii useita tunnistettuja henkilöitä. Lisäksi ryhmän keskuudesta pystytään tunnistamaan hierarkiaa ja johtohahmoja. HS 1.4.2023.

Rikoksia tekevien nuorten perheissä on usein sosioekonomisia ongelmia, kuten köyhyyttä. HS 10.10.2023.

Ulkomaalaistaustaiset nuoret syyllistyvät ryöstörikoksiin useammin kuin kantasuomalaiset. Ryöstöjen määrä on kasvanut ja niitä tehdään ryhmämuotoisesti. Osa alaikäisistä lapsista haluavat käyttäytyä rikollisjengien tapaan ja se on iso ongelma. Näiden alaikäisen lasten ongelmat ovat monisyisiä ja heitä kiinnostavat päihteet sekä väkivalta. Tämän lisäksi he ovat kiinnostuneita näyttävästä elämäntyylistä, jota voi esitellä sosiaalisessa mediassa. Haasteeksi on muodostunut se, että maahanmuuttajaperheiden isät eivät aina löydä yhteyttä teini-ikää elävän poikansa kanssa kulttuurierojen vuoksi.

Käännekohdassa nuori saattaa hakea uskottavuutta ja aikuisen miehen mallia esimerkiksi kantamalla mukanaan puukkoa, olemalla osa jengiä tai käyttämällä päihteitä. HS 26.2.2023.

Eri kaupunkien jengit limittyvät osittain toisiinsa. HS 24.7.2023.

Korona-aikana nuorten psyykkinen oireilu kasvoi, koska tarvittavia mielenterveyspalveluja ei ollut saatavilla. Lisäksi opiskelijaterveydenhuollossa nuorten päihdeongelmissa oli havaittu kasvua. (Nelimarkka, Majjala, Eriksson & Heino 2021, 15.) Maahanmuuttaja lapset ovat alttiimpia jengiytymiseen, koska heillä on voimakas juurettomuuden kokemus. Vanhempiensa kulttuuria he eivät pidä omanaan, mutta eivät

myöskään suomalaista kulttuuria. Jengiytyminen voi viedä nuorta kohti rikoskierrettä, jossa nuuskabisnes voi muuttua huumekaupaksi ja katujengi kasvaa rikollisjärjestöksi. Osallisuus rikolliseen toimintaan johtaa yleensä kiinnijääntiin ja tuomioon.

Nuorten kohdalla otetaan huomioon heidän kypsyttömyytensä ja pyritään vähentämään rankaisemisen haittavaikutuksia, kun heitä rangaistaan heidän tekemistensä rikoksista. (Kinnunen 2021, 96). Pari vuotta sitten on perustettu nelipaikkainen 15–17-vuotiaiden vankeusvankien osasto, joka on Suomessa ainoa laatuaan. Se on paikka alaikäisille miesvangeille. Päihteiden käytön lisäksi muita haasteita nuorilla vangeilla saattaa olla esimerkiksi matala kynnys käyttäytyä väkivaltaisesti, rikosmyönteinen elämänasenne ja puutteelliset keinot ratkaista ongelmatilanteita. Tällöin vankeusajan tavoitteena on harjoitella erilaisilla tehtävillä pitkäjänteisyyttä, pettymystilanteiden sietämistä, ”omien tunteiden sanoittamista” sekä kaikenlaisten tunteiden ja aggression hallintaa.

Osalla nuorista vankeusaika voi olla ensimmäisiä pidempiaikaisia hetkiä, ehkä jopa ensimmäinen kerta elämässä, että ollaan päihteettömänä päihteidenkäytön aloittamisen jälkeen. HS 12.3.2023.

Asiantuntijoiden mukaan rikoksia tekee nuorista vain pieni osa, mutta he rötöstelevät entistä enemmän. HS 9.7.2023.

Hän sanoo olevansa huolissaan myös siitä, että alaikäiset kantavat mukanaan teräaseita. Kun siihen yhdistyy nuoren äkkipikaisuus ja alhainen käyttökynnys, niin tilanteista voi tulla vaarallisia. Siksi hän kehottaa vanhempia ja huoltajia katsomaan, mitä lapset kantavat mukanaan. HS 8.3.2023.

Keskeisenä yhteiskunnallisena tavoitteena on nuorten tekemän ja kokeman rikollisuuden ehkäisy. Tosiasiallisesti lapset ja nuoret käyttäytyvät paremmin kuin menneet sukupolvet. Päihteidenkäyttö on yleisesti vähentynyt. Toisaalta osa lapsista ja nuorista on pahasti päihde- ja laitoskierteessä, kun he joutuvat ensimmäisen kerran poliisin kanssa tekemisiin. Rikosoikeudelliseen vastuuseen mahdollisista rikoksistaan eivät joudu alle 15-vuotiaat, mutta he ovat korvausvastuullisia. Väkivaltatilanteista poliisi tekee lastensuojeluilmoituksen ja tällöin sosiaalityöntekijät arvioivat, onko lapsi lastensuojelun tarpeessa. (Kaakinen & Näsi 2021, 180.)

Suomessa lapsikaappaukset ovat harvinainen ilmiö. Sanasta lapsikaappaus tulee ensimmäisenä mieleen tilanne, jossa kansainvälinen parisuhde päättyy ja vanhemmille syntyy riitaa lapsen huollosta ja asuinpaikasta eron yhteydessä tai sen jälkeen. Olin hämmentynyt, kun tutkimusaineistooni valikoitui lehtikirjoituksia, jossa lapsikaappauksen tekijä oli perheen ulkopuolinen henkilö. Tutkimusaineistossa lehtikirjoituksia oli kolme, jotka liittyivät kahteen eri tapaukseen. Ensimmäinen lapsikaappaustapaus oli huhtikuussa 2022 Helsingin Kulosaareissa, kun 9-vuotias poika kaapattiin koulumatkaltaan. Tapauksesta uutisoitiin, koska Helsingin hovioikeus oli antanut päätöksensä lapsikaappaustapauksesta. Hovioikeuden mukaan tekijä mies syyllistyi panttivangin ottamiseen ja törkeään ryöstöön. Tuomio oli seitsemän vuoden ja kuuden kuukauden vankeustuomion, joka voi vielä muuttua, koska tuomioon voi hakea muutosta korkeimmalta oikeudelta.

Mies oli aseella uhaten ja väkivaltaa käyttäen pakottanut uhrin autoonsa. Sen jälkeen hän lähetti uhrin perheelle tekstiviestin välityksellä tiedon kaappauksesta ja kielsi ottamasta yhteyttä poliisiin. HS 4.5.2023.

Kaappaus kesti useita tunteja, kun lasta kuljetettiin autolla. Tekijä jätti lapsen metsään ja satoi tämän nippusiteillä käsistä ja jaloista puuhun. Lisäksi tekijä teippasi lapsen silmät ja suun, jotta hän ei voisi huutaa apua. Tekijän poistuessa paikalta pääsi lapsi itse nippusiteistä irti ja hän sai apua metsätiellä kohtaamaltaan vastaan tulijalta.

Toinen lapsikaappaukseen liittyvä rikoskokonaisuus tapahtui Huittisissa syyskuussa 2023 ja aineistoon siitä valikoitui kaksi lehtikirjoitusta. Toisilleen entuudestaan tuntemattomat naiset olivat sopineet sosiaalisen median ryhmässä yhteisestä tapaamisesta ulkoillen. Tapaamisen yhteydessä toinen nainen pahoinpiteli toisen naisen ja otti tämän vastasyntyneen vauvan mukaansa.

Vauvan äiti selvisi ilman vakavia vammoja, vaikka väkivalta oli julmaa. HS 7.10.2023.

Poliisi tutki tapausta törkeänä vapaudenriistona ja törkeänä pahoinpitelynä. Poliisin mukaan pahoinpitely oli vakava ja myös julma. HS 20.12.2023.

Rikoksesta epäilty löi äitiä päähän vasaralla ja lähti vauvan kanssa linja-autolla Helsinkiin. Vauva löytyi vahingoittumattomana epäillyn hallusta. Suomessa lapsikaappaus tuntemattoman tekemänä on todella poikkeuksellinen tilanne, sillä Suomessa tapahtuvat lapsikaappaukseen liittyvät pääsääntöisesti vanhempien parisuhteen

päättymiseen ja huoltoriitatilanteeseen. Tällöin lapsi tai lapset on voitu viedä ilman toisen huoltajan suostumusta ulkomaille tai jätetty sieltä palauttamatta tapaamisoikeuden jälkeen. Tutkimusaineistoon ei valikoitunut kuitenkaan tämän kaltaisia tilanteita vaan kokonaan entuudestaan vieraan ihmisen tekemiä tekoja.

Hatkaamisella tarkoitetaan nuoren paikalta poistumista, mutta myös poistumisen jälkeistä tilannetta, itseasiassa koko sitä ajanjaksoa, jonka nuori on luvatta pois sijaishuoltopaikastaan. Hatkaamisen taustalla voi olla monia eri syitä, eikä sijoitetun nuoren hatkaaminen ei ole uusi eikä harvinainen ilmiö. Ilmiönä hatkaaminen on monimutkainen, joka vaikuttaa nuoren itsensä lisäksi hänen läheisiinsä ja moniin eri työntekijätahoihin. (Haapala, Kaijanen, Minkkinen & Westlund, 2023, 12). Lastensuojelulaitoksessa asuvat lapset ovat monin eri tavoin haavoittuvassa asemassa. He eivät aina ole tyytyväisiä tilanteeseensa, ja he hatkaavat lastensuojelulaitoksesta. Vuosittain satoja nuoria hatkaa ja usein hatkamatkan aikana nuoret alistuvat ei toivotuille tilanteille ja asioille.

Tutkimusaineistooni hatkaamisesta valikoitui kaksi lehtikirjoitusta, jossa moniviranomaisyhteistyössä oli ollut haasteita ja näkemyseroja. Lehtikirjoitusten mukaan tehtyjen kanteluiden takia oikeusasiamies arvioi poliisin toimintaa hatkatilanteissa, joissa poliisi on kieltäytynyt hätäpaikantamasta karkuteillä olevia nuoria. Poliisista korostetaan, että he voivat käyttää matkapuhelimen hätäpaikannusta tilanteissa, joissa kateissa oleva henkilö on välittömässä vaarassa tai ilmeisessä hädässä.

Laki asettaa varsin korkeat edellytykset matkapuhelimen paikannukselle. Paikantamiselle on määrätty tietyt edellytykset muun muassa siksi, että kysymys on yksityiselämän suojaan ja viestinnän suojaan puuttumisesta. HS 25.9.2023.

Poliisin saamat virka-apupyynnöt sisälsivät myös riskiarviot, joiden mukaan kumpikin lapsi oli kyseisellä hetkellä hengen tai terveyden vakavassa vaarassa päihteiden käytön takia. Riskiarvioissa oli myös mainittu heidän voivan vahingoittaa itseään tai muita ja olevan kykenemättömiä suojelemaan itseään. HS 25.9.2023.

Näissä kyseisissä tapauksissa sijaishuoltopaikasta hatkaan lähtenyt nuori löytyi kuolleena ja toisessa tapauksessa hatkanneen nuoren epäillään syyllistyneen vakavaan väkivallantekoon. Näitä tapauksia yhdistää se, etteivät poliisit suostuneet sosiaalityöntekijöiden pyynnöistä huolimatta käyttämään hätäpaikannusta nuorten

löytämiseksi. Oikeusasiamiehen mukaan molemmissa tapauksissa poliisit päätyivät arvioissaan siihen, etteivät virka-apupyynnössä annetut tiedot osoittaneet sellaista ilmeistä hätää tai välitöntä vaaraa, joka olisi mahdollistanut hätäpaikannuksen käytön.

Alaluku väkivalta rikoksena julkisessa toimintaympäristössä sisälsi monta eri paikkaa ja tilannetta, jossa lapsen kohdistui väkivaltaa. Tutkimusaineistoni lehtikirjoitusten mukaan nuorempiin lapsiin kohdistuu väkivaltaa päiväkodissa ja koulussa. Myös vanhempiin lapsiin kohdistuu väkivaltaa koulussa, mutta myös vapaa-ajan viettopaikoissa. Vapaa-ajalla tapahtuneisiin väkivalta tilanteisiin liittyi myös erilaisia päihteitä. Väkivaltatilanteita kuvattiin ja niitä jaettiin sosiaaliseen mediaan. Tutkimusaineistoni lehtikirjoituksissa korostui jengiväkivalta, joka ilmiönä näyttäytyy kaupungeissa. Huolestuttavaa on, että tilanteessa, jossa lapsi ajautuu väkivaltaiseen seuraan tai käyttäytyy itse väkivaltaisesti, hän on todennäköisesti itse kohdannut eriarvoistamista ja toiseuttamista jääden ilman arjen hoivaa. Jengiytymisen juurisyyt ovat yhteiskuntamme tiedossa, mutta silti siihen puuttuminen on vaikeaa ja hidasta.

5.2 Seksuaaliväkivalta sekä väkivalta digitaalisessa ympäristössä

Viime vuosikymmeninä lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö on nostettu aiempaa näkyvämmiin esiin. Sen laajoista vaikutuksista lasten kasvuun ja kehitykseen on tultu enemmän tietoisiksi. Olen erottanut ”seksuaaliväkivalta” sekä ”väkivalta digitaalisessa ympäristössä” omaksi alaluvuksi niiden erityisyyden vuoksi, eikä niitä liitetty ”väkivalta rikoksena julkisessa toimintaympäristössä” alalukuun. Lehtikirjoituksia luokkaan ”seksuaalisen kanssakäymisen kokemukset ja seksuaaliväkivalta” löytyi aineistosta yhteensä kuusi. Niistä viisi käsitteli seksuaaliväkivaltaan liittyviä rikoksia ja niiden oikeusprosesseja. Ne on julkaistu Helsingin Sanomien (HS) Kotimaa | Tuomiot-osiossa. Lisäksi mukana on yksi lehtikirjoitus liittyen aiheesta tehtyyn tutkimukseen. Lapsiuhritutkimuksessa oli myös luokka seksuaalisen kanssakäymisen kokemus, mutta mikään tutkimusaineistoni lehtikirjoitukset eivät käsitelleet sitä aihetta.

Rikoksen uhrina lapsi on erityisen haavoittuvainen, sillä lapsi on aina riippuvainen aikuisen turvasta ja huolenpidosta. Tilanteen haavoittuvuutta lisää usein se, että varsinkin seksuaalirikokset tapahtuvat usein kotipiirissä ja tällöin tekijänä on joku lapselle läheinen

henkilö. Tällöin lapsen on vaikeaa suojautua hyväksikäytöltä ja hakea apua. (Hirvelä 2006, 24.) Tutkimuskirjallisuuteen tutustuessani huomasin, että lapsen seksuaaliselle hyväksikäytölle ei ole olemassa yleisesti käytettyä yksiselitteistä määritelmää. Tämä osaltaan kertoo ilmiöstä, sen laajuudesta ja sen pulmallisesta määrittelystä. Itse käsitän fyysisen seksuaalisen kontaktin lisäksi myös lapseen kohdistuva ei-fyysinen seksuaalisen toiminnan seksuaaliväkivallaksi.

Lapsiuhritutkimuksen mukaan yhdeksäsluokkalaisista seitsemän prosenttia raportoi seksuaalista kanssakäymistä aikuisen eli lasta vähintään viisi vuotta vanhemman henkilön kanssa. (Mielityinen ym. 2023, 69.) Ne yhdeksäsluokkalaiset, jotka olivat raportoineet seksuaalisen kanssakäymisen kokemuksia aikuisen kanssa, oli 33 prosenttia kokenut pakottamista, uhkailua ja kiristämistä ja lahjontaa 30 prosenttia. (Mielityinen ym. 2023, 72.) Lapsiuhritutkimuksessa seksuaaliväkivallaksi on määritelty ne teot, joissa on tapahtunut vähintään vastaajan itsensä tai toisen osapuolen itsensä paljastamista. Seksuaaliväkivallan kokemuksia laajalla määritelmällä tarkasteltuna ovat yleistyneet tilastollisesti merkitsevästi niin kuudesluokkalaisilla kuin yhdeksäsluokkalaisilla. (Mielityinen ym. 2023, 76–78.)

Taulukko 6. Lehtikirjoitukset seksuaaliväkivaltasta

Julkaistu-päivämäärä	Toiminta-ympäristö	Teko	Ajan-kohta	Uhri	Tekijä	Vankeus-rangaistus	Korvaus
HS 3.2.2023	eri kaupungit	törkeä lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö, törkeä sukupuolisiveellisyttä loukkaavan lasta esittävän kuvan levittäminen ja sukupuolisiveellisyttä loukkaavan lasta esittävän kuvan hallussapito	2014-2022	5v tyttö	n.20v mies	11v	96 000€
HS 4.4.2023	tekijän asunto, yhteis-asuminen	1. kahteen alaikäiseen kohdistunut törkeä ihmiskauppa, törkeä raiskaus, lukuisia törkeitä lapsen seksuaalisia hyväksikäyttöjä sekä kuvamateriaaliin liittyvistä rikoksista 2. lukuisia kuvamateriaaliin liittyviä rikoksia ja törkeitä lapsen seksuaalisia hyväksikäyttöjä	2015-2022	1. 15v tyttö 2. tyttö 3. tyttö 4. tyttö Kaikki alaikäisiä	1.33v mies, 2.34v mies	1. 7v 2. 3v	1. 65000€ 2. 20000€

HS 5.7.2023	tekijän asunto, kesäjuhlat	törkeä raiskaus ja törkeä lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö	7/2015	13v tyttö	43v mies	3v	13000€ aleni 8000€
HS 13.7.2023	tekijän auto, urheilukentällä	törkeä lapsenraiskaus (naisen perusmuotoinen raiskaus ja kaksi yritystä kajota lapseen seksuaalisesti)	11/2022	15v lapsi (12v ja 15v lapset)	30v mies	7v 1kk	-
HS 8.12.2023	tekijän asunto ja puhelin	törkeä raiskauksen yritys, törkeä lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö, kolme seksuaalipalvelujen ostamisen yritystä nuorelta, kuusi lapsen seksuaalisesta hyväksikäyttöä, laiton uhkaus sekä pahoinpitely	Kesä 2022	6 x 12-13v poikaa	50v mies	7v	1500-15000€

Taulukossa (6) esitettyjen tietojen mukaan seksuaalinen väkivalta lasta kohtaan voi tapahtua missä vain ja monella eri tavalla. Näiden lehtikirjoitusten mukaan nämä lapset joutuivat seksuaaliväkivallan uhreiksi usein tekijän omassa kodissa sekä tekijän autossa urheilukentällä.

Rikos tapahtui heinäkuussa 2015 Järvenpäässä, kun 13-vuotias tyttö ja tämän äiti osallistuivat miehen ja tämän puolison järjestämiin kesäjuhliin näiden kodissa. HS 5.7.2023.

Tytön raiskasi perhetuttava, joka oli illan aikana nauttinut runsaasti alkoholia. Hän oli tarjonnut alkoholia myös tytölle, mutta hän ei alkoholia juonut. Tytön siirtyessä nukkumaan oli mies ilmestynyt huoneeseen, lukinnut oven ja raiskannut tytön. Tyttö oli kyennyt kertomaan tapahtuneesta vasta neljän vuoden kuluttua ja käynnistänyt silloin rikosprosessin.

Mies haki lapsen autollaan, ajoi urheilukentälle ja alkoi kohdistaa uhriin seksuaalista väkivaltaa. Tuomion mukaan mies käytti mukanaan tuomaansa liukuvoidetta ja raiskasi lapsen autossa. Yhdyntä oli suojaamaton. Tämän jälkeen hän ajoi takaisin lapsen sijoituspaikalle, antoi tälle 150 euroa rahaa ja tupakkaa sekä kielsi tätä kertomasta tapahtuneesta. HS 13.7.2023.

Lehtikirjoituksen mukaan mies oli tutustunut lapseen Snapchat-sovelluksessa. Mies oli valehdellut nimensä ja ikänsä. Lapsi oli kertonut miehelle ikänsä ja asuvansa lastensuojelun sijoituspaikassa, josta mies hänet haki saatuaan lapselta osoitteen. Mies teki lapselle seksuaaliväkivaltaa urheilukentällä autossaan ja halusi, ettei lapsi kerro

asiasta muille antaen tälle rahaa. Tämä oli yksittäinen tilanne ja seuraavaksi on lehtikirjoituksen ote tilanteesta, joka kesti pitkään.

Tästä käynnistyi viisi vuotta kestänyt seurustelusuhde, jonka aikana mies levitti tytöstä internettiin pornografista materiaalia, pyrki rajoittamaan tämän suhteita ja alisti tytön ihmiskaupalle. Myöhemmin mukaan tuli myös uhrin nuorempi sisar ja muita alaikäisiä tyttöjä. HS 14.4.2023.

Kaikissa tutkimusaineistoni lehtikirjoituksissa kyseessä oli ainakin yksi törkeä teko. Rikosnimikkeinä olivat törkeä lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö, törkeä raiskauksen yritys, törkeä raiskaus, törkeä ihmiskauppa, törkeä sukupuolisiveellisyyttä loukkaavan lasta esittävän kuvan levittäminen ja hallussapito, kuvamateriaaliin liittyviä rikoksia, seksuaalipalvelujen ostamisen yritys ja laitton uhkaus sekä pahoinpitely.

Seksuaaliväkivallan tekojen ajankohta vaihteli yksittäisestä hetkestä kuten kesäjuhlista aina usean vuoden jaksoon kuten yhdessä asumiseen. Uhrin sukupuolta ja tarkkaa ikää ei kerrottu kaikissa lehtikirjoituksissa. Uhrien ikäjakauma oli 5–15 vuotta. Tekijöitä oli yksi tai kaksi ja heidän ikäjakaumansa oli 20–50 vuotta. Näissä tapauksissa mies oli kaikissa tekijä. Osassa lehtikirjoituksissa oli tekijän koko nimi, mutta osassa oli teksti ”HS ei poikkeuksellisesti julkaise tuomittujen nimiä uhrien suojelemiseksi.” Enimmäisrangaistus törkeästä lapsen seksuaalisesta hyväksikäytöstä on kymmenen vuotta. Yhdessä muiden rikosnimikkeiden kanssa tuomio voi olla pidempi. Näissä lehtikirjoituksissa tuomioiden pituudet vaihtelivat 3–11 vuoden välillä. Lisäksi tekijät määrättiin liki kaikissa tapauksissa maksamaan korvausta uhrille. Korvauksia maksettiin kivusta ja kärsimyksestä 1500–96 000 euron jakaumalla. Tutkimusaineistoni yhtä lehtikirjoitusta lukuun ottamatta näihin seksuaalisen väkivallan tilanteisiin liittyi aina myös päihteet. Lasta saatetaan houkutella tilanteisiin rahalla, tavaroilla tai päihteillä.

Mies oli houkutellut nuoria poikia asunnolleen tarjoamalla tupakkaa, karkkia ja ruokaa. Pojat olivat yleensä olleet miehen asunnolla joukolla. Asunnollaan mies oli kosketellut poikia ja yrittänyt saada heitä mukaan seksuaaliseen toimintaan korvausta vastaan. Mies myös teki itselleen seksuaalisia tekoja videopuhelun aikana. Mies oli myös kiristänyt poikia uhkaamalla lähettää näiden vanhemmille kuvia siitä, kuinka pojat polttavat vesipiippua ja sähkötupakkaa. HS 8.12.2023.

Tekijä piti uhriaan monin tavoin vallassaan. Kahdeksan vuotta kestänyt hyväksikäyttö mahdollistui, koska tekijä oli lapsen läheinen. Tekijä manipuloi lasta opettaen tätä pitämään tapahtumia normaaleina ja uskotellen, että lapsi on itse vastuussa teoistaan.

Oikeuden mukaan mies piti ”vihkiseremonian” lapsen ollessa yhdeksänvuotias. ”Vastaaja on laatinut avioliittoasiakirjan”, jossa lapsi on sitoutettu seksiin vastaajan kanssa ja vauvan tekemiseen myöhemmin. Mies myönsi teot pääosin. Hän sanoi katsoneensa, että kyse oli suhteesta, jossa oli tunteet mukana. HS 3.2.2023.

Groomata-termillä kuvataan lapsen seksuaalista houkuttelua internetissä ja sosiaalisessa mediassa. (Shannon 2008, 161). Tutkimusaineistossani rikoksia käsittelevistä lehtikirjoituksista kahteen liittyi kuvaamista ja videoimista. Tämä lienee yleistä, sillä Suojellaan lapsia ry:n tekemästä kyselytutkimuksesta selvisi, että lapsiin kohdistuvaa seksuaaliväkivaltamateriaalia käyttävistä suomalaisista noin puolet kertoo hakeutuneensa suoraan kontaktiin lapsen kanssa materiaalia katsottuaan. Kysely oli kansainvälinen ja siihen vastasi yli 24 000 anonyymiä käyttäjää. Vastauksia tuli 21:llä eri kielellä ja suomeksi vastasi 165 henkilöä, jotka etsivät ja käyttivät pimeässä verkossa lapsiin kohdistuvaa seksuaaliväkivaltamateriaalia. Suora kontaktointi tässä yhteydessä tarkoittaa esimerkiksi sitä, että kyseinen henkilö yrittää saada yhteyden lapseen sosiaalisessa mediassa ja kohdistaa tähän seksuaaliväkivaltaa tai groomata lasta.

Lisäksi suomenkieliset vastaajat käyttivät enemmän väkivaltaista ja sadistista materiaalia sekä enemmän vauva- ja taaperoihäisiin lapsiin kohdistuvaa seksuaaliväkivaltaa todistavaa kuvamateriaalia verrattuna muilla kielillä vastanneisiin. HS 19.7.2023.

Lehtikirjoituksen otteessa osa tutkimustulosta, jonka mukaan suomenkieliset vastaajat erottuvat tutkimusjoukosta. Lehtikirjoituksen mukaan ei tiedetä, miksi suomalaiset vastaajat erottuvat niin selkeästi tutkittavasta joukosta, mutta selvää on, että ennaltaehkäisyyn tarve on Suomessa suuri. Rikostrendit muuttuvat ja kuvamateriaaleissa esiintyvät lapset ovat vuosi vuodelta nuorempia.

Digitaalisissa ympäristöissä tapahtuva häirintä on kuluneen vuosikymmen aikana kasvanut merkittävästi. Sosiaalisessa mediassa on raportoitu tapahtuvan runsaasti erilaista häirintää, kuten kiusaamista, ahdistelua ja seksuaalista häirintää. Vanhempien ja opettajien havaintojen mukaan tytöt harjoittavat digitaalisessa ympäristössä tapahtuvaa kiusaamista enemmän kuin pojat. Tytöt altistuvat digitaalisissa ympäristöissä häirinnän, hyväksikäytön ja syrjinnän aiheuttamiin vaara- ja uhkatilanteisiin. On silti syytä huomioda, että sukupuolten epätasa-arvolla, seksuaalisella väkivallalla ja läpätunkevilla

sukupuolinormeilla on haitallisia vaikutuksia poikiin sekä lapsiin, joilla on haasteita oman sukupuoli-identiteettinsä kanssa. Poikien kokema häirintä on todennäköisemmin homofobista kiusaamista ja kiusaamista, joka liittyy maskuliinisuuteen. (Mishna, Schwan, Birze, Van Wert, Lacombe-Duncan, McInroy & Attar-Schwartz 2020, 416-419.)

Lehtikirjoituksia luokkaan ”väkivaltakokemukset digitaalisessa ympäristössä” löytyi aineistosta yhteensä viisi. Aineistossa esille nousivat digitaalisissa ympäristössä tapahtuva häirintä ja ei-toivottu seksuaalinen ehdottelu ja toiminta, joka aiheuttaa psyykkisten haasteiden lisäksi myös psykososiaaliin ongelmia, kuten päihteiden käyttöön. Díaz-Aguado, Martínez-Arias ja Falcón (2022) mukaan häirintää voidaan pyrkiä ennaltaehkäisemään hälventämällä riskitekijöitä, joita ovat esimerkiksi riskialtis seksuaalinen käyttäytyminen, alhainen itsetunto, terveysongelmat, stressi naisen roolista, riskialttiilla internetsivuilla vierailu ja ongelmallinen internetin käyttö.

Tutkimusaineistoni lehtikirjoitusten mukaan väkivaltakokemukset digitaalisessa ympäristössä tarkoittavat seksuaalinen häirintää ja houkuttelua. Tämä voi koskettaa ketä tahansa lasta ja nuorta, iäistä ja sukupuolesta riippumatta. Vuosina 2017–2020 aikana satakuntalainen mies teki internetissä laajan seksuaalirikossarjan, jossa oli kaikkiaan 68 uhria. Varsinais-Suomen käräjäoikeus antoi hänelle teoista kuuden vuoden vankeusrangaistuksen. Mies sai heikommassa asemassa olevat lapset alistumaan tahtoonsa, koska mies käskytti, kiristi ja uhkaili lapsia.

Hän toteutti teot internetissä, missä hän sai 11–15-vuotiaat uhrat alistumaan seksuaalisten tekojen kohteeksi tai tekemään itse itselleen seksuaalisia tekoja. HS 16.8.2023.

Oikeus katsoi, että esimerkiksi törkeät lapsen seksuaaliset hyväksikäytöt ovat olleet lapsen iän ja kehitystason vuoksi omiaan aiheuttamaan heille erityistä vahinkoa, kun huomioidaan tekijän ja kunkin lapsen välinen ikäero sekä kehitystaso. Tekojen vahingollisuutta lisäsi oikeuden mukaan se, että mies toteutti teot esiintymällä teini-ikäisenä henkilönä ja rakensi tällä valeprofiililla pitkäjänteisesti ja suunnitelmallisesti luottamussuhteen kuhunkin uhriinsa ainoana tarkoituksenaan käyttää tätä seksuaalisesti hyväksi verkossa. HS 16.8.2023.

Tekoaikana noin 40-vuotiaan miehen internetissä käyttämän valeprofiilin sukupuoli ja ikä valikoitui kohteena olevan lapsen tarpeet huomioiden. Mies itse esiintyi aina ilman kuvaa

ja ääntä vain viesteillä kommunikoiden. Oikeuden mukaan miehen menettelyä leimasi voimakas aggressiivinen pakottaminen. Yhtenä uutena lapsien turvallisuutta uhkaavana asiana on Whatsapp-viestipalvelussa olevat ryhmät, joiden viesteissä on jaettu lapsiin kohdistuvaa seksuaalista hyväksikäyttöä, pornografiaa ja väkivaltaa sisältävää materiaalia tiedottaa keskusrikospoliisi. Viestiryhmät on suunnattu lapsille ja nuorille. Poliisi kehottaa vanhempia keskustelemaan tarvittaessa ryhmän sisällöstä lasten kanssa ja tekemään rikosilmoituksen, jos sisältö on selvästi lainvastaista.

Keskusrikospoliisi suosittelee puolestaan vanhempia säätämään lasten Whatsapp-sovelluksen asetuksia esimerkiksi niin, että ainoastaan puhelimen yhteystietoihin tallennetut ihmiset voivat lisätä lapsen Whatsapp-ryhmän jäseneksi. HS 15.12.2023.

Lapset näkevät ja kokevat puhelimillaan nettikiusaamista, häirintää eri muodoissa, äärimmäisen raakaa väkivaltaa, kuten vanhoja Isiksen teloituskuvia, rajua pornoa ja monenlaista disinformaatiota. HS 24.4.2023.

Mannerheimin Lastensuojeluliiton kyselyyn vastanneista vanhemmista yli puolet kertoo, että heidän oma lapsensa on nähnyt digimaailmassa sopimattomaan sisältöön. Se voi olla ahdistava linkki tai video, joka tulee lapsen puhelimeen usein ikätoverilta. Lapsista sopimaton materiaali voi tuntua hämmäntävältä, pelottavalta ja jännittävältä. Lapsen pelatessa ikätasolleen sopivia pelejä hän saattaa silti törmätä pelottavaan K18-pelin mainokseen. Lapsen klikatessa kerran sopimatonta materiaalia hakukoneiden algoritmit alkavat tarjota sitä lisää. Suomessa lapset käyttävät internetiä itsenäisesti paljon nuorempina kuin muualla maailmassa, sillä kansainvälisesti lapset saavat puhelimen noin 10-12-vuotiaina, kun Suomessa moni saa puhelimen mennessään kouluun. Lasten suojelemiseen liittyy myös lainsäädännön uudistukset, jotka voivat osaltaan olla pulmallisia ja vaikeasti ymmärrettäviä. Tällainen asia on esimerkiksi muutokset viestinnän yksityisyyden suojaan. Lehtikirjoituksen mukaan lainsäätäjien tuntemus teknologiasta on salauksen murtamisen osalta niukka. Yhtä mieltä ollaan siitä, että lapsiin kohdistuvaan väkivaltaan on puututtava määrätietoisesti.

Nyt EU:n komissio haluaisi purkaa televiestinnän salauksen tilanteissa, joissa epäillään alaikäisiin kohdistuvaa seksuaalista väkivaltaa. HS 12.10.2023.

Lapsiasiavaltuutettu on pyytänyt oikeusministeriötä arviomaan lapsiin kohdistuvaa väkivaltaa kuvaavan materiaalin hallussapidon rangaistavuutta. Materiaalin levittäminen on rikos, mutta tulisi miettiä lakiuudistusta, jotta myös lapsiin kohdistuvaa vakavaa

väkivaltaa esittävän kuvamateriaalin hallussapito olisi laitonta. Kuvamateriaalia syntyy tilanteissa, jossa lapsen kohdistuu väkivalta. Usein aikuiset kuvaavat ja levittävät väkivaltamateriaalia, mutta syyllistyvät siihen myös lapset. Kuvamateriaali siirtyy yksityisistä ryhmistä myös julkisille alustoille ja kuvamateriaalin leviäminen on nöyryyttävää uhrille. (HS 7.11.2023.)

Median ja internetin lisääntynyt käyttö on johtanut siihen, että lasten väkivaltakokemukset kietoutuvat yhä useammin digitaalisiin ympäristöihin. (Mielityinen ym. 2023, 91). Uhrilapsitutkimuksen mukaan molemmilla vuosiluokilla internet-tuttavuuksien tapaaminen on tilastollisesti huomattavasti yleisempää vuonna 2022 kuin vuonna 2013. (Mielityinen ym. 2023, 94). Esimerkiksi seksuaalisesti häiritsevien viestien vastaanottamisesta raportoi 15 prosenttia kuudesluokkalaisista. (Mielityinen ym. 2023, 96) On syytä huomioida, että sukupuolittain tarkasteltuna seksuaalisen häirinnän ja ehdottelun kokemukset ovat yleistyneet voimakkaammin tytöillä. Tämä tuli esiin molemmissa vuosiluokissa ja kaikkein selvimmin yhdeksäsluokkalaisilla tytöillä. Muutokset ovat tilastollisesti merkitseviä molemmilla sukupuolilla. (Mielityinen ym. 2023, 99)

Alaluku seksuaaliväkivalta sekä väkivalta digitaalisessa ympäristössä valikoitui yhteensä 11 lehtikirjoitusta. Lehtikirjoitukset, jotka käsittelivät seksuaaliväkivaltaa, oli vaikea löytää yhtäläisyyksiä. Tutkimusaineistoni perusteella seksuaaliväkivalta koskettaa ketä tahansa ja minkä ikäistä henkilöä tahansa. Tärkeää olisi, että seksuaaliväkivallan kohteeksi joutuneet tunnistettaisiin mahdollisimman varhain ja tällöin varhainen puuttuminen ja tuen tarjoaminen mahdollistuisi. Erilaiset digitaaliset ympäristöt ovat tässä ajassa kehityksen kohteena. Digitaalisissa ympäristöissä tapahtuu paljon myönteisiä asioita, mutta myönteisten asioiden lisäksi siellä esiintyy paljon häirintää, kaltoinkohtelua ja seksuaaliväkivaltaa. Valitettava tosiasia on, että kaikissa digitaalisissa ympäristöissä, joissa lapset viettävät aikaansa, on myös aikuisia. Osan näiden aikuisten tavoitteena on käyttää lapsia omien seksuaalisten tarpeidensa tyydyttämiseen. Tutkimusaineistoni lehtikirjoitusten tuottaman tiedon valossa voin todeta, että digitaalinen väkivalta on lapsen arkea häiritsevää ja hankaloittavaa. Digitaalinen väkivalta on myös monella tapaa hallitsematonta. Vanhempien on jopa mahdotonta auttaa lastaan tilanteessa, jossa epäsovivaa kuvamateriaalia lähtee leviämään digitaalisessa toimintaympäristössä.

5.3 Väkivalta ikätovereiden välillä

Lapsuuden antisosiaalisen käytös voi olla alku väkivaltaiselle käyttäytymiselle ja jo lapsuuden aikana voidaan diagnosoida käytöshäiriö. Lapsuudessa alkaneen käytöshäiriön ennuste on nuoruudessa alkanutta huonompi. Käytöshäiriö diagnooseja on erilaisia. Sosiaaliseen käytöshäiriöön diagnoosiin sisältyy esimerkiksi toisten seurassa tehdyt varkaudet, koulusta lintsaaminen ja jengin jäsenyyteen liittyviä rikkeet. Käytöshäiriö diagnoosi voidaan asettaa silloin, kun nuori toistuvasti rikkoo muiden ihmisten oikeuksia tai oman ikäryhmänsä normeja ja se aiheuttaa huomattavaa haittaa sosiaalisessa toiminnassa. (Sinkkonen 2021, 115.)

Oman identiteetin etsiminen ja rajojen kokeilu kuuluvat myös nuoruusikään. Kuitenkin osalla nuorista tämä rajojen kokeilu on myös lainvastaisten tekojen tekemistä. (Kinnunen 2021, 19.) Lehtikirjoituksia luokkaan ”väkivalta ikätovereiden välillä” löytyi aineistosta yhteensä 14 ja ”harrastuksissa koettu väkivalta” luokkaan löytyi yksi lehtikirjoitus. Lapsiuhritutkimuksessa todettiin, että ikätoverien taholta koettu väkivalta koetaan osaksi normaalimmaksi tai hyväksyttävämmäksi. Lisäksi se arvioidaan herkästi vähemmän vakavaksi väkivallaksi. Kuudesluokkalaisista 14 prosenttia ja 12 prosenttia yhdeksäsluokkalaisista raportoi yleisimmäksi ikätovereiden väliseksi väkivallan muodoksi väkivaltainen kiusaaminen. (Mielityinen ym. 2023, 32–34)

Suomessa perusopetus on yleissivistävää koulutusta. Sillä on sekä kasvatus- että opetustehtävä ja tavoitteena perusopetuksessa on tukea oppilaiden kasvua ihmisinä ja yhteiskunnan jäseninä sekä opettaa tarpeellisia tietoja ja taitoja. Valtaosa suomalaisista lapsista osallistuu perusopetukseen. Ei siis ole ihme, että väkivalta ikätovereiden välillä luokan lehtikirjoitusten enemmistön toimintaympäristö oli koulu. Perusopetuslain (21.8.1998/628) 35§:ssa oppilaan velvollisuudeksi määritellään ”Oppilaan on suoritettava tehtävänsä tunnollisesti ja käyttäytyttävä asiallisesti. Oppilaan on käyttäytyttävä muita kiusaamatta ja syrjimättä sekä toimittava siten, ettei hän vaaranna muiden oppilaiden, kouluyhteisön tai opiskeluympäristön turvallisuutta tai terveyttä”. HS 12.9.2023.

Arkisessa puheessa koulukiusaaminen ja kouluväkivalta sulautuvat usein yhtenäiseksi käsitteeksi, vaikka ne tulisi nähdä kahtena eri käsitteenä ja tilanteena. Kouluväkivalta tarkoittaa eri muodoissa esiintyvää tahallista tai tahatonta väkivaltaa koulun ympäristössä ja se kohdentuu yksilöön tai ryhmään. Kouluväkivalta voi myös tapahtua koulun seinien ulkopuolella esimerkiksi sosiaalisessa mediassa, jos yhdistävänä tekijänä osapuolilla on koulu. (Hurme, Jahnukainen & Hotulainen 2019, 271.) Kouluilla on käytössä erilaisia kurinpitotoimia kuten kasvatuskeskustelu, siivousvelvoite ja jälki-istunto. Koulujen kurinpitovalikoiman järeimpiin toimiin kuuluvat kirjalliset varoitukset ja määräaikaisten erottamiset. Kiusaamisen määrä vaihtelee suuresti eri koulujen välillä.

Moni oppilas oli kokenut myös fyysistä uhkaa viimeisen vuoden aikana. HS 7.11.2023.

Nuorten keskuudessa korostuu internetin ja sosiaalisen median tärkeys sekä näiden lisääntynyt rooli heidän elämässään (Wilska 2018, 40). Kiusaaminen voi olla myös ”perinteistä” sorttia kuten nimittelyä ja ohimennen tönäisemistä. Opettajien mukaan kiusaaminen vähenee yläasteelle siirryttäessä tai ainakin kiusaamisen luonne voi muuttua. Seksuaalista häirintää tapahtuu vapaa-ajalla ja sosiaalisen median kautta, mutta se heijastuu myös kouluun. Erään koulukiusatun lapsen äiti päätyi poikkeukselliseen ratkaisuun ja hän teki poliisille rikosilmoituksen koko lapsensa luokasta. Kyseiseen lapseen kohdistunut kiusaaminen on ollut väkivaltaa, herjausta, huorittelua, omaisuuden rikkomista, tavaroilla heittelyä ja nimittelyä. Äidillä oli myös epäily siitä, että kyseisen 6.luokan alaikäiset oppilaat ovat käyttäneet päihteitä.

Äidin mitta oli täyttynyt lopulta tänä keväänä, kun hänen lapsensa nimissä oli laadittu valeprofiili sosiaalisen median palveluun. HS 26.4.2023.

Yllä mainitussa esimerkissä lapsi oli uskaltanut kertoa asiasta äidilleen, mutta osa lapsista ei kykene kertomaan omista koulukiusaamisen kokemuksistaan kenellekään, sillä he eivät luota siihen, että kukaan pystyisi puuttumaan siihen. Onko niin, että Suomessa yhteiskunta ei ota koulukiusaamista riittävän vakavasti? Vaikka lainsäädännön, kansainvälisten sopimuksien ja YK:n lapsen oikeuksien sopimus yhdessä määrittelevät, että koulussa lasten turvallisuudesta huolehtiminen on koulun henkilöstön vastuulla. Väkivallan kokemuksista koulussa kannattaa tehdä rikosilmoitus. Tällöin poliisi ja tarvittaessa lastensuojelu alkavat selvittää asiaa. Tärkeintä on, että kiusaamisen uhrin saavat vahvan viestin siitä, että heitä on kohdeltu väärin. On tärkeää, että kouluissa käy joku kertomassa tai koulun henkilöstä kertoo kiusaamisen ja siihen liittyvistä

pitkäaikaisista ongelmista, jotka saattavat haastaa kiusatun mielenterveyttä vielä aikuisiässäkin vaikuttaen työ- ja toimintakykyyn (HS 12.11.2023; HS 28.11.2023.)

Joskus kiusaajat eivät edes ymmärrä tekojensa seurauksia. Valokuvien tai videoiden jakamisesta voi tulla painava trauma pilkatulle. HS 14.12.2023.

Kouluväkivaltaa on liian paljon. Kiusaamista on ollut kouluissa tietysti aina, mutta sosiaalisen median kautta väkivalta on muuttanut myös muotoaan. Tämä on asia, johon koko yhteiskunnan pitää suhtautua vakavasti. Pahoinvointi yhteiskunnassa on lisääntynyt... HS 16.9.2023.

Selvityksen mukaan romanilasten elämä Suomessa on muuten varsin myönteistä, mutta sitä varjostavat syrjintä ja rasismi. Yleensä kiusaaminen ja syrjintä tapahtui koulussa. Lasten kertomat rasistiset tapahtumat koulussa olivat jatkuvaa rasistista haukkumista, ulkopuolelle jättämistä ja fyysistä väkivaltaa. Lasten mukaan koulussa ei puututa kiusaamis- ja syrjintätilanteisiin. Lasten toiveena on, että opettajat ottaisivat heidät paremmin huomioon syrjinnän ja opiskelun suhteen. Rasistisesti kohdeltu lapsi tai nuori ei välttämättä halua tuoda asiaa ilmi tilanteessa, jossa joku on tuonut esiin hänen erilaisuutensa, varsinkin jos se joku on opettaja. Lapsen vaietessa tilanteesta saattaa aikuinen olettaa, että kaikki on hyvin. (HS 14.2.2023; HS 5.12.2023.)

Ikätovereiden välisen väkivallan taustalla saattaa olla kokemus siitä, että nuori on tullut loukatuksi tai kaltoinkohdeksi. Vääryyttä kokenut nuori voi lähteä selvittämään tilannetta puhumalla, mutta tilanne on äitynyt väkivallaksi. Joskus kyse voi olla myös kostamisesta. Tilanteessa, jossa tytöt kajoavat toisiinsa fyysisesti, se voi tarkoittaa tuuppimisesta, tönimisestä tai lyömisestä ja onneksi harvoin on kuitenkaan tarvetta sairaalahoidolle. Tytöt käyttävät poikia harvemmin teräaseita tai muita välineitä. Lasten ja nuorten välivallan teot tapahtuvat useimmiten ryhmässä. Usein osapuolet tuntevat tai vähintäänkin tietävät toisensa entuudestaan ja väkivallan teot toteutetaan usein julkisessa tilassa, kuten koulussa ja läsnä on paljon muita ihmisiä. Teot kuvataan ja nuorilta puuttuu ymmärrys siitä, kuinka vahingollista kuvaaminen voi kaikille osapuolille olla. Sama nuori voi olla väkivallan uhri ja samanaikaisesti myös tekijä. Nuoren käytöksen taustalla saattaa olla huono-osaisuutta, traumaattisia tapahtumia, auktoriteettivastaisuutta ja impulsiivisuutta (HS 5.5.2023 (1)).

Koulunhenkilökunnalle tulisi järjestää koulutuksia konfliktitilanteissa toimimiseen ja niiden käsittelyyn. Koulutuksissa tulisi saada keinoja aggressiivisten tilanteiden käsittelyyn koulussa. Esimerkiksi, kuinka väkivaltatilanteissa tulisi toimia tehokkaasti ja

miten vähentää väkivaltaista käytöstä oppilaiden osalta. (Kanrich 2015, 42–43.) Tutkimusaineistooni valikoitui kaksi lehtikirjoitusta, joissa ikätovereiden välinen väkivalta oli vakavaa. Luokittelussa lehtikirjoitukset olisi voitu liittää myös alaluokkaan ”väkivalta rikoksena julkisessa toimintaympäristössä”, mutta nuoren ikänsä vuoksi tekijät eivät olleet rikosoikeudellisessa vastuussa ja sen vuoksi lehtikirjoitukset aineistossa sijoittuivat tähän ”väkivalta ikätovereiden välillä” alaluokkaan. Tapahtumapaikkoina näissä tilanteissa olivat peruskoulun läheisyys ja koulun kotitalouden luokka.

Kolme tyttöä hyökkäsi 13-vuotiaan tytön kimppuun Pukinmäenkaaren peruskoulun läheisyydessä tiistaina. Poliisin mukaan tyttöä ’revittiin ja retuutettiin’ ja hänet kaadettiin lammikkoon – videon mukaan tyttöä myös potkaistiin. HS 5.5.2023 (2).

– – tapon yrityksestä epäilty 13-vuotias tyttö suunnitteli tekoa etukäteen. Epäilty iski 14-vuotiasta poikaa kerran isolla keittiöveitsellä kylkeen kotitaloustunnilla. Uhrin vammat olivat hengenvaarallisia, mutta hän on poliisin mukaan toipumassa ja päässyt sairaalahoidosta. Epäilty oli poliisin mukaan miettinyt puukotusta ’jo jonkin aikaa’. HS 30.3.2023.

Tunnetaitoja oppimalla on mahdollista ehkäistä nuorten väkivaltaisuutta, mutta vaikeaa on ennakoida kaikkia riskitekijöitä. Se kuitenkin tiedetään, että nuori tarvitsee aikuisen tukea ja läsnäoloa elämäänsä. Sitä kautta nuorilla on mahdollisuus oppia tunteiden käsittelyä. Nuoren tekemälle väkivallalle tutkijoiden mukaan on monia eri syitä ja ne vaihtelevat myös yksilöittäin. Tutkimusten mukaan nuorten väkivaltaisuuden takana voi olla tunnetaito ongelmien lisäksi myös yhteiskunnallinen eriarvoisuus (HS 10.3.2023).

On kuitenkin enenevissä määrin pöyristyttäviä merkkejä siitä, että nuorilta varastetaan jopa kotirapussa vaatteita päältä ja tietoja siitä, että aika raakakin nöyryytysväkivalta on levinnyt nuorten keskuudessa. HS 21.11.2023.

Sadistisia piirteitä käytöksessä omaava henkilö aloittaa usein nöyryytysväkivallan, joka tallennetaan ja julkaistaan. Tällöin sosiaalinen media ja sen suoma anonyymius toimivat katalyyttinä. Anonyymius houkuttaa esiin ihmisen pimeitä puolia. Kynnys nöyryyttää toisia nuoria ja tehdä väkivaltaa netin ulkopuolella laskee, jos on katsonut suuren määrän nöyryytysvideoita. Kunnioitus toisten ihmisten henkeen, terveyteen ja koskemattomuuteen on vähentynyt ja se nimenomaan näkyy väkivaltailmiössä (HS 21.11.2023)

Varhaislapsuuden fyysisellä aktiivisuudella on havaittu olevan suotuisia vaikutuksia lapsen kokonaisvaltaiseen terveyteen, kasvuun ja kehitykseen. Tämän vuoksi lasten liikunnan tulisi olla fyysisesti aktiivista leikkiä. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2016, 9–13.) Liikunnan lisäksi lasten suosituimpia harrastuksia ovat musiikkiin ja taiteeseen liittyvät vaihtoehdot. Lehtikirjoituksia luokkaan ”harrastuksissa koettu väkivalta” löytyi aineistosta vain yksi ja sen otsikko oli ”Urheiluharrastamisen pitää olla turvallista”. Lehtikirjoituksessa painotetaan, että urheiluharrastamisen pitää olla turvallista. Suomessa seuratoiminta on aktiivista ja noin 9 000 urheiluseuraa toimii suurimmaksi osin vapaaehtoisvoimin. Järjestyneen seuratoiminnan ansiosta lapsilla ja nuorilla on mielekästä vapaa-ajan toimintaa. Urheilu tarjoaa lapsille ja nuorille kannustavan yhteisön, jossa on mahdollista harjoitella lajitaitojen ja fyysisen kunnon lisäksi sosiaaliset taidot.

Viime vuosina on havahduttu häirinnän, kiusaamisen ja väkivallan yleisyyteen myös urheilun parissa. Jokaisen lienee helppo sitoutua ajatukseen, että urheiluharrastamisen on oltava turvallista. Ajatus yksistään ei kuitenkaan riitä vaan kaipaa toteutuakseen konkreettisia toimia. HS 22.10.2023.

Urheiluharrastus kuten mikään muukaan harrasteympäristö ei ole vapaa väkivallasta ja siihen liittyvistä ilmiöistä. Urheilun parissa on paljon aikuisia ja heidän jokaisen tehtävä on puuttua ongelmatilanteisiin ja omalta osaltaan edistää turvallisempaa toimintaympäristöä. Jokaisen urheiluseuran jäsenen tulisi pysähtyä pohtimaan, kuinka heidän lajissansa ennaltaehkäistään ja puututaan kiusaamiseen, häirintään tai väkivaltaan.

Lapset ja nuoret pääsevät käsittelemään liikuntaharrastuksen myötä positiivisia sekä negatiivisia kokemuksiaan ja tunnetilojaan. Tämä on hyvä asia, sillä ne voivat vaikuttaa psyykkiseen kehittymiseen ja asenteisiin. (Ojanen & Liukkonen 2013, 249). Turvallisessa ympäristössä harrastaminen tukee lapsen kehitystä ja hyvinvointia, sillä harrastukset voivat auttaa löytämään omia vahvuuksia, vahvistavat itsetuntoa sekä tarjoavat uusia elämyksiä ja lisäksi ne antavat mahdollisuuden luovuuteen ja mielikuvituksen käyttöön. Harrastaminen antaa myös paikan kohdata ikätovereita ja näin ollen se poistaa yksinäisyyttä ja syrjäytymistä.

Alalukuun väkivalta ikätovereiden välillä lehtikirjoituksien toimintaympäristönä yleisin oli koulu. Koulussa tapahtuvaa väkivaltaa kutsutaan kiusaamiseksi. Kiusaamista tapahtuu monella eri tasolla ja jokainen uhri kokee kiusaamisen yksilöllisesti. Kiusaaminen

voidaan jaotella kahteen muotoon, suoraan ja epäsuoraan. Suora kiusaaminen tarkoittaa uhrin nöyryyttämistä kuten fyysisen koskemattomuuden rikkomista esimerkiksi hakkaamista, potkimista ja lyömistä. Epäsuora kiusaaminen voi sisältää ulkopuolelle jättämistä, ilkeiden puheiden levittämistä ja pahan puhumista selän takana. Koulujen henkilökunta tarvitsee uusia keinoja puuttua kiusaamistilanteisiin. Kiusaaminen koulusta voi siirtyä vapaa-ajalle ja harrastuksiin sekä vapaa-ajalta ja harrastuksista kouluun – unohtamatta erilaisia digitaalisia ympäristöjä.

6 Johtopäätökset ja pohdinta

Jokaisella on oikeus elämään sekä henkilökohtaiseen vapauteen, koskemattomuuteen ja turvallisuuteen (PL 1999/731, 7§).

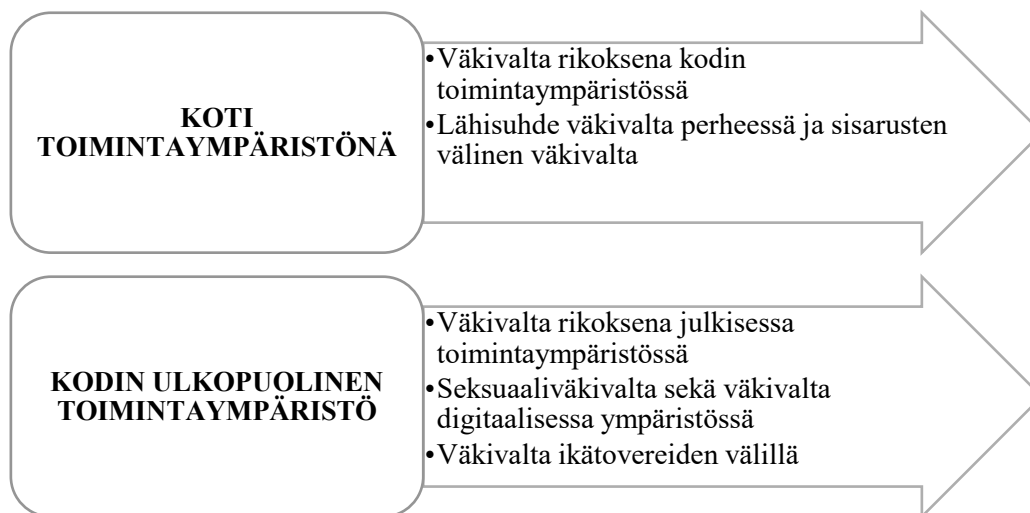
Siteerasin Suomen perustuslain seitsemättä pykälää, jonka tarkoituksena on taata kaikille yhtäläiset perusoikeudet. Lain mukaan koskemattomuudesta ja turvallisuudesta tulee huolehtia myös lasten kohdalla. Tutkielmani perehtyi lapseen kohdistuvaan väkivaltaan. Tutkielmassani tutkin, millaista väkivaltaa kohdistuu lapseen Helsingin Sanomien lehtikirjoitusten mukaan ja missä toimintaympäristössä Helsingin Sanomien mukaan lapseen kohdistuu väkivaltaa. Heti tutkielmaa suunnitellessa aiempien tutkimusten valossa oli tiedossa, että väkivalta on lapselle haitallista.

Ennako-oletukseni itse ilmiöstä ovat pohjautuneet omaan työkokemukseeni lasten ja perheiden parissa, kokemukseeni sosiaalityöntekijän työssä sekä eri tiedotusvälineistä ja tutkimuksista luettuihin tietoihin siitä, millaista lasten, nuorten ja perheiden arki nykyaikana on. Voinkin todeta, että koko esiymmärrykseni tutkittavasta aiheesta on muotoutunut eletyn elämäni aikana. Varsinainen tieteellinen esiymmärrykseni aiheesta on alkanut muodostumaan valitessani lapsen kokeman väkivallan tutkimukseni aiheeksi kandidaatintutkielmaan. Kandidaatintutkielman jälkeen oli selvää, että jatkan pro gradu tutkielman samaa ilmiötä tutkien. Lähdin muodostamaan tutkimukseni teoreettista viitekehystä turvallisen lapsuuden ja lapseen kohdistuvan väkivalta ilmiön lähtökohdista. Seuraavaksi tarkastelin lapsiuhritutkimusta ja sen jaottelua.

Lapseen kohdistuva väkivalta vaikuttaa monella tavalla lapsen terveyteen, hyvinvointiin ja turvallisuuteen sekä kasvuun ja kehitykseen. (Kaakinen ym. 2024, 3). Lapseen kohdistuva väkivalta hankaloittaa lapsen elämää monin eri tavoin ja sen vuoksi en halunnut kuormittaa pro gradu- tutkielmallani lapsia kysymällä heiltä heidän väkivallan kokemuksistaan. Olen muodostanut kuvaa ilmiöstä tutkimusaineistoni lehtikirjoitusten perusteella. Toisaalta en osannut olettaa ja minut pääsi hieman yllättämään, että tutkimusaineistoni lehtikirjoitusten sisältö oli niin laaja, monipuolinen ja tietosisällöltään rikas.

Tutkimukseni aikana totesin, että väkivalta on aikaan ja paikkaan kiinnittymätön ilmiö, joka valitettavan usein on myös piilossa pysyvä ilmiö. Tutkielman tavoitteenani oli lisätä omaa, sosiaalityöntekijöiden, sosiaalityön opiskelijoiden ja muiden lasten kanssa työskentelevien aikuisten ja viranomaisten ymmärrystä lapseen kohdistuvasta väkivallasta ja siihen liittyvistä ilmiöistä. Seuraavaksi esitän tutkimukseni kannalta keskeiset johtopäätökset ja pohdin, mitä tietoa tutkielmani on tuottanut lapseen kohdistuvasta väkivalta ilmiöstä.

Kuvio 1. lapseen kohdistuva väkivalta

Edellä olevassa kuviossa (1) käy ilmi, että aineiston analyysin mukaan lapseen kohdistuva väkivalta jakaantuu kahteen pääluokkaan. Analyysin pääluokat ovat ”koti toimintaympäristönä” ja ”kodin ulkopuolinen toimintaympäristö”. Tutkimusaineistostani mukaan lapseen kohdistuu väkivaltaa omassa kodissa. Koti toimintaympäristönä

jakaantui kahteen alalukuun ”väkivalta rikoksena kodin toimintaympäristössä” ja ”lähisuhde väkivalta perheessä ja sisarusten välinen väkivalta”. Lisäksi lapseen kohdistuu väkivaltaa kodin ulkopuolella päiväkodissa ja koulussa sekä vapaa-ajalla ja eri julkisissa toimintaympäristöissä. Kodin ulkopuolinen toimintaympäristö jakaantui kolmeen alalukuun ”väkivalta rikoksena julkisessa toimintaympäristössä”, ”seksuaaliväkivalta sekä väkivalta digitaalisessa ympäristössä” ja ”väkivalta ikätovereiden välillä”. Tutkimusaineistossani korostui se, että lapseen kohdistuva väkivalta on ilmiönä moniulotteinen siksi, että sitä voi esiintyä hyvin monella eri tavalla ja tekojen vahingoittavuus vaihdella. Yllä oleva jaottelu huomioiden on syytä silti pitää mielessä, että lapseen voi samanaikaisesti kohdistua yhtä tai useampaa eri väkivallan muotoa ja tämä osaltaan vaikeuttaa sekä rasittaa lapsen kokonaistilannetta.

Helsingin Sanomien lehtikirjoituksissa lapseen kohdistuva väkivalta määrittyi erilaisten näkökulmien kautta monitahoiseksi ilmiöksi. Tutkimusaineiston pohjalta rakentui ajatus siitä, että epäily lapseen kohdistuneesta väkivallasta voi herätä monia erilaisia reittejä. Yhtenä eriävänä näkemyksenä aineiston lehtikirjoituksissa esiintyi kysymys siitä, onko lapseen kohdistuva väkivalta lisääntynyt vai vähentynyt viime vuosien aikana. Tietenkin ilmiön esiintyvyyteen vaikuttavat käytettävissä olevat mittarit. Lisääntymiseen tai vähentymiseen en uskalla ottaa kantaan, mutta Helsingin Sanomien uutiskuvien antaman tiedon perusteella uskallan todeta, että lapseen kohdistuva väkivalta sisältää aikaisempaa monipuolisemmat tekotavat- ja muodot.

Jotkut väkivallan muodot nousivat tutkimusaineistostani esiin erityisen merkityksellisinä. Kodin toimintaympäristössä lapsen väkivallan kokeminen sekä sen todistaminen. Kodin ulkopuolisessa toimintaympäristössä lehtikirjoituksia oli eniten aiheesta väkivalta rikoksena julkisessa toimintaympäristössä, mutta selkeimmin esille nousivat aiheet seksuaaliväkivalta ja väkivalta digitaalisessa toimintaympäristössä. Osaltaan lisääntynyt internetin ja sosiaalisen median käyttö vaikuttaa siihen, että näistä on muodostunut uusi digitaalinen toimintaympäristö, jossa lapsi altistuu väkivallalle ja myös rikoksille. Digitaalisessa toimintaympäristössä kaikki ei ole sitä miltä näyttää. Erilaiset huijaukset ovat yleisiä ja niiden tunnistaminen on voi olla vaikeaa.

Digitaalinen väkivalta on koronavuosien myötä saanut enemmän jalansijaa ja se on osa yhä useampaa väkivallan tekoa. (Lakeus 2021). Lisäksi sekä tytöillä että pojilla on

mielenterveyden ongelmien ja itsetunnon haasteiden taustalla liiallista netinkäyttöä. (Ruusukivi & Paavonen 2024, 7). Myös julkisella keskustella on oma roolinsa ilmiön näkyväksi tekemisessä. Tässä ajassa uutisointi on liki reaaliaikaista, joka myös osaltaan vahvistaa käsitystä siitä, että ilmiö olisi lisääntynyt. Tämän pro gradu- tutkielman innoittaman jään seuramaan digitaalisen väkivallan ilmiötä ja sen yleisyyden kehittymistä tulevana vuosina.

Tutkimukseni mukaan ne fyysiset ja psyykkiset asiat, jotka tapahtuvat meille lapsuutemme aikana jättävät meihin pitkäkestoiset jäljet niin myönteisesti kuin kielteisesti. Väkivaltaa kokeva lapsi joutuu kantamaan toimijuuttaan kaventavia tunteita, esimerkiksi häpeämään omaa riippuvuuttaan ja kokemaan sen heikkoutena. Lapsiuhritutkimuksen ja muun väkivaltatutkimuksen mukaan näytti siltä, että lapsien perheessä koetun väkivallan määrä väheni pitkään, mutta viime vuosien aikana tapahtui jotain ja väheneminen pysähtyi. (Mielityinen ym. 2023). Oman tutkimusaineistoni mukaan eniten lapsi kärsii sekä vanhempien välisestä että häneen itseensä kohdistuvasta väkivallasta. Yhteenvetona voin todeta, että lapsiin kohdistuva perheen sisäinen väkivalta on merkittävä yhteiskunnallinen ongelma.

Osa väkivalta tapauksista jää tunnistamatta ja ilmoittamatta, koska kyseessä on lapsen kohdistuva teko. Lapsiin kohdistuvan fyysinen tai henkinen väkivalta tai seksuaalisen hyväksikäyttö ei ole aina kertaluonteinen tapahtuma, vaan usein se voi olla pitkäkestoinen prosessi, joka ei riipu vain lapsesta itsestään, vaan myös pitkälti siitä, että miten hänen toimintaympäristönsä aikuiset reagoivat lapsen tilanteeseen ja luovat lapselle mahdollisuuksia kertoa kokemuksiaan. Jostain väkivallan teoista, teon traumaattisuuden vuoksi, ilmoitettiin vasta vuosien kuluttua. Tutkimusaineistossani tuli ilmi, että jossain tapauksissa väkivallan tekijä oli päihtynyt joko alkoholista tai huumeista – tai molemmista. Myös osa uhreista oli päihtyneitä väkivallan tekohetkellä.

Tutkimusaineistosta nousi vahvasti esiin näkemys, että nuorten kokemasta väkivallasta suurin osa on toisten nuorten tekemää. (Kaakkinen & Näsi 2021, 190.) Huomion arvoista on, myös se, että rikokset kasaantuvat yhä pienemmälle osalle nuorista (Haapakangas 2020). Osaksi tämä liittyy ilmiöön, että väkivaltarikoksia tehdään useammin ryhmässä kuin yksin. Ryhmämuotoisuuteen voi liittyä jengiväkivalta. Nuorten kokemille väkivallan teoille ominaista tutkimusaineistoni mukaan on väkivallan teon kuvaaminen

ja sen jakaminen sosiaalisessa mediassa. Tutkimusaineistoni lehtikirjoitusten mukaan väkivalta rikoksien tekijöillä on heikot taidot käsitellä omia tunteitaan ja sen vuoksi heidän toimintansa on ajoittain impulsiivista.

Tutkimusaineistossa mainittiin useita kertoja kiusaaminen. Kiusaaminen on mielestäni liian laimea termi ja sen vuoksi haluakin käyttää termiä kouluväkivalta. Myös julkisessa keskustelussa puhutaan tavallisesti koulukiusaamisesta, vaikka kyseessä olisi kuinka väkivaltaiset teot, kuten pahoinpitely. Jään pohtimaan, että suhtautuisimmeko vakavammin koulussa ilmeneviin ongelmiin, jos puhuisimme kouluväkivallasta kiusaamisen sijaan.

Väkivallasta ja hyväksikäytöstä kertomiseen voi lapsella liittyä monimutkaisia ja tunteikkaita pohdintoja, ja on suuri riski, että lapsi vaikennee, jos sitä eivät kohtaa luotettavat aikuiset. Aikuiset, jotka osaavat luoda puitteet avoimelle keskustelulle lapsen kanssa. Työkokemukseni perusteella tiedän, että lasten on vaikeaa kertoa perheessä kokemastaan väkivallasta ammattilaisille. Itse opin eräällä luennolla, että neutraali kysymys kaikenikäisille on ”miten teillä riidellään”. Usein kertomista voi helpottaa se, että ammattilaiset kysyvät lapsilta esimerkiksi perheen toimintatavoista kasvatus- ja konfliktitilanteissa sekä kodin turvallisuudesta. (October 2018, 10.)

Sosiaalityöntekijöiden ja muiden ammattilaisten on tärkeää huomioida kysymyksissään väkivallan eri muodot. Tulevaisuudessa avainasemassa on viranomaiskäytäntöjen kehittäminen (Julin 2021, 162–163.) Tulisi kehittää malli, jonka mukaan eri viranomaiset toimisivat tilanteessa, jossa on syytä epäillä lapsen kohdistuneen väkivaltaa. Useat väkivallan eri muodot sekoittuvat monissa tutkimusaineistoni lehtikirjoituksissa toisiinsa. Tästä muodostui käsitys, että mitä vakavammille tai moninaisille lapsuuden aikaisille väkivaltakokemuksille lapsi on altistunut, sitä suurempi on erilaisten kielteisten vaikutusten riski myöhemmin elämässä. Rikosprosessit ovat pitkiä ja sen vuoksi aineistossakin oli lehtikirjoituksia, joiden rikokset ovat tapahtuneet jo useita vuosia sitten, mutta tutkintaprosessi oli saatu päätökseen ja annetusta tuomiosta uutisoitiin.

Työskentelen parhaillaan lastensuojelun avohuollon sosiaalityöntekijänä ja kuulun niihin viranomaisiin, jotka kohtaavat työssään lapsia, jotka ovat kohdanneet väkivaltaa. Itselleni käänteentekevä ja pro gradu -tutkielman aihevalinnan sinetöinyt kokemus liittyy erään lapsi asiakkaan kohtaamiseen ja hänen kanssaan työskentelyyn. Hän oli kuluneen vuoden aikana ollut useita kertoja kiireellisesti sijoitettuna perheen sisäisen väkivalta epäilyn vuoksi. Hänen kanssansa työskennellessä mietin, montako kertaa lapsen tulee kyetä kertomaan väkivallan kokemuksestaan, jos hän ensin kertoo siitä koulussa opettajalle. Sitten sosiaalityöntekijälle, lääkärintarkastuksen yhteydessä lääkärille ja sen jälkeen hänen tulisi kyetä kertomaan siitä poliisille tai oikeuspsykiatrisen psykologille, jotta väkivallan tekijä voitaisiin tuomita.

Helsingin Sanomat ei ole poistuneet mediavalikoimasta teknologisoitumisenkaan myötä, sillä suomalaiset seuraavat lehdistöä edelleen suhteellisen paljon. Toki useampiin talouksiin tilataan edelleen painettu sanomalehti – mutta suurin osa lukee lehtikirjoituksia digitaalisena versiona. Lehtikirjoituksilla on siis edelleen oma merkityksensä tiedon tuottamisessa. Tutkimuskysymykseni ovat kiinnostavia monestakin syystä. Itselleni tärkein syy on se, että väkivalta ilmiönä koskettaa kaikenikäisiä, eikä siitä tule vaieta. Väkivaltaan liittyvät asiakastilanteet ovat osa monen ammatin arkea. Väkivaltaa säännöllisesti työarjessaan kohtaavat ainakin poliisit, terveydenhuollon- ja sosiaalialan työntekijät ja opettajat. Väkivalta ilmiöstä tulee voida käydä keskustelua ja omalta osaltaan Helsingin Sanomat sekä muut mediaviestintäpalvelut tuottavat tietoa ilmiöstä. Väkivalta ilmiötä ei tule piilotella, sillä jopa perhesurmiin johtava väkivalta voi jäädä ilmoittamatta – ja tällöin seuraukset ovat peruuttamattomat.

Suomalaisten lasten väkivaltakokemuksia on kartoitettu neljässä kansallisessa lapsiuhrikyselyssä vuosina 1988, 2008, 2013 ja 2022 sekä lisäksi monissa muissa tutkimuksissa vuosien varrella. Oli mielenkiintoista päästä tutustumaan osaan näistä tutkimuksista ja siten kasvattamaan omaa asiantuntijuuttani lapseen kohdistuvasta väkivalta ilmiöstä. Yhteiskunnassamme asioita usein mitataan kustannusten kautta. Erityisesti jäin miettimään, että lapseen kohdistuneen väkivallan kustannusten arviointiin liittyy useita haasteita ja rajoituksia. Lapseen kohdistuva väkivalta on ensinnäkin hyvin sensitiivinen tutkimusaihe. Lisäksi väkivaltakokemusten aliraportointi vaikeuttaa merkittävästi väkivaltaan liittyvien kustannusten arviointia. Näin ollen voidaan todeta,

että lapseen kohdistuneen väkivallan kustannusten määrittely on haasteellista. Osa kustannuksista olisi helposti selvitettävissä, kuten poliisipartion tai ambulanssin hälytystehtävä, poliisitutkinta, käynnit terveydenhuollon palveluissa, lastensuojelun avo- ja sijaishuollon palvelut tai oikeuskäsittely. Mutta monet lapseen kohdistuneen väkivallan kustannuksista on epäsuoria. Niitä voi olla pitkäaikaiset terveyshaitat, opiskelu- ja työpoissaolot sekä erilaiset elämänhallinnan haasteet.

Vuonna 2023 Helsingin Sanomissa oli varmasti paljon muitakin lehtikirjoituksia kuin nämä, jotka löydettiin hakusanoilla ”väkivalta” ja ”lapsi”, jotka valikoituivat tutkimusaineistooni. On ollut lehtikirjoituksia väkivalta tilanteista, joissa lapset olivat mukana nähden ja kuullen tapahtumat. Näitä ei voitu ottaa mukaan tähän tutkielmaan, koska silloin aineisto olisi paisunut hallitsemattomaksi. Tutkimusaineistosta kävi ilmi, että paljon on lehtikirjoituksia tulevista lakimuutoksista. Lisäksi huomasin, että useissa lehtikirjoituksissa nousi esiin myös aiemmin tapahtuneita lapsiin kohdistuneita väkivaltarikoksia kuten Vilja Eerikan tapaus.

Oppimisprosessina pro gradu kirjoittaminen on ollut minulle opettavaista. Kiinnostukseni väkivalta ilmiöön sekä aiheen ajankohtaisuus loivat hyvän pohjan pro gradu -tutkielman tekemiselle. Uteliaisuus aineistoa kohtaan auttoi prosessin eteenpäin viemisessä. Aineistoon tutustuminen ja perehtyminen rikastutti ja monipuolisti omaa ajattelua ilmiöstä. Toki aineiston laajuus sai minut hetkittäin pohtimaan, olisiko sitä pitänyt rajata ajallisesti enemmän, koska 84 lehtikirjoitusta oli työlästä käsitellä. Toisaalta se antoi osaltaan kattavan kuvauksen ilmiöstä vuoden 2023 Helsingin Sanomien lehtikirjoitusten näkökulmasta. Tutkielmani johtopäätöksiä ei voi yleistää pienen aineistokoon vuoksi, mutta tutkimus antaa arvokasta tietoa ilmiöstä.

Kandidaatti tutkielmani oli kirjallisuuskatsaus ja tämän pro gradu tutkielma aineisto oli lehtikirjoitukset. Mielenkiintoista on leikitellä ajatuksella tutkia lapseen kohdistuvaa väkivaltaa kysymällä asiaa suoraan lapselta. Voidaanhan todeta, että lapsella on aktiivinen asema tiedon tuottajana, vastaanottajana ja käyttäjänä. Tämä vaatii tietoista huomion kohdistamista lapseen niin tutkimuksessa kuin käytännön arjen lastensuojelun sosiaalityössä. Sosiaalityöntekijän on aina muistettava tavata lasta henkilökohtaisesti ja kuultava hänen mielipiteensä erityisesti väkivaltaan liittyvissä tilanteissa.

Lopuksi haluan pysähtyä sen asian äärelle, että yhteiskuntamme on taitekohdassa suhteessa siihen, kuinka lapseen kohdistuvaan väkivaltaan reagoidaan ja millä keinoin siihen pyritään ja voidaan vaikuttaa. THL:n työpaperissa Miia Ståhlberg (2024, 2) toteaa, että lastensuojelun arviointityön on väkivaltaepäilytilanteissa, merkityksellistä olla lapsikeskeistä riippumatta siitä, millaista väkivaltaa lapsi mahdollisesti on kokenut. Sillä lapsikeskeinen lähestymistapa on vaatimus sille, että sosiaalityöntekijä voi tavoittaa lapsen oman kokemuksen ja näkemyksen. Samalla saaden selville, mikäli lapsella on hätä omasta tilanteestaan. Lähisuhdeväkivallan dynamiikkaa tulee huomioida lastensuojelun väkivaltatyössä, muussa tapauksessa kasvaa riski siitä, että emme tunnista lapseen kohdistuvaa väkivaltaa emmekä puutu siihen ajoissa.

Lähteet

Aaltola, Juhani 2015: Filosofia, tiede, ymmärtäminen. Teoksessa Valli, R. & Aaltola, J. (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin: 2, Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin. 4. uud. p. Jyväskylä: PS-kustannus, 14–28.

Agenda2030. <https://kestavakehitys.fi/agenda-2030>. Viitattu 26.8.2024.

Ahtola, Annarilla 2016: Psyykkinen hyvinvointi ja oppiminen. Jyväskylä: S-kustannus.

Akdeniz, Büşra & Cihan Hüdayar 2024: Gaslighting and Interpersonal Relationships: Systematic Review. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar - Current Approaches in Psychiatry*. March 2024;16(1):146-158. doi:10.18863/pgy.1281632.

Arai, Lisa & Shaw, Ali & Feder, Gregory & Howarth, Emma & MacMillan, Harriet & Moore, Teresa. H. M & Stanley, Nicky & Gregory, Alison 2021: Hope, Agency, and the Lived Experience of Violence: A Qualitative Systematic Review of Children's Perspectives on Domestic Violence and Abuse. *Trauma, Violence, & Abuse*, 22(3), 427–438. <https://doi.org/10.1177/1524838019849582>.

Attila, Henna & Keski-Petäjä, Miina & Pietiläinen, Marjut & Lipasti, Laura & Saari, Juhani & Haapakangas, Kimmo 2023: Sukupuolistunut väkivalta ja lähisuhdeväkivalta Suomessa 2021. Loppuraportti. Helsinki: Tilastokeskus.

Bardy, Marjatta & Heino, Tarja 2013: Lastensuojelun ytimissä (toim.). Terveysten ja hyvinvoinnin laitos.

Baskett, Fiona 2020: Invisible Women: Exposing Data Bias in a World Designed For Men: Mind the Gap. *British journal of general practice*, 70(694), 250.

Beuker, Aapo & Näsi, Matti 2024: Suomalaiset väkivallan ja omaisuusrikosten kohteena 2023: Kansallisen rikosuhritutkimuksen tuloksia. (Katsauksia; No. 61/2024). Helsingin yliopisto, kriminologian ja oikeuspolitiikan instituutti. <http://hdl.handle.net/10138/577626> Viitattu 24.8.2024.

Bildjuschkin, Katriina & Ewalds, Helena & Hietamäki, Johanna & Kettunen, Hanna & Koivula, Tanja & Mäkelä, Jukka & Nipuli, Suvi & October, Martta & Peltonen, Joonas & Siukola, Reetta 2020: Väkivaltakäsitteiden sanasto. Työpaperi 1/2020. Viitattu 30.5.2024.

Bouchard, Geneviève & Lachance-Grzela, Mylène & Plamondon, Andréanne 2021: Family Dynamics and Young Adults' Well-Being: The Mediating Role of Sibling Bullying. *Journal of Interpersonal Violence* 36 (9-10), 5362–5384. Viitattu 13.8.2024.

Cecil, Charlotte A M & Viding, Essi & Fearon, Pasco & Glaser, Danya & McCrory, Eamon J. 2017: Disentangling the mental health impact of childhood abuse and neglect. *Child Abuse & Neglect*, 63, 106–119.

Danielsson, Petri & Näsi, Matti 2021: Lähisuhdeväkivallan esiintyvyys väestötason uhritutkimusten perusteella: Lähisuhdeväkivalta kansallisessa rikosuhritutkimuksessa. teoksessa M. October (Toim.) Lähisuhdeväkivalta 2019: Viranomaisten tietoon tulleen lähisuhdeväkivallan määrä kasvussa. (TILASTORAPORTTI 3/2021). THL. <http://urn.fi/URN:NBN:fi-fe202103046568> Viitattu 23.8.2024.

Dantchev, Slava & Wolke, Dieter & Zammit, Stanley 2018: Sibling bullying in middle childhood and psychotic disorder at 18 years. A prospective cohort study. *Psychological Medicine* 48 (14), 2321–2328. Viitattu 13.8.2024.

Díaz-Aguado, María & Martínez-Arias, Rosario & Falcón, Laia 2022: Typology of Victimization against Women on Adolescent Girls in Three Contexts: Dating Offline, Dating Online, and Sexual Harassment Online. *Int. J. Environ. Res. Public Health* 2022, 19, 11774.

Dickson, Pat 2014: Understanding victims of honour-based violence. *Community Practitioner* 87 (7).

Dragiewicz, Molly & Burgess, Jean & Matamoros-Fernandez, Ariadna & Salter, Michael & Suzor, Nicolas. P & Woodlock, Delanie & Harris, Bridget 2018: Technology Facilitated Coercive Control: Domestic Violence and the Competing Roles of Digital Media platforms. *Feminist Media Studies*, 18(4), 609–625.

Dunn, Judy 2018: Sibling relationships across the life-span. <https://doi.org/10.4324/9780429480195> Viitattu 3.7.2024.

Enroos, Rosi & Mäntysaari, Mikko 2017: Sosiaalityön tutkimuksen mielekkyydestä ja missioista. Teoksessa Enroos, Rosi & Mäntysaari, Mikko & Ranta-Tyrkkö, Satu (toim.) *Mielekäs tutkimus: näkökulmia sosiaalityön tutkimuksen missioihin*. Tampere: Tampere University Press, 7–38. <https://library.oapen.org/bitstream/20.500.12657/31012/1/640438.pdf>.

Europol 2021: European Union serious and organised crime threat assessment, A corrupting influence: the infiltration and undermining of Europe's economy and society by organised crime, Publications Office of the European Union, Luxembourg. <https://www.europol.europa.eu/publications-events/main-reports/european-union-serious-and-organised-crime-threat-assessment-2017> Viitattu 21.8.2024.

Gabriel, Lynne & Zahra Tizro & Hazel James & Jane Cronin-Davis & Tanya Beetham & Alice Corbally & Emily Lopez-Moreno & Sarah Hill 2018: "Give Me Some Space": Exploring Youth to Parent Aggression and Violence." *Journal of Family Violence* 33, no. 2 (2018): 161–169. Viitattu 20.6.2024.

Glöckler, Michaela & Hübner, Edwin & Feinauer, Stefan & Scheler, Klaus & Pietikäinen Maija 2021: Lasten ja nuorten terve kasvu digimaailmassa: Suuntaviittoa vanhemmille ja muille kasvattajille (1. painos.). Osuuskunta Ciris.

Haapakangas, Kimmo 2020: Nuorten rikollisuus on laskussa – mutta pieni joukko nuorista tekee yhä enemmän ja vakavampia rikoksia. Luettavissa: <https://www.stat.fi/tietotrendit/artikkelit/2020/nuorten-rikollisuus-on-laskussa-mutta-pieni-joukko-nuorista-tekee-yha-enemman-ja-vakavampia-rikoksia/>. Viitattu 19.8.2024.

Haapala, Maija & Kaijanen, Milja & Minkkinen, Minna & Westlund, Onni 2023: *Hatkassa Suomessa - Kohti kansallista tilannekuvaa lastensuojelun sijaishuollosta kadonneista lapsista*. <https://pesapuu.fi/wp-content/uploads/2023/03/HatkassaSuomessa-raportti.pdf> Viitattu 11.8.2024.

Haapasalo-Pesu, Kirsi-Maria & Lahti, Ilpo & Kronström, Kim & Ollikainen, Seija & Raevuori, Anu & Serimaa, Kristiina & Tuominen, Tiina & Laukkanen, Eila 2020: Nuoren tulisi saada tarvitessaan hyvää nuorisopsykiatrista hoitoa. *Suomen lääkäri-lehti*. Vuosikerta. 75, nro 48, 2592–2593.

Haara, Paula & Kivivuori, Janne & Näsi, Matti & Reunanen, Esa 2017: Väkipalva pirstaloituvassa mediamaailmassa. Tampere: Tampereen yliopisto. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-03-0614-4> Viitattu 31.5.2024.

Haara, Paula & Reunanen, Esa & Kivivuori, Janne Kustaa Antinpoika & Näsi, Matti Johannes 2019: Experiencing violence in a cross-media environment: an interdisciplinary focus group study. *Nordic Journal of Criminology*, 20(1), 73–89. <https://doi.org/10.1080/14043858.2018.1555213> Viitattu 21.8.2024.

Hailes, Helen P & Yu, Ronggin & Danese, Andrea & Fazel, Seena 2019: Long-term outcomes of childhood sexual abuse: an umbrella review. *Lancet-psykiatria* 6, 830–839. 10.1016/S2215-0366(19)30286-X. Viitattu 15.4.2024.

Hansson, Jorunn & Oscarsson, Christina 2006: Onnellinen lapsuus. (toim.) Otava, Helsinki.

Harrikari, Timo & Romakkaniemi, Marjo & Fiorentino, Vera & Saraniemi, Sanna & Tiitinen, Laura & Leppiaho, Tuomas 2021: Sosiaaliala ja koronaviruspandemia: sosiaalialan ammattilaisille 2021 ja 2020 esitettyjen kyselyjen tuloksia. Pohjois-Suomen sosiaalialan osaamiskeskus. Pohjois-Suomen sosiaalialan osaamiskeskuksen julkaisusarja Nro 46 <https://ekollega.fi/posken-julkaisusarja> Viitattu 20.8.2024.

Hiilamo, Aapo & Hiilamo, Heikki & Ristikari, Tiina & Virtanen, Petri 2021: Impact of the Great Recession on mental health, substance use and violence in families with children: A systematic review of the evidence. *Children and Youth Services Review*. Viitattu 20.8.2024.

Hirvelä, Päivi 2006: Rikosprosessi lapsiin kohdistuvissa seksuaalirikoksissa. Väitöskirja. Helsingin yliopisto, oikeustieteellinen tiedekunta. Helsinki.

Huovinen, Anu 2017: Perheväkivaltaa kokeneen lapsen identiteettikertomukset. Pelastakaa Lapset ry.

Hurme, Kira & Jahnukainen, Markku & Hotulainen, Risto 2019: Koulun henkilöstöön kohdistuvan kouluväkivalan osapuolet, olosuhteet ja tilanteiden laatu. *Yhteiskuntapolitiikka* 84(3): 270–280.

Hurskainen, Juuli & Paasivirta, Annukka & Pitkänen, Miia 2019: Hyvä kasvaa - vanhempien kokemuksia kannustavan kasvatuksen käytöstä. Lastensuojelun Keskusliiton verkkojulkaisu 3/2019. https://www.lskl.fi/wp-content/uploads/Hyva%CC%88_Kasvaa_final_.pdf Viitattu 29.5.2024.

Hurtig, Johanna 2006: Lapsen tieto sosiaalityön haasteena. Teoksessa Forsberg Hannele, Ritala Koskinen Aino & Törrönen Maritta (toim.) *Lapset ja sosiaalityö*. Juva: PS-kustannus.

Hyvärinen, Sauli 2017: Piiskasta jäähypenkkiin. Suomalaisten kasvatusasenteet ja kuritusväkivallankäyttö 2017. Helsinki: Lastensuojelun keskusliitto. <https://www.lskl.fi/materiaali/lastensuojelun-keskusliitto/Piiskasta-jaahypenkkiin-1.pdf> Viitattu 29.5.2024.

Ikonen, Riikka & Halme Nina 2018: Lasten ja nuorten kokema seksuaalinen häirintä ja väkivalta: Kouluterveyskyselyn 2017 tuloksia. Tutkimuksesta tiiviisti 6/2018. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos.

Jernbro, Carolina & Janson, Staffan 2017: Violence against children in Sweden 2016. A national survey. The Children's Welfare Foundation, Sweden.

Julin, Essi 2021: Lapsiin Kohdistuva Väkivaltarikostutkinta: Vanhempien Näkökulma. Tampereen yliopisto.

Juuti, Pauli & Puusa, Anu 2020: Laadullisen aineiston analysointi. Teoksessa Puusa, Anu & Juuti, Pauli 2020 (toim.) Laadullisen tutkimuksen näkökulmat ja menetelmät. Gaudeamus Oy, Tallinna. 141–144.

Jyrkiäinen, Jyrki 2017: Sanomalehdistö. Teoksessa Nordenstreng, Kaarle & Nieminen, Hannu. Suomen mediamaisema (4., uudistettu laitos.). Tampere: Vastapaino, 65–117.

Kaakinen Markus & Malja, Marjo & Korpilahti, Ulla & Pollari, Kirsi & Iivonen, Esa & Mielityinen, Laura & Laajasalo, Taina & Helenius, Jenni & Lahtinen, Hanna & Länsikallio, Riina & Järvinen, Saija 2024: Väkivallattoman lapsuuden turvaamiseen tarvitaan vahva tietopohja. Päätösten tueksi 4/2024. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, 2024.

Kaakinen, Markus & Näsi, Matti 2021: Nuorisoriollisuus. Teoksessa I. Koltola (toim.), Rikollisuustilanne 2020 – Rikollisuuskehitys tilastojen ja tutkimusten valossa. Katsauksia 49/2021, 179–198. Helsinki: Helsingin yliopisto, kriminologian ja oikeuspolitiikan instituutti.

Kanreih, Jaclyn B. 2015: Violence directed against educators: a critical review of findings and methodology. New Brunswick. New Jersey.

Keiski, Riitta & Hämäläinen, Kari & Karhunen, Matti & Löfström, Erika & Näreaho, Susanna & Varantola, Krista & Spoof, Sanna-Kaisa & Tarkiainen Terhi & Kaila, Eero & Aittasalo, Minna 2023: Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa. Viitattu 4.7.2024.

Kinnunen, Aarne 2021: Nuorten kokonaisrikollisuuden seuranta ja rikosten ehkäisy oikeus ministeriössä. Kriminologia 1. Suomen Kriminologinen Yhdistys. 91–99. <https://doi.org/10.54332/krim.109022>. Viitattu 12.8.2024.

Kiviruusu Olli & Paavonen Juulia 2024: Liiallinen netinkäyttö nuorilla: yleistymisen sekä yhteydet hyvinvointiin ja opiskelun haasteisiin Kouluterveyskyselyssä 2017–2023. Tutkimuksesta tiiviisti 25/2024. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Viitattu 22.8.2024.

Kofoed, Emil 2020: VOLDTEKTSSITUASJONEN I NORGE 2019. Kripas Etterforskningsavdelingen. Seksjon for seksuallovbrudd. Viitattu 12.7.2024.

Koivula, Tanja 2019: Erityistä tukea tarvitseviin lapsiin kohdistuva väkivalta. Tampereen yliopisto. <https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/105465/978-952-03-0949-7.pdf?sequence=1&isAllowed=y>. Viitattu 11.4.2024.

Korpilahti, Ulla & Kettunen, Hanna & Jokela, Satu & Nummi, Vuokko Maria & Lillsunde, Pirjo 2019: Väkivallaton lapsuus: toimenpidesuunnitelma lapsiin kohdistuvan väkivallan ehkäisystä 2020–2025. Sosiaali- ja terveysministeriö julkaisu 2019:27. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-00-4123-6> Viitattu 26.8.2024.

Kortelainen, Merja & Vornanen, Riitta & Anis Merja 2021: "Kuvaileva kirjallisuuskatsaus vanhempien lapsiinsa kohdistaman väkivallan loppumiseksi tarkoitetun CPC-CBT -työmenetelmän kansainvälisistä tutkimuksista." Sosiaalilääketieteellinen Aikakauslehti 58, no. 1 (2021): 8.

Kyrönlampi-Kylmänen, Taina 2010: Lapsen hyvä arki. Helsinki: Kirjapaja.

Kytölä, Katja 2021: Pahoinpitelystä hyvinpitelyyn. Basam Books Oy, Tallinna.

- Laajasalo, Taina & Peltonen, Kirsi 2021: Lapseen kohdistuva lähisuhdeväkivalta – keskiössä lasten traumaperäisten oireiden ehkäisy ja hoito. Kasvun tuki - aikakauslehti, 1(1). <https://journal.fi/kasvuntuki/article/view/126968>. Viitattu 15.4.2024.
- Lahtela, Johanna & Pärnänen, Anna 2023: Lapsia koskeva tieto: tietopohjan tila ja kehittämistarpeet: lapsistrategian toimenpiteen 24 loppuraportti. Tilastokeskuksen työpäperi 1/2023.
- Lakeus, Mari 2021: Verkkohäirintä on vakava uhka demokratialle. Riku blogi 23.4.2021.
- Lakeus, Mari & Keskinen, Laura 2020: Verkossa satutetut – Selvitys naisiin ja sukupuoli vähemmistöihin kohdistuvasta häirinnän seurauksista. Helsinki: Naisten Linja Suomessa ry.
- Landberg, Åsa & Kaldal, Anna & Eriksson, Maria 2023: Paths of disclosure – The process of sharing experiences of child sexual abuse. *Children and Society* 37 (5), 1535–1544.
- Lapsiuhritutkimus 25.10.2022. Tampereen yliopisto. <https://www.tuni.fi/fi/ajankohtaista/myonteinen-kehitys-lasten-kokeman-vakivallan-vahenemisessa-pysahtynyt> Viitattu 5.8.2024.
- Lidman, Satu 2015: Väkivaltakulttuurin perintö: Sukupuoli, asenteet ja historia. Helsinki: Gaudeamus.
- Luomala, Noora & Ikonen, Riikka 2021: Nuorten kotona kokema henkinen kaltoinkohtelu ja sen riskitekijät. *Nuorisotutkimus* 39 (2021): 4, 4–21.
- Luomanen, Tiina & Luomanen-Jaakkola Laura 2023: Inhimilliset Systemit: Pedagogisten Yhteisöjen Systemitietoinen Kulttuuri. 1. painos. Helsinki: Edita.
- Malin, Tiina 2020: Lapsiin kohdistuneiden seksuaalirikosten rangaistuskäytäntö, Katsauksia 44/2020. Helsingin yliopisto, valtiotieteellinen tiedekunta, kriminologian ja oikeus politiikan instituutti. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-51-0678-0> Viitattu 21.8.2024.
- Media Audit Finland 2023: KMT 2023 lehtien lukijamäärät. <https://mediaauditfinland.fi/wp-content/uploads/2023/09/KMT-2023-lukijamaarat.pdf>. Viitattu 8.4.2024.
- Media Audit Finland 2023: Lukemisen digitalisoituminen vakiintuu ja toimitetusta sisällöstä ollaan edelleen valmiita maksamaan. Saatavilla <https://mediaauditfinland.fi/2023/09/21/lukemisen-digitalisoituminen-vakiintuu-ja-toimitetusta-sisallosta-ollaan-edelleen-valmiita-maksamaan/>. Viitattu 8.4.2024.
- Merikivi, Jani & Myllyniemi, Sami & Salasuo, Mikko 2016: Media hanskassa. Lasten ja nuorten vapaa-aikatutkimus 2016 mediasta ja liikunnasta. Helsinki: Finnish Youth Research Society, 2016. Valtion nuorisoasiain neuvottelukunnan julkaisuja.
- Mielityinen, Laura & Hautamäki, Sari & Hakala, Venla & Fagerlund, Monica & Ellonen, Noora 2023: Lasten ja nuorten väkivaltakokemukset 2022: Määrät, piirteet ja niiden muutokset 1988–2022. Sosiaali- ja terveysministeriö. Helsinki.
- Minkkinen, Jaana 2015: Lapsen hyvinvointimalli. Tampereen yliopisto. Yhteiskunta- ja kulttuuritieteiden yksikkö. <https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/97204/978-951-44-9822-0.pdf?sequence=1&isAllowed=y>. Viitattu 18.4.2024.
- Mishna, Faye & Schwan, Kaitlin J. & Birze, Arija & Van Wert, Melissa & Lacombe-Duncan, Ashley & McInroy, Lauren & Attar-Schwartz, Shalhevet 2020: Gendered and

Sexualized Bullying and Cyber Bullying: Spotighting Girls and Making Boys Invisible. *Youth & Society* 2020, Vol. 52(3) 403–426. [tps://doi.org/10.1177/0044118X18757150](https://doi.org/10.1177/0044118X18757150)

Moilanen, Tanja & Airaksinen, Matti & Kangasniemi, Mari 2021: Varhainen puuttuminen nuorten rikoksiin ja hyvinvointiin liittyviin ongelmiin: kyselytutkimus monialaista yhteistyötä tekeville ammattilaisille. *Sosiaalilääketieteellinen Aikakauslehti*, 58(1). <https://doi.org/10.23990/sa.88064> Viitattu 26.8.2024.

Morello, Luisa & Caputi, Marcella & Scaini, Simona & Forresi, Barbara 2022: Parenting Programs to Reduce Recurrence of Child Maltreatment in the Family Environment: A Systematic Review. *International Journal on Environmental Research and Public Health*. 19, 13283. <https://doi.org/10.3390/ijerph192013283>. Viitattu 29.5.2024.

Mota, Catarina Pinheiro & Sousa, Joana Rita & Relva, Inês Carvalho 2023: Sibling Violence and Position in Sibling Dyad in a Sample of Adolescents: How does it Relate to Self-Esteem? *Social Sciences* 12.11 (2023): 595. Viitattu 4.7.2024.

Mullan, Killian & Higgins, Daryl 2014: A safe and supportive family environment for children: key components and links to child outcomes. Occasional Paper No. 52. Canberra: Australian Government, Department of Social Services.

Myllyniemi, Sami 2015: Arjen jäljillä. Nuorisobarometri 2015. Opetus- ja kulttuuriministeriö. Helsinki. https://www.researchgate.net/profile/Marja-Peltola-2/publication/292138308_Sukupuolvisuhteet_taloudellinen_riippuvuus_ja_kuulumisen_tuntee_tet/links/56a9be2f08aeab4cef95fb3/Sukupuolvisuhteet-taloudellinen-riippuvuus-ja_kuulumisen-tunteet.pdf Viitattu 6.8.2024.

Nelimarkka, Siiri & Maijala, Seija & Eriksson Pia & Heino, Tarja 2021: Koronapandemian vaikutuksia lastensuojelun palveluihin ja asiakkaiden hyvinvointiin vuonna 2020. THL – Työpaperi 5/2021.

Nikupeteri, Anna & Laitinen, Merja & Gupta, Anna & Mikkonen, Enni 2023: Using the Capability Approach in Social Work with Children Experiencing Post-Separation Parental Stalking. *The British Journal of Social Work* 53(2). Viitattu 20.8.2024.

Nuotio, Kimmo & Näsi, Matti 2024: Kohti kestävämpiä asuinalueita: Kaupunginosien ja kortteleiden kestävyysindikaattoreita. Vaattovaara, M., Jännes, J. & Posti, M. (toim.). Helda Open Books, 96–101. Viitattu 26.8.2024.

Nurmi, Jari-Erik & Ahonen, Timo & Lyytinen, Heikki & Lyytinen, Paula & Pulkkinen, Lea & Ruoppila, Isto 2014: Ihmisen psykologinen kehitys. PS-kustannus. Ellibs-library. Viitattu 10.8.2024.

October, Martta 2018: Lasten, nuorten ja aikuisten kokemuksia väkivallasta. Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen kysely- ja väestötutkimusten tuloksia. Työpaperi 28/2018. Helsinki: Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Viitattu 20.8.2024.

Ojanen, Markku & Liukkonen, Jarmo 2013: Liikunta ja psyykkinen hyvinvointi. Teoksessa Jaakkola Timo, Liukkonen Jarmo & Sääkslahti Arja (toim.) *Liikuntapedagogiikka*. Jyväskylä: PS Kustannus, 236–258.

Oldrup, Helene & Christoffersen, Mogens & Kristiansen, Ida & Ostergaard, Stine 2016: Vold og seksuelle overgreb mod børn og unge i Danmark 2016. SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd. Viitattu 10.7.2024.

Opetus- ja kulttuuriministeriö 2016: Iloa, leikkiä ja yhdessä tekemistä Varhaisvuosien fyysisen aktiivisuuden suositukset. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2016:21. Viitattu 14.7.2024.

Ottosen, Mai Heide & Henze-Pedersen, Sofie 2021: Fysisk vold og seksuelle overgrep mod børn En vidensopsamling. Om Social- og Boligstyrelsen. Viitattu 12.7.2024.

Paasivirta, Annukka & Holmi, Laura & Ståhlberg, Miia & Laajasalo, Taina 2022: Uskalla nähdä – lapsiin kohdistuvan henkisen väkivallan tunnistamisen ja puuttumisen haasteet ammattilaisten silmin. Tutkimuksesta tiiviisti 28/2022. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos, Helsinki. Viitattu 15.7.2024.

Parsel, Cameron & Pawson, Hal 2023: COVID-19 and the meaning of home: how the pandemic triggered new thinking on housing. Housing Studies 28 (1), 1–7. Viitattu 13.8.2024.

Pulkkinen, Lea 2022: Lapsen hyvinvointi alkaa kodista. PS-kustannus. Keuruu.

Puura, Kaija & Sannisto, Tuire & Riihonen, Riikka 2018: Lääketieteen ja biotieteiden tiedekunta - Faculty of Medicine and Life Sciences, ja University of Tampere. Mitä vauva haluaa? Varhaisen vuorovaikutuksen tukeminen neuvolassa. Viitattu 10.7.2024.

Raijas, Anu 2011: Arjen hyvinvointi. Saari, Juho (toim.). Hyvinvointi Suomalaisen yhteiskunnan perusta. Balto Print. Vilna. 243–263.

Rantanen, Linda 2022: Kun kukaan ei kuule. Seitsemän suomalaista perhesurmaa. Helsinki: Deadline Kustannus.

Rasinkangas, Jarkko 2024: Kohti kestävämpiä asuinalueita: Kaupunginosien ja kortteleiden kestävyysindikaattoreita. Vaattovaara, M., Jännes, J. & Posti, M. (toim.). Helda Open Books, 107–110. Viitattu 26.8.2024.

Ristikari, Tiina & Keski-Säntti, Markus & Sutela, Elina & Haapakorva, Pasi & Kiilakoski, Tomi & Pekkarinen, Elina & Kääriälä, Antti & Aaltonen, Mikko & Huotari, Tiina & Merikukka, Marko & Salo, Jarmo & Juutinen, Aapo & Pesonen-Smith, Anna & Gissler, Mika 2018: Suomi lasten kasvuympäristönä — Kahdeksantoista vuoden seuranta vuonna 1997 syntyneistä: Kansallinen syntymäkohortti 1997. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos THL. https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/137104/URN_ISBN_978- Viitattu 20.5.2024.

Ronkainen, Suvi 2017: Mitä väkivalta on? Erontekojen tärkeydestä, yhteyksien näkemisestä. Teoksessa Niemi, Johanna; Kainulainen, Heini; Honkatukia, Päivi (toim.): Sukupuolistunut väkivalta. Oikeudellinen ja sosiaalinen ongelma. 19–35. Vastapaino, Tampere.

Röntynen, Pia 2022: Lapsen kokema väkivalta – kuvaileva kirjallisuuskatsaus. Jyväskylän yliopisto.

Tanner, Niina & Radwan, Rami & Korhonen, Helmi & Mustonen, Terhi 2020: Sosiaalinen media, ongelmallinen sosiaalisen median käyttö ja someriippuvuus. Sosiaalipedagogiikan säätiö, Helsinki.

Tutkimuseettinen neuvottelukunta TENK 2012: Hyvä tieteellisen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa. <https://tenk.fi/fi/ohjeet-ja-aineistot/HTK-ohje-2012>. Viitattu 15.5.2024.

Tuomi, Jouni & Sarajärvi, Anneli 2009: Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki. Tammi.

Tuomi, Jouni & Sarajärvi, Anneli 2018: Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Tammi

Saarholm, Julia & Turkka, Heikki 2023: Rikollinen nuoruus: Näkökulmia rakenteiden välistä. Teoksessa: Turkka, Heikki & Saarholm, Julia (toim.) Lasten ja nuorten rikokset. Opas ennaltaehkäisyyn ja rikoskierteiden katkaisuun. Jyväskylä: PS-kustannus. 30–51.

Saari, Juho & Eskelinen, Niko & Björklund, Liisa 2020: Raskas perintö -ylisukupolvinen huono-osaisuus Suomessa. Gaudeamus Oy. Tallinna.

Shannon, David 2008: Online Sexual Grooming in Sweden – Online and Offline Sex Offences against Children as Described in Swedish Police Data. Journal of Scandinavian Studies in Criminology and Crime Prevention, 9:2, 160–180. Viitattu 22.8.2024.

Siltala, Heli & Hisasue, Tomomi & Hietamäki, Johanna & Saari, Juhani & Laajasalo, Taina & October, Martta & Laitinen, Hanna-Leena & Raitanen, Jani 2022: Lähisuhdeväkivallasta aiheutuva palveluiden käyttö ja kustannukset. Terveys-, sosiaali- ja oikeuspalveluissa. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 2022:52.

https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/164292/VNTEAS_2022_52.pdf?sequence=13 Viitattu 30.5.2024.

Sinkkonen, Jari 2021: Psykopatian monet kasvot. Kustannus Oy Duodecim. Tallinna.

Sinkkonen, Jari & Korhonen, Laura 2015: Pulassa lapsen kanssa. Helsinki. Duodecim.

Ståhlberg, Miia 2024: Barnahus-hanke. Selvitys lapsen suojelutarpeen arviointikäytännöistä epäiltäessä lapseen kohdistuvaa väkivaltaa. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos (THL). Työpaperi 41/2024. Helsinki. Viitattu 14.8.2024.

Ståhlberg, Miia & Svetloff, Maria & Vaitomaa, Johanna & Yliruka, Laura 2024: Väkivallan kysymysten haastavuus lastensuojelussa – apua riskinarvioinnin välineestä? Yhteiskuntapolitiikka, 1/2024. Viitattu 20.3.2024.

Tanner, Niina & Radwan, Rami & Korhonen, Helmi & Mustonen, Terhi 2020: Sosiaalinen media, ongelmallinen sosiaalisen median käyttö ja someriippuvuus. Sosiaalipedagogiikan säätiö, Helsinki. Saatavissa: https://someraajaton.fi/wp-content/uploads/sites/17/2021/08/Some_katsaus_17.8.21_low.pdf. Viitattu 5.8.2024.

Uotila, Panu 2023: Läpinäkyvyys ei lisääkään luottamusta. Suomen lehdistö, 93(6), 26–27. <https://suomenlehdisto.fi/journalistisen-prosessin-lapinakyvyys-ei-lisaakaan-luottamusta/>. Viitattu 9.4.2024.

Uutismedian liitto 2023: Sanomalehtien ylivoima luotettavimpana mediana vahvistui. <https://www.uutismediat.fi/ajankohtaista/sanomalehtien-ylivoima-luotettavimpana-mediana-vahvistui/>. Viitattu 9.4.2024.

Vilén, Marika & Vihunen, Riitta & Vartiainen, Jari & Siven, Tuula & Kurvinen Auli 2006: Lapsuus: erityinen elämänvaihe. WSOY.

Vilkkä, Hanna 2015: Tutki ja kehitä. Juva: PS-kustannus.

Wiio, Juhani 2006: Media uudistuvassa yhteiskunnassa: Median muuttuvat pelisäännöt. Helsinki. Sitra.

Wilska, Terhi-Anna 2018: Median muovaamat sukupolvet. Teoksessa Marjaana Kangas & Veera Willman (toim.) Mediakasvatuksen käsikirja. Tallinna: United press, 35–53. Viitattu 12.8.2024.

Winfield Alexis, N & Hilton Zoe & Poon, Julie & Straatman Anna-Lee & Jaffe Peter G 2023: Coping Strategies in Women and Children Living with Domestic Violence: Staying Alive. *Journal of Family Violence* 39, no. 4 (2023): 553–565. Viitattu 20.6.2024.

Øverlien, Carolina & Holt, Stefanie 2019: Letter to the editor: Research experiencing domestic violence. *Journal of Family Violence* 34 (1), 65–67.

Virallislähteet

- LSL Lastensuojelulaki (13.4.2007/417).
RL Rikoslaki (19.12.1889/39).
PL Suomen perustuslaki 11.6.1999/731

LIITE 1 Aineistoluettelo kuukausittain, Helsingin Sanomat

TAMMIKUU (1)

29.1.2023 Jengiin liittyminen on usein hätähuuto isommasta ongelmasta – Heikki Turkka vie nuoria pitsalle ja kuuntelee

HELMIKUU (12)

3.2.2023 Mies tuomittiin 11 vuoden vankeusrangaistukseen poikkeuksellisen törkeästä lapseen kohdistuneesta seksuaalisesta väkivallasta

6.2.2023 Isällä oli vaikeuksia kestää vauvan itkua – Mursi tältä useita luita

9.2.2023 Lasten ja nuorten kokema henkinen väkivalta on yleistynyt

14.2.2023 (1) Tällaista on väkivalta pääkaupunkiseudun kouluissa – Oppilas löi opettaja Katja Lottaa pesäpallomailalla päähän

14.2.2023 (2) ”Puukkohippaa” – Helsingissä on ala-aste, jossa 95 prosenttia työntekijöistä on kohdannut väkivaltaa tai uhkailua

14.2.2023 (3) Romanilapset kohtaavat Suomessa arjessaan syrjintää ja rasismia, selvitys kertoo

18.2.2023 (1) Kuka auttaa nuorta, jota eno lyö, koska rakastaa?

18.2.2023 (2) Adoptiolapsi syytti äitiään pilkkaamisesta ja potkimisesta – Oikeus hylkäsi syytteet

19.2.2023 Mies riehui naapurinsa pihalla ja pahoinpiteli tämän, syytti tapahtumista alkoholinkäyttöä

25.2.2023 Lasten väärin kertomusten pohjalta on jaettu useita tuomioita – Asiantuntija kertoo, miksi lapsi alkaa satuilla

26.2.2023 Helsinkiläinen imaami on nähnyt läheltä, kun nuoret ajautuvat kuilun reunalle – Nyt hän esittää toiveen isille

27.2.2023 Neljä parikymppistä ryösti teinejä väkivaltaisesti

MAALISKUU (8)

1.3.2023 Jopa alle 15-vuotiaat riehuvat väkivaltaisesti kaupungilla – Poliisipäällikkö: ”Meidän oli ryhdyttävä uusiin toimiin”

8.3.2023 Oulussa tunnin sisään kaksi alaikäisten väkivaltatapausta, toisessa lapsi löi puukolla toista kasvoihin

10.3.2023 Mikä ajaa nuoren väkivaltaan? Näin asiantuntijat vastaavat

10.3.2023 Länsi-Uudenmaan poliisi varoittaa lasten rikoskierteestä: Aikuiset kävelevät usein ohi

12.3.2023 Tiukassa valvonnassa

23.3.2023 Isäpuoli löi poikaa takapuolelle Espoossa, tuomittiin pahoinpitelystä

28.3.2023 Äiti yritti tappaa lapsensa lyömällä tätä päähän – Tuomittiin syyntakeettomana

30.3.2023 Väkivalta järkyttää asukkaita – Osa pohtii jo tosissaan muuttoa

HUHTIKUU (7)

1.4.2023 (1) Väkivallan vaikutukset näkyvät monin tavoin lasten elämässä

1.4.2023 (2) Turun ainoa katujengi puolustaa alueensa kunniaa – Tällainen se poliisin mukaan on

9.4.2023 Lapset ryöstäjinä

14.4.2023 Vuosien nöyryytys alkoi yhdestä viestistä: Miehet pyörittivät alaikäisten tyttöjen seksirinkiä

20.4.2023 Väkivaltainen isä teippasi pienen vauvan kasvoille tutin Helsingissä

24.4.2023 Lapset näkevät puhelimitaan teloituksia, sotaa ja rajua pornoa – asiantuntija kertoo, miten vanhemman kannattaa toimia

26.4.2023 Äiti kyllästyi lapsensa kiusaamiseen: teki rikosilmoituksen koko luokasta

TOUKOKUU (4)

4.5.2023 Mies satoi lapsen nippusiteillä metsään ja jätti sinne – Kulosaaren kaappaajan tuomio koveni

5.5.2023 (1) Asiantuntija: Väkivalta nuorten välillä voi leimahtaa pelkästä katseesta

5.5.2023 (2) Tyttöjen välisen väkivallan selvittely siirtyi poliisilta lastensuojelulle

30.5.2023 Helsingin hovioikeus: Nummelan julma murha ei ollut kunniaväkivaltaa

KESÄKUU (3)

10.6.2023 8-vuotiaan Vilja Eerikan surmasta ei ole opittu – ”Vain murto-osa suosituksista pantiin toimeen”

16.6.2023 Katujengirikosten rangaistukset kovenevat ja nuorisorangaistussääntelyä muutetaan – Näin hallitus yrittää ehkäistä rikollisuutta

18.6.2023 Lähisuhdeväkivallan sovittelu on ollut kohdallani hyvin vaikeaa

HEINÄKUU (6)

5.7.2023 Mies raiskasi kylässä olleen 13-vuotiaan kesken kesäjuhlien

8.7.2023 Vankina parisuhteessa

9.7.2023 Lasten väkivalta lisääntynyt voimakkaasti tänä vuonna: ”Jotain huolestuttavaa tässä ajassa on”

13.7.2023 Mies poimi autoonsa päihtyneen naisen ja raiskasi – Kahta kuukautta myöhemmin teki saman 15-vuotiaalle

19.7.2023 Lasten hyväksikäyttöä selvittänyt tutkimus paljastaa hälyttävää tietoa suomalaisista

24.7.2023 Pahoilla teillä

ELOKU (4)

12.8.2023 (1) Naisiin ja lapsiin asennetaan jopa paikantimia – Miehen ”kunnia” näkyy julmana väkivaltana Helsingin seudulla

12.8.2023 (2) ”Ne ovat pelottavia tilanteita” – Helsinkiläisen lukion kuraattori kertoo perheen ”kunnian” vartioinnista koulualueella

16.8.2023 Mies esiintyi teininä lasten suosimissa nettipalveluissa ja houkutteli näitä lähettämään videoita, tuomittiin kymmenistä seksuaalirikoksista

18.8.2023 Parisuhteen ongelmista ei tule vaieta

SYYSKU (6)

4.9.2023 Joensuussa väkivaltaisesti kuolleen 4-vuotiaan tapaus saattaa toistaa traagista kaavaa: Usein ”kaikki” tietävät väkivallasta

5.9.2023 Asiantuntija: Vilja Eerikan kuolemasta ei ole vielä opittu – Näissä tilanteissa lapset jäävät jopa vuosiksi ilman apua

12.9.2023 Vanhemmat eivät enää päästäneet lapsia kouluun väkivallan vuoksi – Tällaisia ovat koulujen kurinpitokeinot

16.9.2023 ”Kouluissa tarvitaan enemmän aikuisia”, sanoo opetusministeri

25.9.2023 Poliisi kieltäytyi paikantamasta lastenkodista karanneen puhelinta – Lapsi löytyi myöhemmin kuolleena

26.9.2023 Poliisi ei paikantanut hatkanuoren puhelinta, nuori kuoli – ”Valitettavasti tässä ei ole mitään uutta”

LOKAKUU (12)

7.10.2023 Epäilty vauvakaappari kiistää tehneensä mitään rikollista – Tämä tapauksesta tiedetään nyt

10.10.2023 Nuorten rikostilastoista paljastuu vaarallinen hälytysmerkki – Lapsiasiavaltuutettu kääntää katseen äiteihin

12.10.2023 EU haluaa torjua lapsipornoa tavalla, joka uhkaa merkittävästi yksityisyyden suoja

13.10.2023 Jokaiselle on turvattava väkivallaton lapsuus

17.10.2023 Yle: Äiti syyttää päiväkodin työntekijöitä lapsensa pahoinpitelystä ja vapaudenriistosta

- 18.10.2023 Jos lapsia haluaa ymmärtää, heitä pitää kuunnella
- 19.10.2023 (1) Vanhemmat syyttävät päiväkodin työntekijöitä lapsensa pahoinpitelystä, päiväkotikiistaa: ”Kostotoimi”
- 19.10.2023 (2) ”Lopeta, mä rukoilen”, lapsi kiljuu videolla – Järjestyksenvalvojat hakkaavat pampulla maassa makaavaa uhria
- 22.10.2023 Urheiluharrastamisen pitää olla turvallista
- 27.10.2023 (1) Väkivalta jää piiloon, jos siitä ei uskalleta puhua
- 27.10.2023 (2) Uhkaavasti käyttäytynyt ihminen tunkeutui päiväkotiin
- 29.10.2023 Silminnäkijät kertovat kaaoksesta halloween-juhliissa lauantai-iltana: nuoria parveili teillä ja pihalla

MARRASKUU (14)

- 5.11.2024 Ekaluokkalainen kertoi isäpuolen lyövän vyöllä: Oikeus ei uskonut lapsen tarinaa
- 7.11.2023 (1) Lapsiasiavaltuutettu: Lapsiin kohdistuvaa väkivaltaa kuvaavan materiaalin hallussapidon pitäisi olla rikos
- 7.11.2023 (2) Näissä Helsingin kouluissa kiusataan eniten
- 8.11.2023 Äiti hermostui lapsensa jatkuvaan pelaamiseen – Sai tuomion pahoinpitelystä
- 10.11.2023 Helsinkiläinen päiväkodin varajohtaja tuomittiin lasten pahoinpitelystä
- 11.11.2023 Syyttäjä: Mies ampui autossa istunutta perhettään kohti – reikä autossa ei riittänyt näytöksi käräjäoikeudessa
- 12.11.2023 Kouluväkivalta jättää syvät arvet koko elämäksi – miksi sitä yhä vähätellään?
- 19.11.2023 Lasten turvallisuuden kokemusta ei saa enää heikentää
- 21.11.2023 (1) Lasta voi suojella puhumalla
- 21.11.2023 (2) Tiukasti lähellä
- 26.11.2023 Nuorten hätä kuuluu myös auttavassa puhelimesta
- 27.11.2023 Huoltoriidoissa ei aina tunnisteta sumuttamista
- 28.11.2023 En kertonut koulukiusaamisesta kenellekään
- 29.11.2023 ”Serkkusi on aina niin ihana”

JOULUKUU (7)

- 5.12.2023 olisin toivonut, että teet jotain
- 8.12.2023 Viisikymppinen mies houkutteli karkein poikia kotiinsa Helsingissä ja alkoi maanitella seksiä

14.12.2023 (1) Neljävuotiaan lapsen murhan tutkinta valmistui: lasta kohdeltu kaltoin jo pidempään

14.12.2023 (2) Kiusattu mestari

15.12.2023 Poliisi varoittaa lasten suurista Whatsapp-ryhmistä: viesteissä hyväksikäyttöä ja väkivaltaa

20.12.2023 Epäilty kaappaaja löi äitiä päähän vasaralla ja vei vauvan mukanaan Helsinkiin

29.12.2023 Lapsiasiavaltuutettu pelkää, että lapsiperheköyhyys näkyy vielä perheväkivallan lisääntymisenä